

عنوان : دائرة المعارف صالحين - جلد ۴ - سند طرح ریزی آموزش
نویسندگان: عباس مذهب جعفری ، کاظم ماندنی زاده ، محمد رحمانی ، ابوذر
یاسری ، مصطفی بردبار ، محمود کرمی ، مهدی خزاعی، سید صالح هاشمی
گلپایگانی، سجاد محمد علی نژاد، وحید مهدوی
فرآوری و آماده سازی : معاونت پژوهش بنیاد آیت
سال نشر : ۱۳۹۸
تعداد چاپ : محدود
صاحب امتیاز : معاونت تعلیم و تربیت سازمان بسیج مستضعفین

۶.....	پیشگفتار.....
۱۰.....	فصل اول
۱۰.....	هندسه نظام تعلیم و تربیت بسیج
۱۲.....	سند «طرح ریزی آموزش نظام تعلیم و تربیت بسیج» چیست؟.....
۲۰.....	فصل دوم
۲۰.....	نگاهی بر کلیات نظام تعلیم و تربیت بسیج
۲۲.....	بخش اول: مفهوم شناسی.....
۴۱.....	بخش دوم: ارکان و مقومات تعلیم و تربیت.....
۴۱.....	بخش سوم: اهداف تعلیم و تربیت.....
۵۰.....	بخش چهارم: روشهای تعلیم و تربیت.....
۵۱.....	بخش پنجم: محتوای تعلیم و تربیت.....
۵۲.....	بخش ششم: فرآیند تعلیم و تربیت.....
۵۶.....	فصل سوم
۵۶.....	طرح ریزی آموزش آحاد بسیج
۵۸.....	بخش اول: چارچوب سند طرح ریزی آموزش آحاد بسیج.....
۶۰.....	بخش دوم: محتوای سند طرح ریزی.....
۶۰.....	مقطع اول سیر آموزشی نونهالان ۳ تا ۵ سال.....
۶۳.....	مقطع دوم سیر آموزشی کودکان سطح یک ۶ تا ۸ سال.....
۶۷.....	مقطع سوم سیر آموزشی کودکان سطح دو ۹ تا ۱۱ سال.....
۷۲.....	مقطع چهارم سیر آموزشی نوجوان سطح یک ۱۲ تا ۱۴ سال.....
۷۹.....	مقطع پنجم سیر آموزشی نوجوان سطح دو ۱۵ تا ۱۷ سال.....
۸۸.....	مقطع ششم سیر آموزشی جوان سطح یک ۱۸ تا ۲۲ سال.....
۹۷.....	مقطع هفتم سیر آموزشی جوان سطح دو ۲۳ تا ۳۰ سال.....

مقطع هشتم سیر آموزشی میانسال ۳۰ تا ۵۰ سال.....	۱۰۷
مقطع نهم سیر آموزشی پیشکسوتان ۵۰ سال به بالا.....	۱۱۷
بخش سوم: تحلیل سند طرح‌ریزی آموزش آحاد.....	۱۲۲
فصل چهارم.....	۱۲۶
طرح‌ریزی آموزش کادر بسیج.....	۱۲۶
بخش اول: فرآیند کادرسازی در سازمان بسیج.....	۱۲۸
بخش دوم: چارچوب سند طرح ریزی آموزش کادر بسیج.....	۱۳۹
بخش سوم: آموزش‌های عمومی کادر.....	۱۴۰
بخش سوم: آموزش‌های اختصاصی کادر.....	۱۵۱
گرایش تربیت بدنی.....	۱۵۱
گرایش تربیتی (ویژه‌ی ارکان تربیتی پایگاه مقاومت).....	۱۵۳
گرایش دفاعی-رزمی.....	۱۵۶
گرایش سیاسی.....	۱۵۷
گرایش فرهنگی.....	۱۶۰
گرایش قرآنی (ویژه مدیران و مربیان قرآنی).....	۱۶۲
گرایش اطلاعات.....	۱۶۴
گرایش امنیت.....	۱۶۵
گرایش سازندگی.....	۱۶۷
گرایش علمی.....	۱۷۰
گرایش فضای مجازی.....	۱۷۲
گرایش مدیریت و فرماندهی (ویژه فرمانده پایگاه و شورای آن).....	۱۷۴
گرایش مطالعات زنان و خانواده.....	۱۷۵

بی‌شک مسأله تربیت و پرورش انسان، محوری‌ترین هدف انبیاء و اولیاء الهی بوده است. انقلاب اسلامی ایران نیز که بر اساس آموزه‌های دین مبین اسلام به ثمر نشست از این قاعده مستثنی نیست. با این وجود تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران دچار مسائلی بوده است:

۱. فقدان نظام تربیتی مبتنی بر اندیشه‌های ناب اسلامی در عرصه تربیتی کشور و ضعف نظامات تولید شده

۲. حضور چشم‌گیر اندیشه‌ها و سازوکارهای غیردینی در نظام تربیتی کشور

۳. آشفتگی نظری و عملی در برنامه‌های خرد و کلان متولیان امر تربیت

۴. ناکارآمدی سازوکارهای تربیتی موجود در تحقق اهداف تربیتی اسلام

۵. عدم تحقق بخش قابل توجهی از اهداف انقلاب اسلامی در پرورش انسان‌های مورد نظر خویش

۶. تأکیدات مکرر رهبر معظم انقلاب برای تحول در برنامه‌های تربیتی و فرهنگی کشور

بی‌شک یکی از مأموریت‌های ذاتی سازمان بسیج مستضعفین مسأله تعلیم و تربیت آحاد مردم در راستای تحقق بسیج میلیونی است که همواره مورد توجه و عنایت حضرت امام خمینی^(ره) و تأکیدات مقام معظم رهبری^(مدظله) بوده و می‌باشد. «امروز من عرض میکنم هویت سپاه که هویت پاسداری است، به معنای یک مفهوم محافظه‌کارانه تلقی نشود. پاسداری یعنی نگه داشتن، حفظ کردن. این حفظ کردن را میتوان با یک تفسیر محافظه‌کارانه معنا کرد. یعنی بگوئیم وضع موجود انقلاب را حفظ کنیم؛ من این را نمیگویم. حفظ انقلاب به معنای حفظ وضع موجود نیست. چرا؟ چون انقلاب در ذات خود یک حرکت پیشرونده است، آن هم پیشرفت پرشتاب. به کجا؟ به سمت هدف‌های ترسیم شده. هدف‌ها عوض نمیشوند. این اصول و ارزشهائی که بر روی آن بایستی ایستادگی کرد و برای آن جان داد، اصول و ارزشهائی هستند که در اهداف، مشخص شده‌اند.

هدف نهائی، تعالی و تکامل و قرب الهی است. هدف پائین‌تر از آن، انسان‌سازی است؛ هدف پائین‌تر از آن، ایجاد جامعه‌ی اسلامی است با همه‌ی مشخصات و آثار، که استقرار عدالت در آن باشد، توحید باشد، معنویت باشد. این‌ها اهداف هستند. این اهداف عوض‌شدنی نیستند؛ یعنی ما نمیتوانیم بیائیم مایه بگذاریم تا از هدف کم کنیم. بگوئیم خیلی خوب، یک روز میخواستیم عدالت برقرار کنیم، حالا میگوئیم عدالت که نمیشود، یک نیمه‌عدالتی برقرار کنیم! نه، عدالت. این، هدف است. توحید، استقرار شریعت اسلامی به طور کامل، این‌ها اهداف است، این‌ها تغییرپذیر نیست. لیکن در جهت حرکت به سمت این اهداف، سرعتها قابل کم و زیاد شدن است، شیوه‌ها قابل تغییر یافتن است، تدابیر ممکن است جورواجور باشد. در این جهت، انقلاب پیشرونده و پیش‌برنده است. حفظ انقلاب یعنی حفظ همین حالت پیشروندگی و پیش‌برندگی. پاسداری از انقلاب، به این معناست. اگر ما اینجور نگاه کردیم و مفهوم پاسداری را اینجور فهمیدیم، آن وقت آن طراوت و شور و هیجانی که در حرکت پاسداری هست، مضاعف خواهد شد. «۱ ایشان در بیانات مختلف خود مراحل مختلف نیل به تمدن‌سازی اسلامی را تبیین نموده‌اند که به طور خلاصه در بخش‌های انقلاب، نظام‌سازی، دولت‌سازی، جامعه‌سازی و تمدن‌سازی تقسیم‌بندی می‌شود اما در این بخش با بیانی دیگر به وضعیت و هدف فعلی ما پرداخته و به ضرورت پرداختن به جامعه‌سازی و انسان‌سازی اشاره می‌نمایند.

حال برگرفته از بیانات معظم له مشخص شد که سازمان بسیج مستضعفین به عنوان یک نهاد انقلابی در گام اول وظیفه تحقق جامعه اسلامی را برعهده دارد از آن جایی که رسالت خطیر تعلیم و تربیت نیروهای جوان، مؤمن، با نشاط، با انگیزه، مخلص، آرمان‌گرا، ایثارگر،

۱. بیانات در دیدار با فرماندهان سپاه پاسداران ۱۳۹۰/۰۴/۱۳

بصیر، منطقی، توانمند و آماده بسیجی در راستای ایجاد آمادگی همه جانبه و پاسخگویی به تهدیدهای احتمالی و همچنین تحقق اهداف راهبردی دفاع موزائیکی، ایجاد قابلیت پاسخگویی سریع و قاطع به تهاجم احتمالی دشمن در لایه های دفاعی در سطوح سخت، نیمه سخت و نرم به عهده معاونت‌های ذی ربط در سازمان بسیج گذاشته شده است. در این راستا پویایی، نشاط و نوشوندگی در برنامه‌ریزی و اجرا می‌تواند حرکت گذشته را تعالی بخشد و امیدها را زنده نگه دارد.

بدیهی است که چنین عملیات کلانی نیازمند یک نظام منسجم و دقیق ناظر به فرآیندهای خرد و کلان تربیتی در بسیج است. این در حالی است که نظام تعلیم و تربیت بسیج با مسائل زیر مواجه بوده است:

- ضعف یک نظام فکری منسجم و یکپارچه در سیاست‌گذاری، طرح‌ریزی و برنامه‌های حوزه تعلیم و تربیت بسیج
 - عدم رعایت برخی اقتضائات بسیج و انقلاب اسلامی
 - ضعف در سیر موضوعات دارای ترتیب و توالی
 - نسخه واحد برای رشد و ارتقاء کل بسیج بدون در نظر گرفتن اقتضائات سنی و قشری
 - برنامه‌ریزی بدون پشتوانه نیازسنجی و نظرسنجی
 - عدم توجه به ظروف مرتبط مانند مدرسه، خانواده، مسجد و محله
 - عدم توجه به ابعاد انسان شناختی و ساحت‌های بسیج طراز انقلاب اسلامی
- لذا با توجه به ملاحظات فوق الذکر از سال ۱۳۸۷ سازمان بسیج اقدام به طراحی نظام تعلیم و تربیت بسیجیان مبتنی بر نیاز روز گردید و با عنوان «طرح صالحین» به پایگاه‌های مقاومت بسیج ابلاغ نمود. این طرح ظرف مدت چندسال توانست گفتمان تربیت محوری در بسیج را غالب نموده و ظرفیت عظیم نخبگان، علما و فعالین فرهنگی و تربیتی را متوجه خود سازد.

مجموعه پیش رو با عنوان «دائرة المعارف صالحین» که به همت معاونت تعلیم و تربیت سازمان بسیج مستضعفین گردآوری و تنظیم گردیده است، جمع بندی نظام مند محصولات تولید شده برای این طرح از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. هدف از این کتاب ارائه تصویر مشترک و مناسب از این طرح برای نخبگان، صاحب نظران و فعالین تربیتی در کشور می‌باشد. همچنین درج تجارب طرح‌ریزی، تولید نظامات، تدوین محتوا، آسیب‌شناسی و دستاوردهای این طرح ملی از دیگر اهداف این نوشتار است.

در جلد چهارم این مجموعه ضمن آشنایی با چارچوب کلی نظام تعلیم و تربیت در صالحین، با سیر آموزشی طراحی شده ویژه اعضای عادی، فعال و کادر بسیج نیز آشنا شده و همچنین در جریان فرآیندهای اعمال این سیر در بسیج قرار خواهید گرفت. سیر آموزشی و نظامات پشتیبان آن می‌تواند برای کلیه مجموعه‌ها و نهادهای فرهنگی و تربیتی قابل بهره‌برداری و استفاده باشد.

در پایان ضروری است تا از تلاش‌های برادر گرامی حجت الاسلام و المسلمین سعید دسمی، معاون سابق تعلیم و تربیت بسیج و همچنین برادر سید اسماعیل موسوی برای راهبری این طرح و تولید بخش اعظمی از این متون تشکر نماییم. همچنین از حمایت‌های حجت الاسلام پورآرین جانشین محترم تعلیم و تربیت بسیج برای تنظیم و تدوین این مجلدات و سایر مدیران آن معاونت کمال قدردانی را داشته باشیم. یقیناً ارائه نظرات شما فرهیختگان و فعالین تربیتی می‌تواند ما را در تکمیل این کتب یاری نماید لذا مستدعی است دیدگاه‌های خود را به مدیریت پژوهش و تدوین متون معاونت تعلیم و تربیت سازمان بسیج مستضعفین ارسال نمایید.

فصل اول:
هندسه نظام تعلیم و تربیت بسیج

سند «طرح‌ریزی آموزش نظام تعلیم و تربیت بسیج» چیست؟

برای تبیین چیستی «سند طرح‌ریزی آموزش» می‌بایست چهارچوب و ساختار نظام تعلیم و تربیت بسیج به صورت اجمالی تبیین گردیده و جایگاه این سند در این هندسه مشخص گردد. نظام تعلیم و تربیت در اصطلاح عبارت است از «سامانه‌ای مرکب از ساختار سازمانی و اجرایی تعلیم و تربیت بسیجیان مبتنی بر مبانی اسلامی که مجموعه عناصر آن به شکلی منظم، همسو، مبتنی بر اصول حاکم و در راستای اهداف و سیاست‌های سازمان بسیج مستضعفین به صورت منسجم و در تعامل یکدیگر طراحی شده، تا قابلیت‌های نیروی انسانی را متناسب با نیاز در حیطه‌های شناختی، روانی، حرکتی و عاطفی توسعه داده و انجام موفقیت آمیز مأموریت هر یک از رده‌های تابعه را ممکن سازد.»

ضرورت توجه به این تعریف از نظام تعلیم و تربیت در این است که بر طبق این تعریف کلیه فرآیندهای سازمانی و اجرایی ذیل نظام تعلیم و تربیت تعریف گردیده و برخلاف مشی مشهور که نظام تعلیم و تربیت را ناظر به مولفه‌هایی از جنس مبانی و اصول که در طول زمان و با تغییر ساختارها تغییر نمی‌کند می‌دانند، در سازمان بسیج، کلیه الزامات اجرایی و ساختاری را نیز ذیل نظام تعلیم و تربیت تعریف می‌کنند.

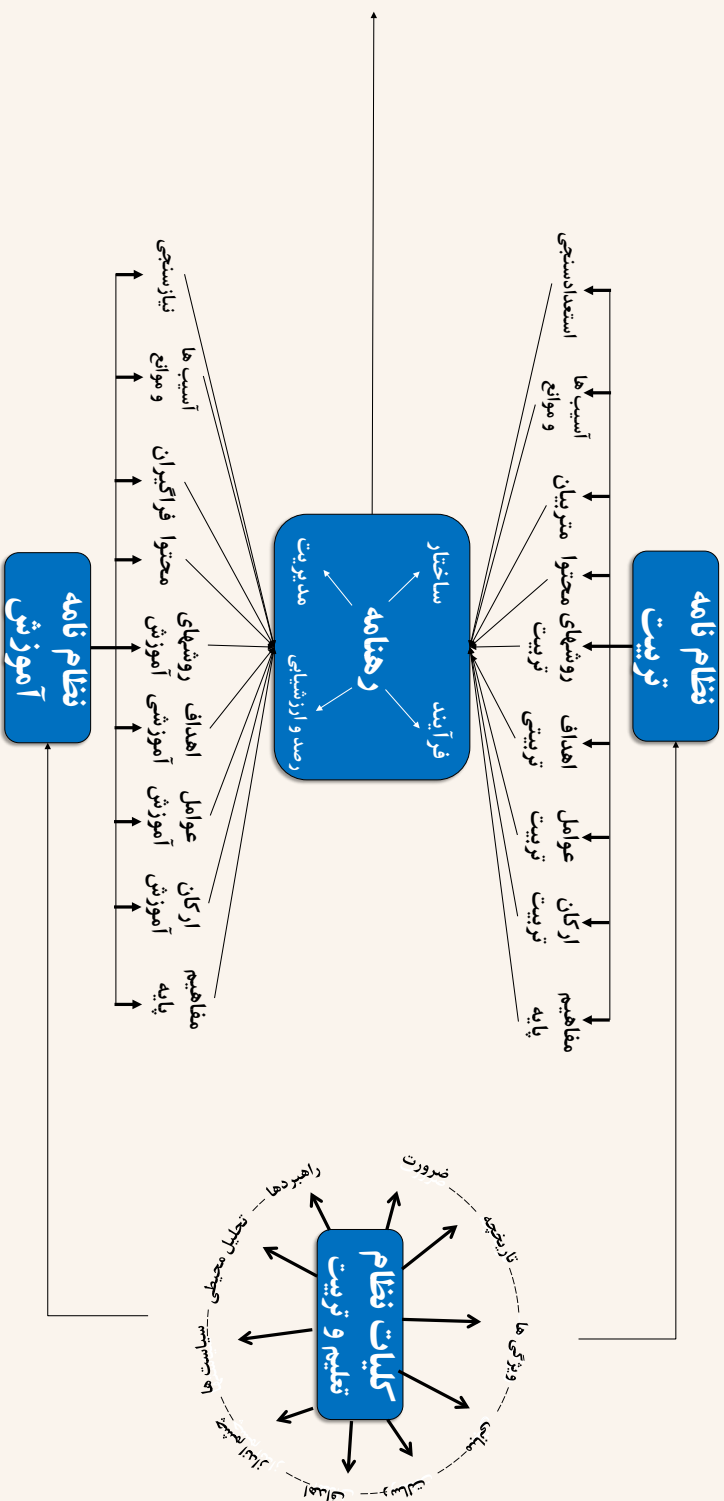
با این توضیح برای فهم جایگاه سند طرح‌ریزی آموزش ضروری است به ساختار نظام تعلیم و تربیت بسیج توجه داشته باشیم. این ساختار را می‌توان در نمودار روبرو مشاهده کرد. همانطور که در نمایه فوق مشاهده می‌کنید، نظام جامع تعلیم و تربیت از پنج بخش اصلی تشکیل شده است:

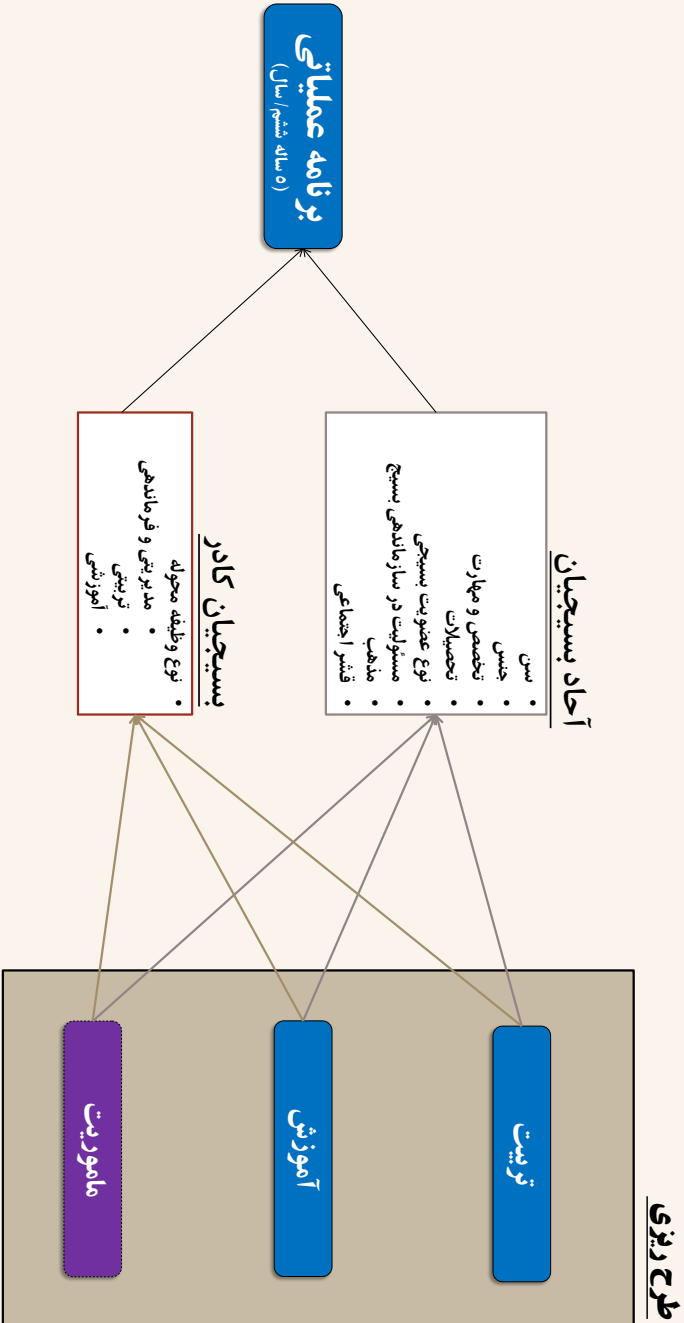
الف) کلیات نظام

کلیات نظام مجموعه‌ای از گزاره‌هایی است که جنبه مقدماتی و شمولیت برای هر دو بعد تعلیم و تربیت را در نظام دارا می‌باشد. ضرورت تدوین نظام تعلیم و تربیت و تاریخچه آن در سازمان بسیج، ویژگی‌های نظام تعلیم و تربیت نگاشته شده، مبانی هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی، انسان‌شناختی و جامعه‌شناختی نظام تعلیم و تربیت، رسالت نظام تعلیم و تربیت، اهداف کلان این نظام، چشم انداز بسیج از حیث تعلیم و تربیت، سیاست‌ها و راهبردهای سازمان بسیج در عرصه تعلیم و تربیت و تحلیل محیطی بسیجیان از مباحثی هستند که در کلیات نظام تعلیم و تربیت بدان پرداخته میشود.

ب) نظام نامه تعلیم و نظام نامه تربیت

پس از تبیین کلیات نظام تعلیم و تربیت، دو نظام نامه مجزا در ساحت‌های تعلیم و تربیت نگاشته شده است. گرچه تعلیم و تربیت در مقام عمل از یکدیگر جدایی ندارد و به اصطلاح به حمل شایع و در خارج یکی می‌باشند اما از حیث مفهومی و الزامات تحقق و ویژگی‌ها تفاوت

های جدی با یکدیگر دارند لذا تفکیک نظام نامه تعلیم و تربیت از یکدیگر امری لا بد منه بوده است. در بخش نظام نامه به تبیین مفاهیم پایه هر یک، ارکان و مقومات تحقق تعلیم و تربیت، عوامل تعلیم و تربیت، اهداف تربیتی و آموزشی، روش‌های تعلیم و تربیت، تبیین تفاوت محتوا در آموزش و تربیت، مخاطبین هر بخش، آسیب‌ها و موانع تعلیم و تربیت و در نهایت نیازسنجی آموزشی و استعداد سنجی تربیتی پرداخته شده است.

ج) رهنامه نظام تعلیم و تربیت

در ادامه نظام به صورت تدریجی از فضای انتزاع به فضای حقیقی گذار کرده و در پایان به اجرائیات صرف خواهیم رسید. رهنامه نظام تعلیم و تربیت در حقیقت بخشی از نظام است که متکفل تبیین فرآیندها، کلان ساختارها (ساختارهای محتوایی، نه ساختار اجرایی صرف)، سبک نظارت و کنترل و مدل مدیریت و فرماندهی نظام تعلیم و تربیت می‌پردازد. در حقیقت مدل سازی اجرای نظام تعلیم و تربیت در بخش رهنامه تبیین می‌گردد.

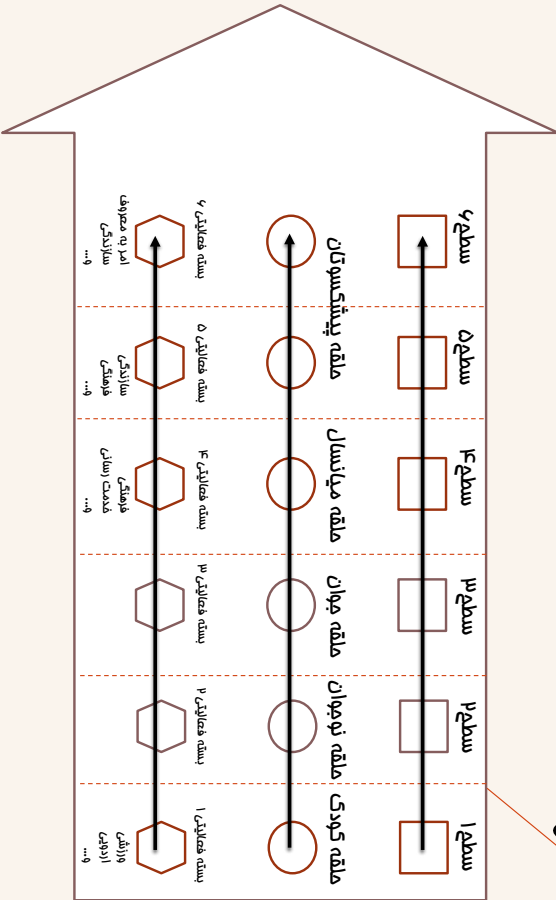
د) طرح‌ریزی نظام تعلیم و تربیت

اگر با دقت به نمایه نظام تعلیم و تربیت بسیجیان نگاه کنیم متوجه می‌شویم که سه بخش کلیات، نظام نامه و رهنامه از بخش‌هایی هستند که جزء ثابتات نظام تعلیم و تربیت می‌باشند و در طول زمان و با تغییر بسیاری از متغیرهای اجرایی تغییر نمی‌کنند. اما دو بخش انتهایی نظام که شامل طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی می‌باشد بر اساس شرایط مکان و زمان قابلیت تغییر و بومی سازی داشته و لزوماً نسخه دائمی تعلیم و تربیت مخاطبین نمی‌باشند.

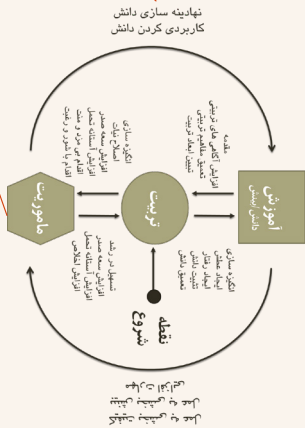
بخش بعدی نظام تعلیم و تربیت، طرح‌ریزی می‌باشد. منظور از طرح‌ریزی سیر محتوایی اجرای نظام تعلیم و تربیت در دو بعد تعلیم و تربیت می‌باشد. البته با توجه به مبانی نظام تعلیم و تربیت، نقش‌آفرینی و ماموریت سپاری به مخاطبین نیز از مولفه‌های همگام با تعلیم و تربیت بوده و با توجه به رابطه عمیق بین تعلیم، تربیت و نقش‌آفرینی، طرح‌ریزی ماموریت نیز در کنار دو طرح‌ریزی قرار خواهد گرفت. واضح است که طرح‌ریزی ماموریت و نقش‌آفرینی بسیج خارج از نظام تعلیم و تربیت بوده و ضمیمه بخش طرح‌ریزی گردیده است.

در نهایت طرح‌ریزی نظام تعلیم و تربیت منجر به سه بخش «سند طرح‌ریزی آموزش»، «سند طرح‌ریزی تربیت» و «سند طرح‌ریزی ماموریت» در بسیج شده است که این سه سند علاوه بر سیر عرضی خود، یک رابطه طولی نیز با یکدیگر دارند که در نمایه زیر مشخص می‌باشد:

سیر رشد و تربیت یافتگی متربی

رابطه طولی

ه) برنامه‌ریزی نظام تعلیم و تربیت

پس از تکمیل مبانی، اصول، روش‌ها، فرآیندها، سیاست‌ها، سیر محتوایی و ... نظام تعلیم و تربیت بسیج، نوبت به طراحی اقدامات عملیاتی ۵ ساله و سالیانه برای تحقق این نظام می‌رسد که این طرح‌ریزی عملیاتی در این بخش بیان شده است.

در این فصل ضمن مشخص شدن ساختار اجرایی پایگاه مقاومت، به قالب‌های سازماندهی و همچنین دوره‌های تربیتی و آموزشی بسیج پرداخته شده و نقشه راه عملیاتی سازمان تشریح می‌گردد.

بر طبق آخرین ساختار سازمان بسیج مستضعفین، ظروف اجرای نظام تعلیم و تربیت عبارتند از گروه‌های نقش‌آفرین بسیج. عرصه‌ها و گروه‌های نقش‌آفرین ابلاغی توسط سازمان بسیج از این قرار می‌باشند:

الف) گروه تعلیم و تربیت: سرگروه‌ها، مربیان، سرمربیان، استادیاران و اساتید صالحین،

مربیان و سرگروه‌های قرآنی، هادیان سیاسی و مربیان بسیج

ب) فرهنگی هنری: اعضای گروه‌های هنری، هنرمندان موثر بسیجی، راویان دفاع مقدس

و مدیران کاروان‌های راهیان نور، مبلغین و مداحان افتخاری بسیج

ج) فرماندهی و مدیریتی: اعضای شورای رده‌های مقاومت بسیج، اعضای هیئات

اندیشه‌ورز و رصدگر و اعضای مجامع استانی و شهرستانی

د) علمی و پژوهشی: اعضای موثر هسته‌های علمی و پژوهشی و فناوری و مبتکرین و

مخترعین بسیجی

ه) دفاعی و امنیتی: گردان‌های فاتحین، امام حسین (ع) و ... اعضای گشت‌های محله‌محور،

پشتیبان‌های رده‌های تخصصی و اعضای گشت‌های اطلاعاتی

و) اقتصاد مقاومتی: بسیجیان توانمند در عرصه اقتصاد مقاومتی، اعضای گروه‌های جهادی

تخصصی، اعضای موثر گروه‌های توسعه و ترویج مشاغل خانگی، اعضای موثر گروه‌های

مروج سبک زندگی اسلامی و اصلاح الگوی مصرف

ز) اجتماعی و خدمت‌رسانی: اعضای دائمی گروه‌های جهادی، مشاورین خانواده

(محله‌محور)، مددکاران اجتماعی پایگاه بسیج، اعضای سمن‌های وابسته به رده‌های

مقاومت بسیج

ح) فضای مجازی و رسانه: شبکه مردمی سایبری انقلاب اسلامی، رسانه‌های خبری

ط) ورزشی: مربیان و سرتیم‌های ورزشی، اعضای تیم‌های ورزشی طراز شهرستانی و

استانی (غیر حرفه‌ای)، اعضای گروه‌های رزمی

همانطور که به صورت تفصیلی بیان خواهد شد، در سند طرح ریزی آموزش بسیجیان، فرآیند و محتوای آموزش آحاد بسیجیان و همچنین آحاد کادر بسیج، اعم از مسئولین هر یک از عرصه‌های نقش آفرین پیشنهاد خواهد شد.

فصل دوم:
نگاهی بر کلیات نظام تعلیم و تربیت بسیج

گرچه در نظام جامع تعلیم و تربیت، همانطور که بیان گردید نظام نامه تعلیم و نظام نامه تربیت از یکدیگر تفکیک شده‌اند اما به دلیل رعایت اختصار در این فصل ادغام می‌شوند.

بخش اول: مفهوم شناسی

تربیت تربیت (آگاهانه) یک فعالیت دو سویه است که در آن مربی تلاش می‌کند تا به تدریج زمینه حصول گونه‌ای از صفات و کمالات را در متربی فراهم کند؛ موانع را برطرف نموده و زمینه شکوفایی استعداد های متربی را فراهم نماید که البته این امر جز با اراده و خواست متربی تحقق نمی‌پذیرد. تربیت در معنای فوق در همه عرصه‌های معرفتی و مهارتی فراگیری دارد و لازمه آن رابطه مستمر، محبت آمیز و از سر مسئولیت میان مربی و متربی است.

گروه‌های تربیتی جمع محدودی از افراد هم‌سطح که به صورت هدفمند به وسیله شرکت در جلسات تربیتی و ارتباط اثربخش در خارج از جلسات، با هدایت‌گری، کنترل و جهت‌بخشی مسئول حلقه، با مشارکت تمامی اعضای حلقه و هم‌افزایی مؤثر، سیر مشخصی در عرصه‌های تربیتی، معرفتی، بصیرتی و مهارتی را می‌گذرانند و مراتب رشد و تکامل خویش را با مطالعه مباحث، هم‌اندیشی، مشاوره، نقش‌آفرینی و انجام عمل صالح در ابعاد مختلف طی می‌نمایند.

کادر یکی از مسائلی که باعث تشتت در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در امور مختلف می‌شود، فقدان یک ادبیات مشترک و برداشت مختلف از واژه‌های یکسان می‌باشد. لذا در ابتدا به بررسی اجمالی واژه کادر خواهیم پرداخت:

الف) کادر در لغت: واژه‌ی کادر در ادبیات فارسی به معانی زیر بکار می‌رود:

معانی	عنوان لغت نامه	ردیف
کادر (فرانسوی، ا) قاب . چهارچوب . چوب یا فلزی که دور عکس یا آئینه قرار دهند. در تداول ایرانیان بهیئت اداره کننده یک اداره یا یک بنگاه اطلاق میشود.	لغتنامه دهخدا	۱

معانی	عنوان لغت نامه	ردیف
فر. [(!) ۱ - شکلی هندسی یا زینتی که نوشته یا تصویری را برای] مشخص یا متمایز شدن در داخل آن قرار می دهند. ۲ - اشخاص آموزش دیده یا دارای تخصص لازم برای کار در یک سازمان معین، پایوران (فره). ۳ - چهارچوب، قالب، محدوده	فرهنگ فارسی معین	۲
۱. خط یا خطوطی که نوشته یا تصویر را برای مشخص و متمایز شدن در درون آن قرار می دهند. ۲. چهارچوبی از جنس چوب، فلز، یا پلاستیک که عکس، تابلو، یا آینه را در آن قرار می دهند؛ قاب. ۳. گروهی از افراد که با تخصص ها و وظایف یکسان در خدمت سازمان معینی هستند: کادر مهندسی، کادر آموزشی. ۴. [مجازاً چهارچوب؛ محدوده.	فرهنگ فارسی عمید	۳

معادل واژه‌ی «کادر» در زبان انگلیسی cadre و staff و در زبان عربی «الملاک» می باشد.^۱
لغات مترادف با واژه‌ی «کادر» بدین صورت می باشد.^۲

ردیف	مترادف در زبان فارسی	مترادف در زبان انگلیسی	مترادف در زبان عربی
۱	پرسنل	staff	موظفون
۲	کارمند	employee, functionary, jobholder, staffer, officer, official, working	عضو , مستخدم
۳	مستخدم	domestic, employe, employee, factotum, orderly, help, houseman, matron, menial, porter, retainer, superintendent	رجل , زی , مستخدم
۴	مدیر	administrator, boss , executive, head, director, old man, operator, superintendent, management	رییس , رییس جلسه , سید , قائد , مدیر

۱ با توجه به بررسی های صورت گرفته واژه‌ی «ملاک» از لغات مترجل بوده و آیه یا روایت شامل این لغت - و متناسب با محل بحث - یافت نگردید. گرچه لغات مترادف با واژه‌ی «ملاک» در آیات و روایات مورد اشاره قرار گرفته است.
۲ اقتباس از فرهنگ فارسی عمید

ب) **کادر در اصطلاح:** با توجه به اینکه واژه‌ی کادر از لغات بدیع در زبان فارسی می‌باشد لذا نمی‌توان از منابع دست اول و قدیمی برای تبیین معنای کادر بهره جست. لذا واژه‌ی کادر در اصطلاح امروزی به این معنا استعمال می‌شود:

۱. **کادر در بیانات مقام معظم رهبری** (مدظله‌العالی): با توجه به تحلیل محتوای بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) موارد استفاده از واژه‌ی «کادر» به صورت زیر می‌باشد:

ردیف	دیدار	تعداد استعمال	بیانات	گزاره قابل استفاده
۱	بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی زمینی سپاه ۱۳۷۰/۳/۳۱	۸ مورد	خوشحالیم از این‌که بحمدالله یگان‌های نیروی زمینی سپاه شکل لازم را گرفته‌اند، استعداد خوبی پیدا کرده‌اند و بخصوص توانسته‌اند کادرهای اصلی و پرسنل سپاهی‌شان را جذب کنند. بد بود که ما لشکری از سپاه داشته باشیم، ولی مثلاً در آن فقط ده نفر، گاهی پنج نفر و گاهی هم کمتر، کادر سپاهی باشند... مطلب اول قضیه‌ی آموزش است. در داخل سپاه، بایستی یک شکل کاملاً دقیق و جدی به آموزش داد. این دوره‌های آموزشی، از دوره‌های افسری و درجه‌داری، تا دوره‌های تخصصی، تا دوره‌ی فرماندهی و ستاد، را همه‌ی کادرهای سپاه بایستی بتدریج ببینند... اما آن کادرهایی هم که الان وجود دارند، باید ترتیبی داده بشود که این‌ها دوره‌ها را، ولو به صورت فشرده شده‌اش ببینند... مطلب دوم این است که یگان‌ها را باید دایماً عملیاتی نگهدارید. یگان‌های زمینی سپاه - همان‌طور که میدانید - حجم‌شان کم و قابل اتساعند. قابل اتساع بودن یعنی چه؟ یعنی قوت‌شان زیاد و کیفیت‌شان بالاست. والا اگر کیفیت بالا نباشد، چه‌طور فرماندهی تیپ‌تان، یک لشکر را در روز لازم اداره خواهد کرد؟ چه‌طور کادر تیپ، یک روز کادر لشکر خواهند شد و یک لشکر را اداره خواهند کرد؟ پس معنای این، آن است که یک گردان از لحاظ کادر اداره کننده، یک گردان صددرصد کارآمد و فعال و با بینش و قابل انکاست و در هنگام لازم میتواند بلافاصله به یک تیپ - سه گردان - تبدیل شود. بنابراین، کیفیت سازماندهی این لشکرها و تیپ‌های مستقل شما، معنایش کیفیت بالا و عملیاتی بودن است... این درجه - که چیز بسیار باارزشی است - شما را از کادرتان تا پایین‌ترین رده‌ها جدا نکند؛	سلسله مراتب کادر - نظامی - ضرورت آموزش برای کادر

ردیف	دیدار	تعداد استعمال	بیانات	گزاره قابل استفاده
۲	بیانات در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) ۱۳۷۷/۱۱/۱۳	۹ مورد	<p>امام تعالیم اسلام را برای مردم بیان کردند؛ معنای حکومت را بیان کردند؛ معنای انسان را بیان کردند و برای مردم تشریح کردند که چه بر آنها میگذرد و چگونه باید باشند. حقایقی را که اشخاص جرأت نمی‌کردند بگویند، ایشان به‌طور صریح - نه به شکل درون‌گوشی، نه به شکل شبنامه، نه آن طوری که گروه‌ها و احزاب به‌صورت بسته و سلولهای حزبی و برای کادرهای حزبی بیان می‌کنند - روان، آسان، در فضا، برای عموم مردم بیان کردند... در هنگامی که امام مبارزه را شروع کردند، من نمی‌توانم بگویم که مثلاً در سال‌های چهل و یک و چهل و دو ایشان کادرهای لازم را داشتند؛ لیکن امام کادرسازی می‌کردند. شما توجه دارید که امام یک فرد جا افتاده علمی در حوزه علمیه قم بودند و اطراف ایشان را جمعی از جوانان لایق و مؤمن احاطه کرده بودند. با قشرهای دیگر هم ایشان ارتباط داشتند. امام با پیام‌های خود، با بیان‌های خود، به معنای حقیقی کلمه، انسانها را تربیت و تصحیح می‌کردند؛ هم تربیت فکری، هم تربیت روحی و اخلاقی. یک کادر برجسته و لایق، کسانی نیستند که لزوماً درس مدیریت یا دوره علوم سیاسی را گذرانده باشند؛ کسانی هستند که هدف‌ها را خوب بفهمند، راه‌ها را خوب تشخیص دهند، بتوانند خوب تصمیم بگیرند و خوب اقدام کنند. این با تربیت‌های مداوم انجام میگیرد. این کاری بود که به‌طور طبیعی در مجموعه امام و به‌وسیله آن بزرگوار انجام می‌شد؛ نه در کلاس درس بخصوصی، بلکه با برخورد، با رفتارها، با پیام‌ها و با اصلاح‌ها. ولی از این مهم‌تر، امام یک کادرسازی در سطح ملت کردند. کادرسازی‌های امام هم، غیر از کادر سازیهای حزبی بود. احزاب مینشینند اشخاصی را به‌طور خاص تربیت می‌کنند، برای این که مثلاً فلان شغل و فلان کار را به این‌ها بدهند؛ اما امام جوانان را تربیت می‌کردند و به آنها روحیه خودباوری میدادند. از اول هم امام روی جوانان تکیه بخصوصی داشتند و همین هم شد.</p> <p>البته بعد از آن که انقلاب پیروز شد، هم کسانی که در مجموعه امام بودند و هم کسانی که خارج از مجموعه امام بودند، آمدند و کارها را قبضه کردند و مشغول تصدّی کارها شدند - با تغییرات و اصلاحاتی که به مرور انجام گرفت - لیکن این را توجه داشته باشید که امام راه‌شان روشن بود، شیوه‌شان معلوم بود و میدانستند که چه می‌خواهند. شیوه امام عبارت بود از شیوه‌ای که پیامبران آن را می‌پیمودند؛ یعنی تزریق ایمان و باور عمیق، همراه با بصیرت و آگاهی و تأمل و فکر در مخاطبان خود. چنین روشی به‌طور طبیعی استعدادها را شکوفا می‌کند و کادرها را پرورش می‌دهد. لازم نبود از ده سال قبل بردارند فهرستی تهیه کنند که فلان کس را برای فلان کار می‌خواهیم؛ اما به‌طور طبیعی فهرستهایی طولانی به‌وجود می‌آید.</p>	<p>مدل کادرسازی امام خمینی (ع) - ویژگی‌های پنج‌گانه کادر - شیوه کادرسازی امام (ع) و نقش ایمان و بصیرت در کادرسازی - ضرورت تربیت مداوم برای کادرسازی</p>

ردیف	دیدار	تعداد استعمال	بیانات	گزاره قابل استفاده
۳	بیانات در دیدار مدیران شبکه‌ی دوم سیما ۱۳۷۰/۱۱/۷	۴ مورد	در مقوله‌ی ادب و هنر، یکی از کارهایی که امروز تلویزیون متعهد است، برجسته کردن چهره‌های اسلامی معاصر کارآمد است؛ من این را دارم اول بار به شما میگویم که دنبالش باشید. الان شما ملاحظه کنید، در این مجموعه‌ی نظام - بیرون از کادرهای اصلی نظام و یا در داخل این کادرها - چهره‌هایی که در داخل کادرهای اصلیند، غالباً مطرحند؛ خبرشان گفته میشود، مسائلشان گفته میشود؛ اما در میان چهره‌های درجه‌ی دو و درجه‌ی سه - آنهایی که از کادرهای اصلی خارجند - آدم‌های باشعور، دارای استعدادها و لیاقت‌های بالا، هوشمند در ادبیات و در هنر و در علم و در مسائل اجتماعی داریم؛ این‌ها را مطرح کنید. تلویزیون یکی از کارهایش باید این باشد که این‌ها را مطرح کند.	ضرورت الگوسازی در کادر انقلاب اسلامی
۴	بیانات در دیدار اعضای شورای فرهنگی، اجتماعی زنان ۱۳۷۰/۱۰/۴	۱ مورد	شنیدم که زمزمه و صحبت این هست که ان شاءالله دانشگاهی مخصوص زنان به وجود بیاید؛ یعنی استاد و مدیر و دانشجو و حتی کادر اداری هم همه زن باشند؛ بخصوص در دانشگاههای پزشکی. این، فکر بسیار خوبی است.	کادر در بانوان
۵	بیانات در مراسم بیعت فرماندهان سپاه ۱۳۶۸/۴/۱۹	۳ مورد	نکته‌ی که علی‌العجالة میخواهم به شما بگویم، این است که کوشش کنید در کادرهای سپاه یأس و تردید راه پیدا نکند؛ با این امر بشدت مبارزه کنید. در سال گذشته که قطعنامه‌ی پایان جنگ مطرح بود، به هر نقطه‌ی از سپاه که سر میزد، میدیدم که این تردید وجود دارد. اول در کادرهای پایین آن را دیدم و سپس در کادرهای بالاتر هم به چشم میخورد. این تردیدها نابودکننده است.	ضرورت امیدافزایی مستمر به کادر
۶	بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین(ع) ۱۳۹۵/۳/۳	۲ مورد	کادرسازی یکی دیگر از کارها است. آینده مال شما است؛ در آینده شماها میتوانید سهم بسزایی در به وجود آوردن و اهدا کردن کادرهای شایسته و صالح به نظام عمومی کشور و نظام مدیریت کشور داشته باشید.	ضرورت کادرسازی

ردیف	دیدار	تعداد استعمال	بیانات	گزاره قابل استفاده
۷	بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۱۳۹۴/۶/۲۵	امورد	البته درجات مختلف، سلسله مراتب، کادرها باید در جریان این مسائل قرار بگیرند، باید در جریان تهدیدها قرار بگیرند تا همه بدانند که چه کار دارند می کنند و چه کار می خواهند بکنند.	ضرورت اطلاع رسانی و توجیه کادر
۸	بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته‌ی حوزوی و دانشگاهی ۱۳۹۳/۲/۲۱	امورد	ما همه‌ی مسائل زنان را به یک شکل سیستمی کامل، با یک هندسه‌ی صحیح تصویر کنیم، ترسیم کنیم؛ یک مرکز عالی و ثابت هم با کادرهای قوی و چشم انداز بلندمدت - که بنده به کار کوتاه مدت، در این زمینه مهم هیچ اعتقادی ندارم- به وجود بیاید؛ آن وقت در ذیل این مرکز عالی و ثابت، نهادها و بنیادهای متناسبی برای بخشهای مختلف تشکیل بشود...	اهمیت توانمندی کادر
۹	بیانات در دیدار دانشجویان کرمانشاه ۱۳۹۰/۷/۲۴	امورد	حزب به معنای اول، یعنی یک کانال‌کشی در درون جامعه، برای گسترش فکر درست - چه فکر عقیدتی و اسلامی، چه فکر سیاسی و تربیت کادرهای گوناگون - بسیار خوب است؛ این چیز نامطلوبی نیست. اجمال قضیه این است؛ حالا تفصیلتش را ان شاءالله در وقتهای دیگری عرض میکنیم.	ایجاد شبکه (حزب) در جامعه جهت تربیت کادر
۱۰	بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی ۱۳۸۴/۴/۷	۱ مورد	مسئله‌ی پرورش عناصر فعال در قوه‌ی قضائیه - به قول شما کادرسازی - باید جدی گرفته بشود؛ گسترش علم و آگاهی هم در میان تمام سطوح قوه‌ی قضائیه بسیار مهم است....	تعبیر از کادرسازی به پرورش عناصر فعال در نهاد
۱۱	بیانات در دیدار رئیس و مسئولان قوه‌ی قضائیه ۱۳۹۱/۴/۷	۱ مورد	یک مسئله‌ی دیگری که در قوه‌ی قضائیه هست - و دیدم که مورد توجه رئیس محترم قوه هم هست؛ لیکن باید روی این، کار جدیتری انجام بگیرد - مسئله‌ی کادرسازی برای مناصب مدیریتی و مناصب بالای قوه‌ی قضائیه است؛ تربیت انسانهای صالح، بخصوص برای مناصب مدیریتی؛ والا در مجموعه‌ی قوه، امر خیلی لازم و مهمی است. از حوزه‌ها، از دانشگاه‌ها باید استفاده بشود. شخصیت‌های برجسته بحمدالله کم نیستند، استعدادهای جوشان در جامعه‌ی ما کم نیست. این هم یک مسئله است که باید مورد توجه قرار بگیرد. ان شاءالله برای این، کار بشود، سرمایه‌گذاری بشود، برنامه‌ریزی بشود.	تعبیر از کادرسازی انسان‌های صالح

ردیف	دیدار	تعداد استعمال	بیانات	گزاره قابل استفاده
۱۲	بیانات در دیدار مسئولان دستگاه قضایی ۱۳۸۳/۴/۷	امورد	یکی از دستگاه‌های تدارکات‌چی، دستگاه نخبه‌شناسی و نخبه‌پروری است؛ یعنی کادر سازی در دستگاه قضایی و راه‌اندازی تشکیلات علمی و آموزشی قوهی قضائیه که بایستی بسیار پُرکار و پُر تلاش عمل کند. بخش دیگر، دستگاه‌های ارزیابی و نظارت است.	ضرورت تعبیه دستگاه (نهاد) کادر سازی - تعبیر از کادر سازی به نخبه شناسی و نخبه پروری

با توجه به بیانات معظم له می‌توان کادر را اینگونه تعریف نمود: « کادر در هر نهادی به مجموع کارکنان و مدیران آن مجموعه که متکفل اداره آن نهاد می‌باشند اطلاق می‌شود که می‌بایست این ویژگی‌ها را داشته باشند: هدف‌ها را خوب بفهمند، راه‌ها را خوب تشخیص دهند، بتوانند خوب تصمیم بگیرند و خوب اقدام کنند.» با توجه به بیانات معظم له تعاریف کادر سازی و الزامات آن نیز مشخص گردید که در ادامه بدان استناد خواهیم نمود^۱.

۲. کادر در منابع مدیریتی: در ادبیات علمی مصطلح واژه‌ی کادر رایج نبوده و از لغات مترادف این واژه مانند مدیر یا کارکنان استفاده می‌شود. تبیین تعاریف مختلف واژه‌ی «مدیر» بر اساس مکاتب مختلف مدیریتی بسیار مفصل می‌باشد. در مکاتب روز مدیریتی، مدیران معمولاً با دو رویکرد تعریف می‌شوند. رویکرد مبتنی بر نقش‌ها و رویکرد مبتنی بر شایستگی‌ها.

الف) تعریف مدیر بر اساس رویکرد نقش‌ها

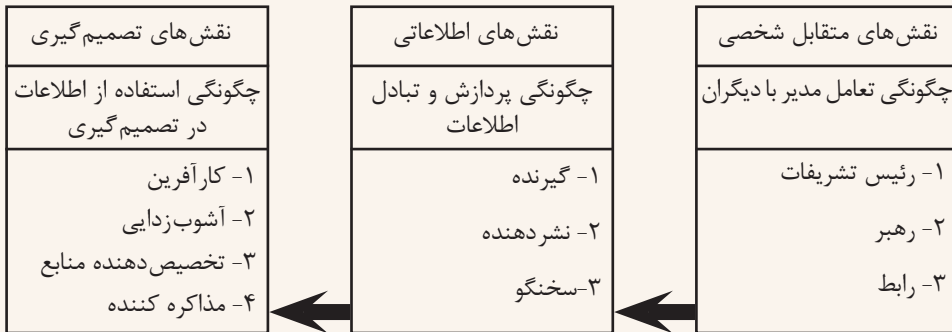
اولین نظریه‌پردازان مدیریت برای رفتار مدیران ده نقش مدیریتی معرفی کردند و بر این باور بودند که علی‌رغم تفاوت سازمانها و مدیران، این «نقش‌ها» در کارهای مدیران مشترک است. ایشان این ده نقش را در سه گروه: نقش‌های ارتباطی، نقش‌های اطلاعاتی و نقش‌های تصمیم‌گیری طبقه‌بندی کرده است. این نظریه نگرش ملموس‌تری از رفتارهای مدیریتی را ارائه می‌کند. به عبارت دیگر اگر از یک مدیر سوال شود که وی چه کارهایی را انجام می‌دهد، احتمالاً در پاسخ خواهد گفت: برنامه‌ریزی، سازماندهی، هماهنگ‌سازی و... حال اگر به آنچه

۱ با توجه به اینکه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) واژه‌های مترادف با کادر مانند مدیران یا عوامل اجرایی را بسیار استعمال نموده‌اند لذا استنباط یک تعریف جامع و کامل از واژه‌ی کادر نیازمند یک بررسی همه‌جانبه و عمیق می‌باشد که از حوصله این نوشتار بیرون است. لذا به صورت اجمالی تعریف ایشان از کادر را بر اساس همین منابع جمع‌بندی می‌کنیم.

اوانجام می‌دهد بنگرید، تعجب نکنید که هیچ‌یک از موارد گفته شده را در کارهای او مشاهده نخواهید کرد. در این نظریه به این واقعیت اشاره شده است که همه مدیران الزاماً، نمی‌بایستی همه نقش‌ها را ایفا کنند ولی همواره در کارکرد آنها به تناسب نوع کار، برخی از این نقش‌ها وجود دارد. بر پایه این نگرش در هر یک از وظایف مدیریت نظریه کلاسیک یک یا چند نقش مدیریت نهفته است:

برنامه‌ریزی: نقش‌های تخصیص گر منابع، کارآفرین و نظاره‌گرمحیط خارجی
هماهنگ‌سازی: نقش‌های رابط، توزیع‌گر اطلاعات، حلال مشکلات و مذاکره‌گر
فرماندهی: نقش‌های رهبری و مذاکره‌گر
کنترل: نقش‌های نظاره‌گر و رهبری

بدین جهت می‌توان نقش‌های مدیریتی را اجزای عملیاتی فعالیت‌های مدیریتی به شمار آورد و این تفسیر، دلیل ملموس‌تر بودن آن در مطالعات مشاهده‌ای را نیز روشن می‌سازد.

در این نظریه علاوه بر موارد فوق به معرفی نقش‌هایی همچون رئیس تشریفات و سخنگویی، تعامل سازمان با محیط خارجی را نیز در الگوی رفتاری مدیران جای می‌دهد، امری که علی‌الظاهر در نظریه کلاسیک مکتوم مانده است. نظریه نقش‌های مدیریتی تا به امروز به عنوان یکی از پذیرفته شده‌ترین الگوهای رفتار مدیریتی مورد رجوع و استفاده محققین قرار دارد. صاحب‌نظران مختلفی بر اساس مبانی و دیدگاه‌ها و جامعه هدف خود، نقش‌های مدیران را بررسی، احصا و تبیین کردند که خلاصه نقش‌های مدیریت از نظر صاحب‌نظران در جدول ذیل ارائه گردیده است.

نظریات مختلف در حوزه نقش های مدیران	
۱. نقش ارتباطی، ۲. اطلاعاتی، ۳. تصمیم گیری	
۱. تولیدی، ۲. اجرائی، ۳. ابداعی، ۴. ترکیبی	
۱. روابط انسانی، ۲. بهره‌وری، ۳. سازماندهی و ثبات سازمان، ۴. انطباق سازمان	
۱. شبکه سازی، ۲. حمایت، ۳. تیم سازی و حل و فصل مناقشات، ۴. انگیزش، ۵. تشخیص و تشویق، ۶. برنامه ریزی و سازمان دهی، ۷. حل مسائل، ۸. مشورت و تفویض اختیار، ۹. مراقبت از عملیات و محیط، ۱۰. اطلاع رسانی، ۱۱. شفاف کردن نقش ها و اهداف	
۱. مشاور، ۲. پشتیبانی کننده، ۳. تدوین کننده خط مشی، ۴. خلاق بودن، ۵. میانجی، ۶. ناظر، ۷. حل کننده مسئله، ۸. متخصص در مقابل کلی دان	
۱. ارتباطی، ۲. مدیریت منابع انسانی، ۳. مدیریت سنتی، ۴. شبکه سازی	
۱. طراح، ۲. ناظر، ۳. معلم	
۱. کارکردی، ۲. نگهدارنده، ۳. غیر کارکردی	
۱. نقش سیاست گذاری، ۲. نقش فرهنگ سازی، ۳. نقش آرمان سازی، ۴. نقش آینده نگری، ۵. نقش فکر آفرینی، ۶. نقش بحران ستیزی، ۷. نقش نظریه پردازی، ۸. نقش حمایت گری، ۹. نقش اخلاق پروری، ۱۰. نقش سلسله مراتب سازمانی در تصمیم گیری	

ب) تعریف مدیر بر اساس رویکرد شایستگی ها

به طور خلاصه معرفی رویکردهای مبتنی بر شایستگی در محیط سازمان، از حدود سال ۱۹۷۰ شروع شده و از آن زمان به بعد، توسعه و کاربرد سریعی داشته است؛ شایستگی به شیوه‌های مختلفی تعریف شده است، اما اغلب مدل‌ها شامل عناصر (مبانی) و دانش، توانایی‌ها، مهارت‌ها، نگرش‌ها و بینش‌ها، ویژگی‌های شخصی و رفتارها و صلاحیت‌هایی است که مرتبط با اهداف سازمانی است و نقش کلیدی در دستیابی به اهداف دارد. اساساً خصوصیت افرادی که می‌توانند به معیارهای اثربخشی دست یابند، شایستگی آن افراد خوانده می‌شود؛ یعنی افراد شایسته افرادی هستند که الگوهای رفتاری مطلوبی را ارائه می‌دهند. این امر در عملکرد به معیارهای اثربخش تعبیر می‌شود!

با تدقیق بر تعریف و مفهوم شایسته‌سالاری مشخص می‌شود که شایسته‌سالاری همان عدالت اسلامی است و از آن سرچشمه می‌گیرد، زیرا با عدالت است که هر چیزی در جای خود قرار می‌گیرد. در تعریف عدالت گفته‌اند: «اعطاء کلّ ذی حقّ حقه». عدالت یعنی حقّ هر دارنده حقّی را به خود او دادن، به عبارت دیگر هر فرد شایسته را در جایگاه و مسئولیت شایسته خودش قرار دادن.

عدالت نیز ریشه در توحید دارد و احقاق عدالت جز در راستای توحید، هدف انبیاء الهی نبوده است. اینجاست که می‌توان ریشه و پایه‌ی اساسی شایسته‌سالاری در اسلام و در مدیریت اسلامی را استخراج نمود.

این در حالی است که در مدیریت غربی در مبحث شایسته‌سالاری نه برای احقاق عدالت، بلکه برای رفع نیاز خود و دستیابی به اهداف سازمان معیارهایی را بیان کردند، که بعضاً با اهداف عالی انسان از خلقت در تعارض است؛ اینجاست که میتوان گفت: این مدیریت همچون «شجره خبیثه» است که به اصل توحید باز نمی‌گردد و قرآن کریم برای آن آرام و قراری در نظر نمی‌گیرد. ولی در قرآن کریم در معرفی «شجره طیبه»، اصل ثابت برای آن در نظر می‌گیرد که همه فروع به آن بر می‌گردد.

از لوازم میوه دادن این شجره تحقق عدالت است. و خداوند وعده آن را در برپایی حکومت صالحان که همان تربیت یافتگان مکتب انبیاء باشند، داده است. اینجاست که می‌توان با بررسی معیارهای گزینش انبیاء عظام به معیارهای شایسته‌سالاری در این نظام توحیدی دست یافت. از طرفی در قرآن آنچه برای هدایت بشر الی الابد نیاز بوده است، آورده شده است! شایسته‌سالاری در اسلام و قرآن به این صورت است که علاوه بر تاکید بر روی مهارت و تخصص، به عامل دیگری به نام تعهد نیز اشاره می‌کند.

اکنون می‌خواهیم برخی از معیارها، که در قرآن به عنوان معیار تخصص و تعهد آمده، بیان کنیم. در جدول زیر این معیارها آمده است:^۲

معیارهای شایستگی از دیدگاه قرآن کریم				
تخصص		تعهد		نوع معیار
معیار	آیه	معیار	آیه	
بقره/ ۲۴۷ یوسف/ ۵۵	۱- علم به مصالح	یوسف/ ۵۵	۱- نگهبان و حافظ اموال بودن	ایجابی
نمل/ ۳۹ قصص/ ۲۶	۲- توانایی اجرای مصالح	نمل/ ۳۹ قصص/ ۲۶	۲- امین بودن و امانت‌داری	
کهف/ ۹۵-۹۸	۳- مهارت‌های فنی	کهف/ ۹۵-۹۸	۳- اخلاص در کار داشتن و همه چیز را از خدا دانستن	

۱ حسین عرب اسدی، سعید حجازی فر، ۱۳۹۳، ص ۷۳ تا ۷۵
 ۲ گنجعلی، تیموریان و عبدالحسین زاده، ۱۳۹۲، ص ۱۰۶

معیارهای شایستگی از دیدگاه قرآن کریم				
تخصص		تعهد		نوع معیار
معیار	آیه	معیار	آیه	
نساء / ۵۸	۴- توانایی برقراری عدالت را داشتن	نساء / ۵۸	۴- مسئولیت‌ها را به عنوان امانات الهی دیدن	ایجابی
بقره / ۲۴۷	۵- قدرت جسمانی	صف / ۳-۲	۵- لزوم تطابق قول با فعل (وفای به عهد داشتن)	
یوسف / ۲۲ قصص / ۱۴	۶- بلوغ عقلی و جسمی	سجده / ۲۴	۶- یقین داشتن به خدا و صبر در امور	
یوسف / ۴۷	۷- قدرت پیشبینی صحیح	یوسف / ۴۶	۷- صداقت	
یوسف / ۳۶	۸- کسب مقبولیت و اعتماد مردم	هود / ۴۵	۱- نفی خویشاوندگرایی	سلبی
یوسف / ۳۷	۹- علم و دانایی	بقره / ۱۲۴	۲- نفی ظلم و ستم	
یوسف / ۴۸-۴۹	۱۰- اطاعت مردم	قصص / ۸۳	۳- ریاست طلب نبودن	
آل عمران / ۱۵۹	۱۲- عطوفت و نرم خویی	قصص / ۳۴	۱۱- فصاحت گفتار و توانایی انتقال پیام	
		طه / ۳۱-۲۵	۱۳- شرح صدر	

۳. **کادر در اسناد سازمانی:** استعمال واژه‌ی کادر در اسناد بالادستی و اسناد سیاستی بسیج متداول بوده و مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و همچنین اقتضات سازمانی بازتعریف شده است. در آخرین بازتعریفی که از لایه های عضویتی در بسیج صورت پذیرفته است کادر بسیج عبارت است از: «آن دسته از بسیجیان فعال و داوطلب هستند که واجد شرایط لازم بوده و پس از گذراندن دوره‌های آموزشی مربوطه، مسئولیت‌های فرماندهی و مدیریتی را در سطوح مختلف سازمانی بر عهده می‌گیرند. (از فرمانده پایگاه به بالا و در گردان از فرمانده دسته به بالا و معاونت‌های حوزه به بالا بوده و برای صالحین از سرگروه به بالا می‌تواند بسیجی کادر باشد).»^۱

با توجه به اینکه تعریف فوق از لایه عضویتی کادر بسیج به تازگی مصوب گردیده است بسیاری از الزامات این تعریف در دست تولید می‌باشد که یکی از این الزامات ابلاغ شرایط و ویژگی‌های

۱ ابلاغیه بازنگری در لایه های عضویتی بسیج

بسیجی کادر می‌باشد. شرایط و ویژگی‌های عمومی که فرد را شایسته کادر شدن برای بسیج می‌کند. در کنار این شایستگی‌ها، برخی شایستگی‌های تخصصی نیز وجود دارد که به رسته یا محل خدمت فرد مرتبط می‌باشد.

کادرسازی

با توجه به شفاف شدن معنای کادر و هویت مبتنی بر نیروی انسانی آن مشخص است که اضافه شدن پسوند «ساز» به معنای ساختن نبوده و لزوماً از جنس تربیت می‌باشد اما برای تبیین علمی آن می‌بایست به منابع سه گانه فوق‌الذکر مراجعه نماییم.

۱. **کادرسازی در بیانات مقام معظم رهبری** (مدظله‌العالی): با توجه به تحلیل محتوای بیانات صورت گرفته در بخش پیشین، ایشان برای کادرسازی از دو تعبیر نزدیک به هم استفاده نمودند: «پرورش عناصر فعال» و «تربیت انسان‌های صالح برای تصدی مناصب مدیریتی» لذا بر این اساس واضح است که ایشان کادرسازی را عبارت دیگر واژه تربیت دانسته و لذا می‌توان از تعابیر و تدابیر فراوان و گوناگون ایشان در مورد واژه‌ی تربیت، به عمق تعبیر ایشان از کادرسازی پی برد. بنابراین می‌توان کادرسازی را از دیدگاه ایشان «تربیت انسان‌های صالح و فعال برای تصدی مناصب مدیریتی» دانست.

۲. **کادرسازی در منابع مدیریتی**: همانطور که در بخش پیشین نیز اشاره گردید واژه‌ی «کادر» و تبع آن «کادرسازی» در ادبیات مدیریتی پرکاربرد نمی‌باشد و از مترادفات آنها مانند «مدیریت» استفاده می‌شود.

تربیت مدیر در ادبیات علمی در «نظام شایسته‌سالاری» اتفاق می‌افتد. نظام شایسته‌سالاری نظامی است که در آن مزایا و موقعیت‌های شغلی تنها بر اساس شایستگی، و نه بر مبنای جنسیت، طبقه اجتماعی، قومیت و یا ثروت به افراد داده می‌شود. شایسته‌سالاری دیدگاهی است که بر اساس آن، افراد از طریق نظام آموزشی و با تلاش فراوان استعداد‌های خود را شکوفا می‌سازند و در نهایت، فارغ از جنسیت، طبقه اجتماعی، قومیت و یا ثروت، برای تصدی مناسب یک شغل، فقط بر اساس شایستگی است. نظام شایسته‌سالاری مبتنی بر فرآیند مختص به خود است که در فصل چگونگی کادرسازی بدان پرداخته خواهد شد.

۳. **کادرسازی در اسناد سازمانی**: علاوه بر کاربرد بودن واژه‌ی کادرسازی در ادبیات سازمانی اما تعریف مشخص و مصوبی از این واژه در اسناد سازمانی وجود ندارد^۱ لذا است که در

۱ در جزوه‌ی آموزش مقدماتی سرگروه‌های صالحین کادرسازی اینگونه تعریف شده است: «فرآیندی است تربیتی که پس از شناسایی نیروهای مستعد و متعهد، موجبات توسعه و تعمیق مبانی فکری و فرهنگی آنان را فراهم کرده و زمینه رشد و ارتقاء همه جانبه را مهیا نموده و از طریق مشارکت در فعالیتهای محوله تحت نظارت مربی آگاه و پس از آموزش و مهارت‌افزایی، مقدمات پذیرش مسئولیتهای

بکارگیری این واژه نیز نوعی سردرگمی وجود دارد، به طوری که واژه‌ی کادرسازی گاهی در مقابل فرآیندهای طولانی تربیت کادر به کار می‌رود و گاهی مصداق آن تعبیر متولیان دوره‌های آموزشی نه چندان بلند مدت می‌باشد.

۴. تعریف مختار: با توجه به تعاریف بیان شده به نظر می‌رسد دقیق‌ترین و شیواترین تعریف را می‌توان مبتنی بر دیدگاه های مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) «فرآیند تربیت آن دسته از بسیجیان فعال و داوطلب که واجد شرایط لازم بوده و قابلیت دارند مسئولیت‌های فرماندهی و مدیریتی را در سطوح مختلف سازمانی بر عهده گیرند.» لذا بر این اساس مصداق کادرسازی می‌بایست شرایط و مقومات و ارکان تربیت را داشته باشند و مدل‌ها و فرآیندهای کادرسازی ناظر به تربیت انسان و به صورت بلند مدت باشند. لذا در صورتی که واژه‌ی کادرسازی و تربیت را مساوق با یکدیگر بدانیم، ویژگی‌های کادرسازی از این قرار خواهند بود:

- کادرسازی امری بلند مدت است.
 - کادرسازی مبتنی بر یک فرآیند دوسویه بین مربی و متربی است.
 - کادرسازی با آموزش صرف حاصل نخواهد شد.
 - کادرسازی می‌بایست به صورت آگاهانه و اختیاری رخ دهد.
 - کادرسازی نیازمند بستر سازی و رفع موانع برای رشد است.
 - کادرسازی امری اکتشافی است نه اکتسابی.
 - کادرسازی امری بیرونی، تزئینی و اندودی نیست.
 - کادرسازی به صورت کاریکاتوری کامل نیست و باید همه جانبه باشد.
 - کادرسازی اعم از اعتلای فکری و ذهنی و همچنین نقش‌آفرینی و عملیاتی است.
- و

توانمندسازی یقیناً شناخت دقیق کادرسازی و فرآیندهای آن مستلزم شناخت واژگان و فرآیندهای معارض یا شبیه به کادرسازی است. یکی از واژگانی که در کنار کادرسازی بسیار استعمال می‌شود «توانمندسازی» می‌باشد.

۱. توانمندسازی در لغت: در ادبیات مدیریت توانمندسازی به معنای «دادن قدرت یا اختیار یا آزادی عمل به شخصی برای انجام کاری می‌باشد.»^۱ که معادل آن در زبان انگلیسی Empowerment می‌باشد.

مختلف و بکارگیری آنها را فراهم نماید. « اما این تعریف را نمی‌توان به عنوان یک تعریف رسمی سازمان بسیج تلقی نمود.

۱ واژه نامه آزاد

۲. **توانمندسازی در بیانات مقام رهبری** (مدظله‌العالی): با بررسی بیانات ایشان در خصوص رشد و ارتقاء کارکنان، مشخص می‌شود بخشی از دغدغه ایشان در قبال کارکنان و کادر موجود ارگان‌های مختلف مسئله توانمندسازی کادر می‌باشد. نمونه این تأکیدات را می‌توان در بیانات زیر مشاهده نمود:

ردیف	دیدار	بیانات	گزاره قابل استفاده
۱	بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی زمینی سپاه ۱۳۷۰/۳/۳۱	مطلب اول قضیه‌ی آموزش است. در داخل سپاه، بایستی یک شکل کاملاً دقیق و جدی به آموزش داد. این دوره‌های آموزشی، از دوره‌های افسری و درجه‌داری، تا دوره‌های تخصصی، تا دوره‌ی فرماندهی و ستاد، را همه‌ی کادرهای سپاه بایستی بتدریج ببینند... اما آن کادرهایی هم که الان وجود دارند، باید ترتیبی داده بشود که این‌ها دوره‌ها را، ولو به صورت فشرده شده‌اش ببینند....	ضرورت وجود آموزش برای کادر موجود
۲	بیانات در اجتماع کارگران کارخانجات تولیدی داروپخش ۱۳۹۱/۳/۱۰	از ابعاد مختلف، کارهای گوناگونی باید انجام بگیرد: مسئله‌ی تقویت مهارت‌ها در محیط کار، مسئله‌ی نگرش‌های درست مدیریتی، مسئله‌ی توانمندسازی نیروی کار، مسئله‌ی ایجاد احساس امنیت؛	ضرورت توانمندسازی کادر

علاوه بر این بیانات، برخی از استعمالات واژه‌ی توانمندسازی را می‌توان در بیانات ایشان یافت که نسبت به آحاد جامعه می‌باشد که این مسئله بیانگر این است که استعمال واژه‌ی توانمندسازی اعم از کادر و آحاد می‌تواند باشد.

۳. **توانمندسازی در منابع مدیریتی:** مسئله توانمندسازی کارکنان و شیوه‌ها و راهکارهای آن در ادبیات مدیریتی بسیار گسترده و به صورت تفصیلی مورد بحث قرار گرفته است.

نظریات مختلف در خصوص توانمندسازی
تفویض اختیار در نقش سازمانی خود که این اختیار بایستی به فرد اعطا یا در نقش سازمانی او دیده شود.
شامل تفویض قدرت قانونی، تفویض اختیار، واگذاری مأموریت و قدرت بخشی
زمینه‌ای برای افزایش گفت‌وگوها، تفکر انتقادی و فعالیت در گروه‌های کوچک
به عنوان یک مفهوم عبارت است از اعطای اختیار تصمیم‌گیری به مرئوسان؛ به عنوان یک مجموعه از رفتارها، به معنی سهیم کردن گروه‌های خودگردان و افراد در تعیین سرنوشت حرفه‌ای خود، و به عنوان یک برنامه سازمانی، به کل نیروی کار فرصت بیشتری برای آزادی، بهبود و بکارگیری مهارت‌ها، دانش و توان بالقوه آنان، در جهت خیر و صلاح خود و سازمان‌شان اعطا می‌کند.

نظریات مختلف در خصوص توانمندسازی
تغییر عملکرد کارکنان از وضعیت «آنچه که به آنها گفته شود انجام دهند»، به «آنچه که نیاز است انجام دهند» تعریف می‌کند.
ایجاد مجموعه ظرفیت‌های لازم در آنان برای قادر ساختن آنها به ایجاد ارزش افزوده در سازمان و ایفای نقش و مسئولیت در سازمان، توأم با کارایی و اثر بخشی می‌داند.
توانمندسازی فقط دادن قدرت به کارکنان نیست، بلکه موجب می‌شود کارکنان با فراگیری دانش، مهارت و انگیزه بتوانند عملکردشان را بهبود بخشند.
رویکردی مدیریتی است که طی آن به کارکنان اختیاری اساسی اعطاء می‌گردد تا آنها خود به اتخاذ تصمیم بپردازند.
توانمندسازی نیروی انسانی را ایجاد مجموعه ظرفیت‌های لازم در آنان برای قادر ساختن آنها به ایجاد ارزش افزوده در سازمان و ایفای نقش و مسئولیت در سازمان، توأم با کارایی و اثر بخشی می‌داند.

آنچه می‌توان از تعاریف رایج در توانمندسازی برداشت نمود نکات زیر می‌باشد:

- هدف از توانمندسازی، افزایش بهره‌وری و کارایی فرد و رشد محصول یا مأموریت محوله به فرد می‌باشد.

- توانمندسازی لزوماً از طریق آموزش نمی‌باشد بلکه تمرکز اصلی توانمندسازی باید بر روی بسترسازی و درگیر نمودن فرد با فضای عملیات باشد.

- توانمندسازی در حالت مطلوب باید یک رویکرد مدیریتی باشد نه یک برنامه موقتی

۴. توانمندسازی در اسناد سازمانی: واژه‌ی توانمندسازی نیز مانند بسیاری از واژگان پایه علاوه بر کاربرد بودن در اسناد سازمانی اما تعریف رسمی و مصوبی ندارند اما عملاً به برنامه‌های آموزشی اطلاق می‌شوند که به صورت کوتاه مدت برگزار شده و با افزایش دانش یا انگیزه یا آگاهی به مخاطبین، آنها را برای انجام مأموریت‌های خود آماده می‌کند.

۵. تعریف مختار: با توجه به تعاریف گردآوری شده می‌توان توانمندسازی را اینگونه تعریف نمود: «مجموعه از برنامه‌ها و اقدامات دانشی، انگیزشی یا مهارتی که منجر به رشد و ارتقاء کادر نسبت به حیطه مأموریتی‌اش می‌شود.» لازم به ذکر است استعمال واژه‌ی توانمندسازی برای آحاد مردم نیز از حیث حیطه مسئولیت یا مأموریت آنها نسبت به جامعه یا خودشان است و لذاست که به نحوی مسئول محسوب می‌شوند بنابراین به جاست که واژه‌ی توانمندسازی را صرفاً برای کادر در نظر بگیریم. با این تعریف می‌توان ویژگی‌های زیر را برای توانمندسازی برشمرد:

- توانمندسازی لزوماً یک فرآیند تربیتی نیست بلکه غالباً یک فرآیند آموزشی است.
- توانمندسازی لزوماً بلند مدت نیست بلکه می‌تواند یک دوره کوتاه مدت باشد.
- توانمندسازی برای کسانی استعمال می‌شود که مسئولیت را پذیرفته و نیازمند تقویت در آن می‌باشند نه برای افرادی که می‌خواهند مسئولیت را بپذیرند.

توجیه

- توانمندسازی می‌تواند به صورت غیرحضوری و نیمه حضوری صورت پذیرد.
- توانمندسازی معمولاً برنامه‌ای تک بعدی است نه همه جانبه.
- یکی دیگر از برنامه‌هایی که در کنار برنامه‌های توانمندسازی و کادرسازی در ادبیات سازمانی استعمال می‌شود برنامه‌های «توجیهی» است.
- ۱. **توجیه در لغت:** توجیه در لغت به معنای «آوردن دلیل برای اثبات درست بودن کاری» یا «دلیلی که به این منظور آورده می‌شود» است.^۱ معادل آن در زبان عربی «تبریر» و در زبان انگلیسی «account» و «apologia» می‌باشد.
- ۲. **توجیه در بیانات مقام معظم رهبری** (مدظله‌العالی): یکی از تدابیری که ایشان نسبت به کارکنان و آحاد مردم در حوزه‌های مختلف مکرراً به کار برده‌اند، توجیه نسبت به امور و اقدامات و برنامه‌ها می‌باشد. در ادامه به برخی از بیانات ایشان در خصوص توجیه افراد و متولیان اشاره می‌شود:

ردیف	دیدار	بیانات	گزاره قابل استفاده
۱	بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت ۱۳۹۰/۶/۶	این را (مسائل اقتصادی) ببرید در مجموعه‌ی نخبگان؛ تشریح کنید، توجیه کنید، بیان کنید.	ضرورت توجیه نخبگان نسبت به برنامه‌ها
۲	بیانات در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران ۱۳۸۸/۱۱/۱۳	خطاها گاهی اینجوری است؛ خطائی می‌کند، خطاست؛ اما در نتیجه تأثیری ندارد؛ همان ضربه وارد می‌آید. خوب، حالا شما بخواهید محیط دانشگاه را از این آسیب محفوظ نگه دارید، باید چه کار کنید؟ این خیلی مهم است. توجیه دانشجو، توجیه بعضی از اساتید.	ضرورت توجیه جهت جلوگیری از آسیب‌ها
۳	دیدار کارگزاران نظام با رهبر انقلاب ۱۳۷۲/۱۰/۳۰	بر همین اساس می‌توان نماز و وجوب آن را از دیدگاه اسلام برای مادی‌ترین انسانها توجیه، تفهیم و اثبات کرد و این همان واقعیتی است که متفکرین غربی در اوج مادیت قرن نوزدهم بر مبنای آن به وجود یک راز عظیم نهفته در نماز اعتراف کردند.	کارکرد توجیه

ردیف	دیدار	بیانات	گزاره قابل استفاده
۴	بیانات در دیدار مسئولان قوه قضاییه ۱۳۶۸/۶/۳۰	با مردم حرف بزنید و کارهای مثبت و اقدامات و تصمیمات خوبی را که انجام میگیرید، با آنها در میان بگذارید. مثلاً بگویید برای افراد فلان دستگاه، فلان کارت را صادر کرده‌ایم که بعد از این، وقتی به عنوان مأمور دولت و یا دادستانی به سراغ مردم می‌آیند، این شبهه وجود نداشته باشد که از جای دیگر آمده‌اند. مردم باید توجه بشوند، باید آموزش قضایی عمومی به آنها داده بشود و باید عدالتخواهی و اطمینان به انس با عدالت در جامعه مطرح شود.	ثمره توجه مردم
۵	مصاحبه تلویزیونی ۱۳۶۸/۱۱/۱۱	ما یک ستاد جدید هم تشکیل دادیم در دبیرستان علوی اسلامی برای کارهای تبلیغات و مسائل همین اعزام افرادی به کارخانه‌ها برای این‌که کارگرها را توجه بکنند و از نفوذ بعضی از عناصر در کارخانه‌ها که داشت انجام می‌گرفت جلوگیری کنند	توجه متولیان

با توجه به این بیانات نکات زیر در خصوص توجه قابل برداشت می‌باشد:

- توجه نسبت به متولیان و افراد موثر صورت می‌گیرد.
 - توجه می‌تواند نسبت به ماموریت محوله یا انتظار از یک مجموعه و یا نسبت به اقدامات و پیرامون خود مخاطب جهت روشنگری صورت بگیرد.
 - توجه به منظور انتقال ادله، استدلال‌ها و راهکارها صورت می‌گیرد.
 - توجه باعث می‌شود مخاطب در مقام عمل و نظر دچار خطا و اعوجاج نگردد.
- ۳. توجه در منابع مدیریتی و اسناد سازمانی:** در ادبیات مدیریتی برنامه‌های توجهی موضوعیت جدی نداشته و نوعاً برای دوره‌های آموزشی کوتاه مدت جهت تبیین حوزه ماموریتی مخاطبین و یا موانع و آسیب‌های احتمالی در آن حوزه استعمال میشود. در سازمان بسیج نیز همین منوال برای برنامه‌های توجهی رایج بوده و قید کوتاه مدت بودن نیز در اطلاق این واژه موضوعیت دارد.

۴. تعریف مختار: با توجه به استعمالات واژه‌ی توجه در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و همچنین ادبیات مدیریتی و سازمانی به نظر می‌رسد برنامه توجهی عبارت است از «برنامه‌های آموزشی کوتاه مدت که ناظر به حوزه ماموریتی یا پیرامونی مخاطب برگزار شده و شامل تبیین ضرورت‌ها، آسیب‌ها، راهکارها و هر آنچه از این جنس می‌باشد.» بنابراین برنامه‌های توجهی ویژگی‌های زیر را خواهند داشت:

- برنامه توجهی آموزشی است نه تربیتی.
- برنامه توجهی کوتاه مدت است.

- برنامه توجیهی می‌تواند برای آحاد (نسبت به پیرامون) و کادر (نسبت به ماموریت) برگزار گردد.

آموزش (آشنایی پایه)

اصطلاح آموزش به صورت عام به تمامی برنامه‌هایی که تاکنون بررسی شده است اطلاق می‌گردد اما در اصطلاح سازمانی دوره‌های آموزشی به برنامه‌های آموزشی بدو انتصاب یا بدو خدمت کادر اطلاق می‌شود.

۱. آموزش در لغت: در علوم نظامی بر اساس مصوبه فرهنگستان اینگونه از

آموزش‌ها را «آموزش آشنایی پایه» می‌نامند. آموزش آشنایی پایه عبارت است از «آموزش کادر تازه‌استخدام شده برای آشنا کردن آنها با وظایف و مسئولیت‌های حوزه ماموریتی و مقررات دولتی و امور مجاز و بخش‌های مربوط به راهنمای عملیات»^۱ که معادل آن در انگلیسی «basic indoctrination» یا «basic familiarization training» می‌باشد.

۲. آموزش آشنایی پایه در بیانات مقام معظم رهبری^(مدظله العالی): ایشان در دیدار با متولیان نیروهای مسلح، تاکید فراوانی در آموزش‌های آشنایی پایه داشته اند. یک نمونه از این بیانات از این قرار است:

ردیف	دیدار	بیانات	گزاره قابل استفاده
۱	بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی زمینی سپاه ۱۳۷۰/۳/۳۱	مطلب اول قضیه‌ی آموزش است. در داخل سپاه، بایستی یک شکل کاملاً دقیق و جدی به آموزش داد. این دوره‌های آموزشی، از دوره‌های افسری و درجه‌داری، تا دوره‌های تخصصی، تا دوره‌ی فرماندهی و ستاد، را همه‌ی کادرهای سپاه بایستی بتدریج ببینند... اما آن کادرهایی هم که الان وجود دارند، باید ترتیبی داده بشود که این‌ها دوره‌ها را، ولو به صورت فشرده شده‌اش ببینند....	ضرورت آموزش آشنایی پایه برای کادر

مشخص است که ایشان به اجرای آموزش‌های آشنایی پایه به صورت منظم و مستمر تاکید داشته و صرف بکارگیری فرد در مسئولیت را کفایت از طی آموزش‌ها نمی‌دانند.

۳. آموزش آشنایی پایه در ادبیات مدیریتی: دوره‌های آموزشی آشنایی پایه یا بدو خدمت در هر سازمان و نهادی به منظور بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی کارمندان و پایه‌گذاری ارتباط سالم کارمند با نظام اداری و دستگاهی که فرد کار خود را در آن آغاز می‌کند، برنامه‌ریزی و اجرا می‌گردد. این دوره‌ها برای کارمندان جدید الاستخدام در دولت از سال ۱۳۹۰ تاکنون در کشور راه اندازی شده است. سرفصل‌های این دوره‌ها معمولاً شامل برخی الزامات مورد نیاز

۱ اقتباس از واژه نامه مصوب فرهنگستان

فرد برای شروع به کار در آن سازمان در حوزه های قانونی، اخلاقی و مهارتی می‌باشد.

۴. آموزش آشنایی پایه در اسناد سازمانی: دوره‌های آموزشی بدو انتصاب در نظام تعلیم و تربیت جامع سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تعریف گردیده و در حال اجرا می‌باشد. در نظام تعلیم و تربیت بسیجیان نیز این دوره‌ها برای انتصاب افراد ضروری پنداشته شده است و در صورت تصویب نظام تعلیم و تربیت ضروری الاجرا خواهد بود. «آموزش آشنایی پایه در حقیقت بخشی از آموزش‌های طولی بسیجیان است که در بدو انتصاب فرد در یک ماموریت گزارنده خواهد شد.»

تکمله: در ادبیات سازمانی برخی از اصطلاحات دیگر نیز وجود دارند که به دلیل پرهیز از تطویل به تعاریف اجمالی از آنها اشاره می‌کنیم و پس از تکمیل مفاهیم پایه و ضرورت پرداختن به این برنامه‌ها، نسبت بین این برنامه‌های آموزشی را مشخص خواهیم نمود.

دوره‌هایی است که در سیرخدمت از بدو ورود تا خاتمه همکاری بسیجیان متناسب با نیاز خدمتی و نقش‌آفرینی برنامه‌ریزی و اجرا می‌گردند. طی این گونه دوره‌ها برای احراز و تداوم عضویت ضرورت داشته و در تغییر لایه عضویتی و انتصاب اثرگذار بوده و عمدتاً در قوانین به آنها تصریح شده است.

آموزش طولی

همه ساله متناسب با نیاز سازمانی و یگانی بسیج و شرایط موجود یک سری از دوره‌های آموزشی به منظور ایجاد آمادگی همه جانبه در بسیجیان برنامه‌ریزی و اجرا می‌گردد. این دوره‌ها در عرصه‌های مختلف فعالیتی و نقش‌آفرینی بسیجیان طراحی و پس تصویب لازم الاجرا خواهد بود. محتوای دوره، شیوه اجرا، طول دوره و... متناسب با نیاز سازمانی، مأموریتی، قشری و جنسیتی فراگیران تهیه، تصویب و اجرا خواهد شد. این دوره‌ها می‌توانند در قالب دوره‌های عمومی، تخصصی و سطوح عالی در عرصه‌های معرفتی، بصیرتی، تربیتی، فرهنگی، آمادگی جسمانی، فرماندهی، مدیریتی، مهارتی متناسب با شغل سازمانی و... طراحی و اجرا شوند.

آموزش عرضی

آموزش‌های یادآوری و حفظ انسجام نیروهای ذخیره بر اساس قانون خدمت وظیفه عمومی و بسیجیان عادی و فعال در حدود اعتبارات مصوب به مدت حداکثر یک هفته در هر دو سال و به منظور ایجاد آمادگی توسط سازمان بسیج انجام می‌پذیرد.

آموزش یادآوری و حفظ و انسجام

آموزش یگانی و ضمن خدمت

این دوره‌ها برای تداوم، بازآموزی و ارتقاء سطح دانش، بینش، نگرش، و مهارت بسیجیان و کادر هم زمان انجام وظیفه در تکمیل دوره‌های طولی و عرضی به صورت انفرادی و یگانی در قالب برنامه یگان انجام می‌گیرد.

بخش دوم: ارکان و مقومات تعلیم و تربیت

منظور از ارکان و مقومات، عناصر اصلی تشکیل دهنده تعلیم و تربیت می‌باشند که بدون در نظر گرفتن آنها اجرای تعلیم و تربیت امکان پذیر نمی‌باشد. در نظام تعلیم و تربیت ارکان و مقومات تربیت در جدول زیر نمایش داده شده است:

ارکان	مربی	متربی	تربیت
مقومات	یکی از مقومات تربیت وجود یک سرگروه حائز شرایط تربیتی برای متربی است. این سرگروه بیشترین نقش الگوگیری را برای متربیان بر عهده دارد و می‌بایست با ایجاد یک رابطه با ثبات و مستمر و از طریق روش‌های تربیتی موثر اسلامی مانند روش الگویی در دراز مدت اثرات تربیتی بر متربیان گذارد. یقیناً خود مربی نیز برای رشد خود نیازمند یک الگو و هدایتگر تربیتی است که این هدایتگران در قالب شبکه تربیتی پیش‌بینی می‌گردد.	متربی دومین رکن تربیت می‌باشد که برای تحقق تربیت می‌بایست علاوه بر خودسازی به هم سازی (تاثیر تربیتی بر اعضای گروه هم سان سازماندهی شده در آن) و دگرسازی (بر افراد پیرامونی خود) توجه ویژه داشته باشد. یقیناً رشد و بالندگی فرد در گرو انجام فعالیت های فردی و اجتماعی و همچنین نقش‌آفرینی در ابعاد گوناگون علمی، رزمی، فرهنگی و ... محقق خواهد گردید.	سومین رکن تربیت، محتوای تربیتی است. مراد از محتوای تربیتی اعم از نقشه راه تربیت ، محتوای مکتوب و غیر مکتوب مورد نیاز مربی، محیط و ظرف تربیتی ، گفتمان سازی تربیتی ، گروه‌های هم نشینی اجتماعی پیرامون متربی و ... می‌باشد که برای تحقق تربیت می‌بایست به همه این موارد توجه ویژه ای نمود.

ارکان آموزش نیز به مانند ارکان تربیت شامل فراگیر، استاد و محتوای آموزشی می‌باشد.

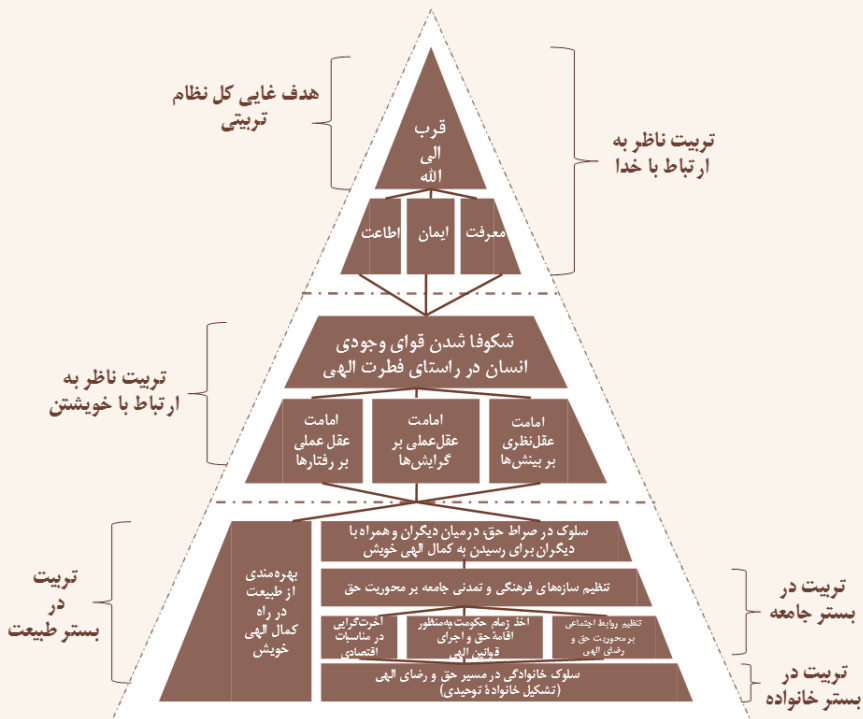
بخش سوم: اهداف تعلیم و تربیت

در تربیت اسلامی، اهداف تربیتی چیزی نیست جز گزاره‌هایی که دین برای انسان مکلف بیان کرده است. از آن‌جا که «دین»، متولی راهبری انسان به سوی سعادت اخروی و دنیوی است، بالتبع باید نسبت به همه ابعاد و شئون حیات او افق‌گشایی کرده و راه را بر او بنمایاند؛ از این‌رو، منظرهای مختلفی که بر اساس آن‌ها می‌توان هویت انسان را تشریح نمود، می‌تواند مقسومی برای تقسیم و تشریح گزاره‌های دینی نیز باشد. سلسله اهداف غایی و واسطه‌ای نظام

تربیتی را می‌توان، «زنجیره اهداف» تربیتی نامید. ساحات حیات انسان که ناظر به ارتباطش با خود او، دیگران و جهان طبیعت است، در طول ساحت ارتباط با خدا قرار دارند.

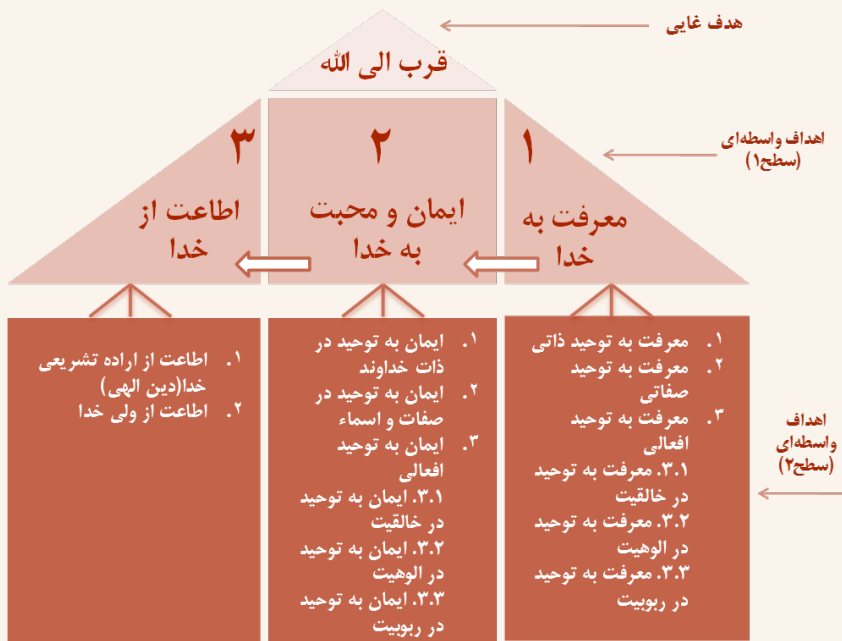
هدف غایی مربوط به ساحت ارتباط با خدا، «لقاء الله» است و طبیعی است به خاطر رابطه طولی سایر ساحات حیات با ساحت ارتباط با خدا، «لقاء الله»، هدف غایی کل نظام تربیتی قرار گیرد و اهداف غایی و واسطه‌ای سایر بخش‌ها، مقدمه‌ای برای تحقق آن و در طول این هدف تلقی شوند.

به غیر از گونه‌بندی غایی-واسطه‌ای، اهداف و وظایف تربیتی به گونه دیگری نیز دسته‌بندی شده‌اند. سه نوع هدف «بینشی»، «گرایشی» و «رفتاری»، گونه‌هایی هستند که مبتنی بر تقسیم‌بندی ابعاد هویتی انسان به سه بعد ادراکی (بینشی)، تحریکی (گرایشی) و عامله (رفتاری) حاصل شده‌اند. این سه نوع هدف، مقسمی برای تقسیم اهداف غایی و واسطه‌ای هر بخش می‌باشند. به‌عنوان مثال، هدف واسطه‌ای «دشمن‌شناسی و دشمن‌ستیزی» در تربیت سیاسی، بر مبنای تقسیم‌بندی اهداف به سه نوع بینشی، گرایشی و رفتاری، دارای اهداف واسطه‌ای خردتر و جزئی‌تری در ذیل خود خواهد بود که برخی از آن‌ها از این قرارند:

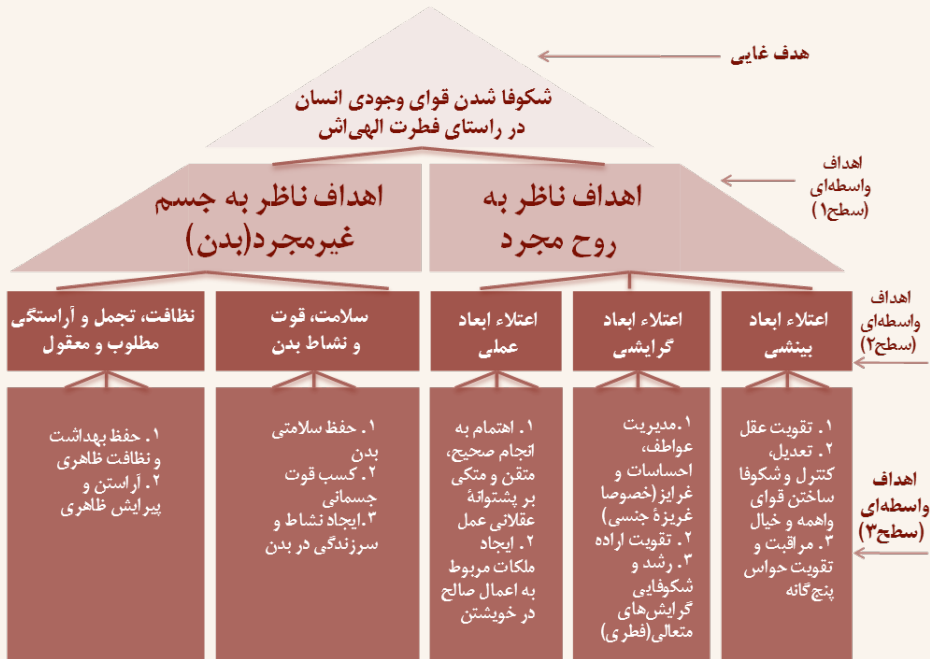
نمایه ساختار اهداف تربیتی و آموزشی نظام

نمایه بالا شمای کلی ساختار اهداف نظام تعلیم و تربیت بسیج در ساحت های چهارگانه ارتباطی می‌باشد. همانطور که بیان شد این ساحت ها در طول یکدیگر بوده و سیر فرد از پایین به بالا بر اساس سیر از کثرت به وحدت رقم خواهد خورد و فرد از سیر آفاقی شروع و به سیر انفسی ختم می‌کند به حدی که به مقام فنای فی الله نائل شود. در ادامه درختواره اهداف واسطه‌ای و میانی هر ساحت به تفصیل بیان خواهد شد.

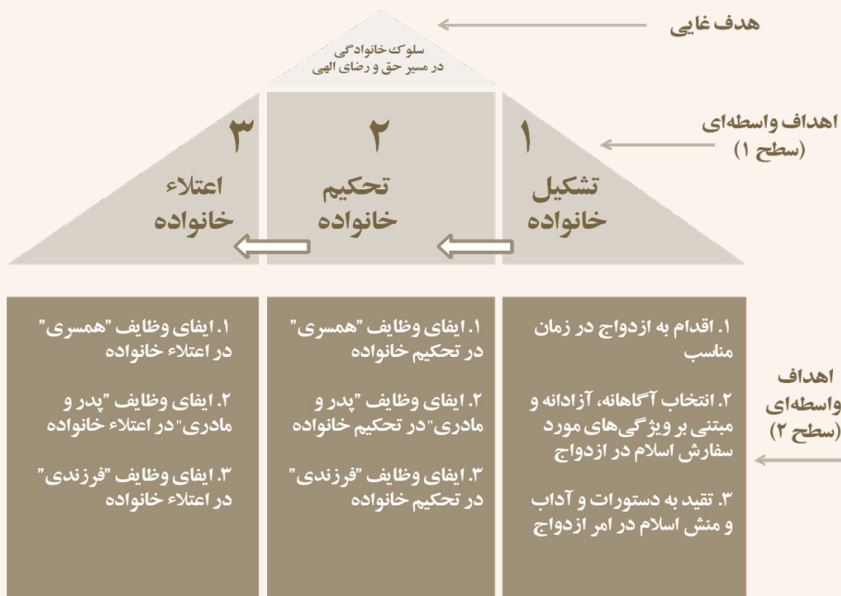
نمایه اهداف ناظر به ارتباط با خدا

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو برای هدف غایی قرب الی الله در ساحت ارتباط فرد با خدا می‌باشد. هر فرد برای قرب می‌بایست از سه پله معرفت به خدا (که شامل بخش های مختلف توحید ذاتی و صفاتی و افعالی و ... می‌شود) و ایمان و محبت به خدا (ایمان به معارفی که آنها را کسب کرده است) و در نهایت اطاعت و بندگی خدا (اطاعت از اراده تشریحی و اطاعت از ولی خدا) گذر کند.

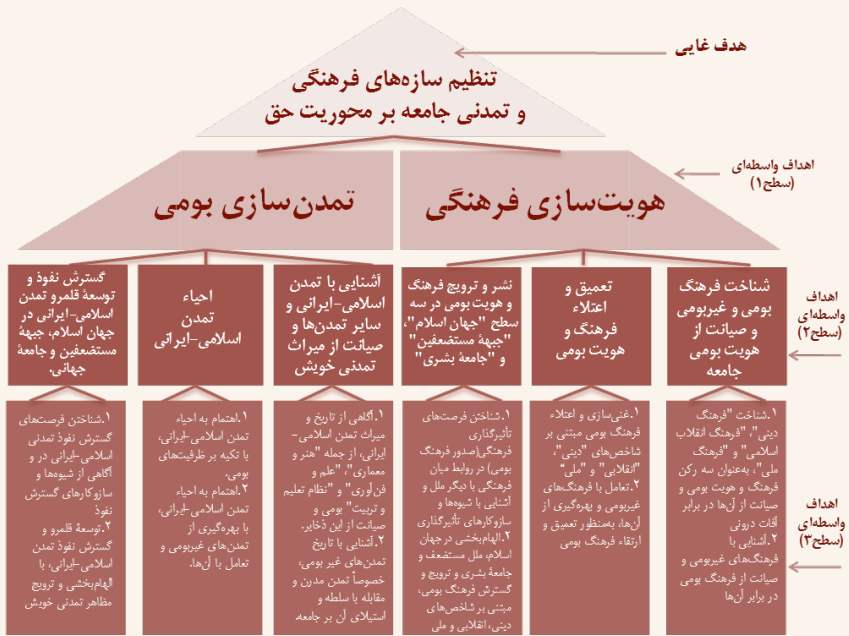
نمایه اهداف ناظر به ارتباط با خویشتن

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو و سطح سه برای هدف غایی شکوفای شدن قوای وجودی انسان در راستای فطرت الهی اش در ساحت ارتباط فرد با خویشتن می‌باشد. هر فرد برای نیل به این هدف می‌بایست به دو بخش مادی و مجرد خود توجه داشته باشد. که در بخش مادی توجه به سلامت، قوت و نشاط بدن و همچنین نظافت و تجمل و آراستگی مطلوب و معقول و در بخش مجرد اعتلای ابعاد بینشی، گرایشی و عملی از اهداف واسطه‌ای می‌باشند.

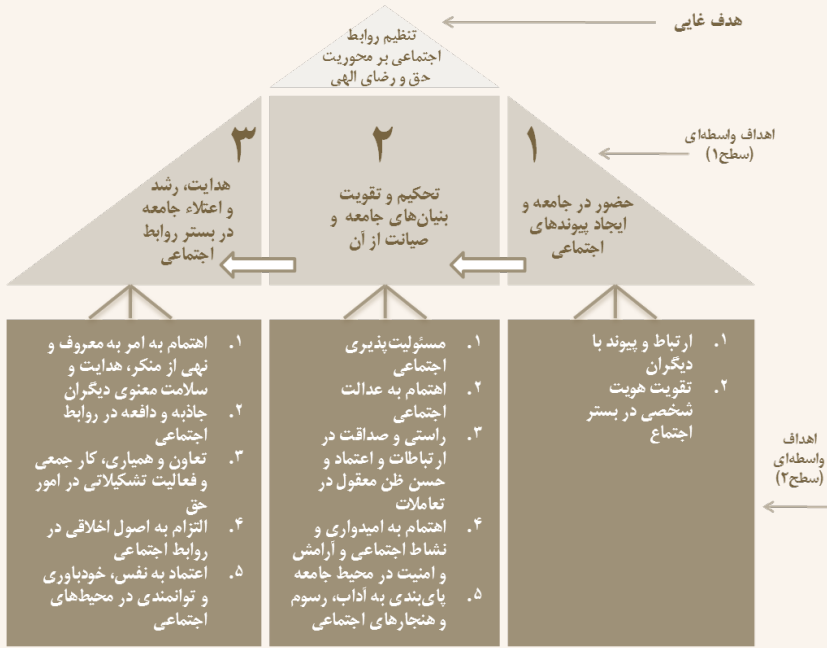
نمایه اهداف ناظر به ارتباط با خانواده

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو برای هدف غایی سلوک خانوادگی در مسیر حق در ساحت ارتباط فرد با خانواده می‌باشد. هر فرد سلوک خانوادگی می‌بایست اقدامات دقیقی را در فرآیند تشکیل خانواده، تحکیم خانواده و اعتلای آن صورت دهد. توجه به مسئله خانواده در کنار تشکیلات، از مولفه‌های مهم در طراحی نظام تعلیم و تربیت بسیج می‌باشد.

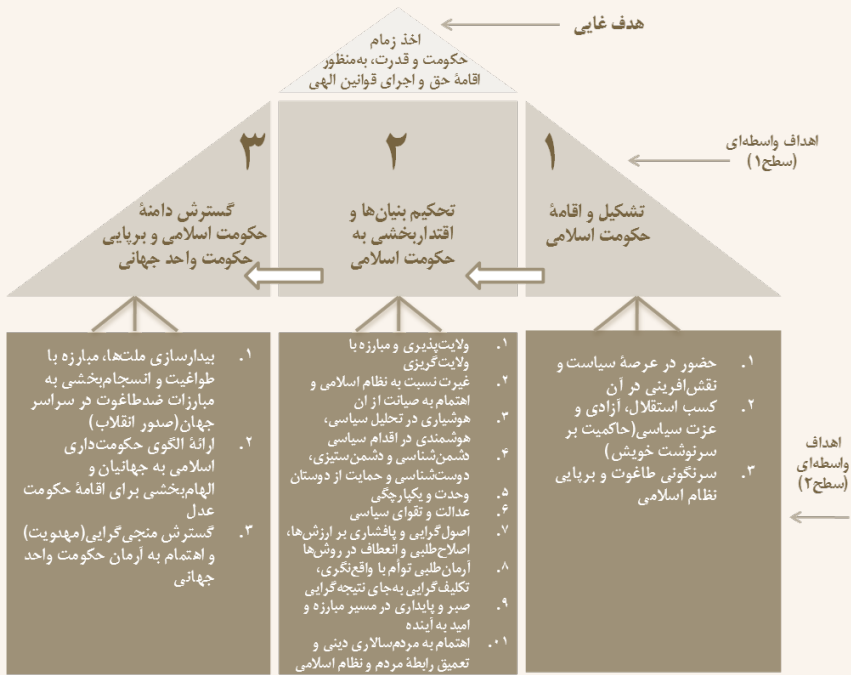
نمایه اهداف ناظر به ارتباط با خویشتن

ساحت ارتباط با جامعه در نظام تعلیم و تربیت به چهار بخش تربیت فرهنگی، تربیت سیاسی، تربیت اجتماعی و تربیت اقتصادی تقسیم بندی شده است. این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو و سطح سه برای هدف غایی تنظیم سازه‌های فرهنگی و تمدنی جامعه بر محوریت حق در ساحت ارتباط فرد با جامعه و ذیل تربیت فرهنگی می‌باشد. هر فرد برای نیل به این هدف می‌بایست به دو عرصه هویت‌سازی فرهنگی و تمدن‌سازی بومی توجه داشته باشد.

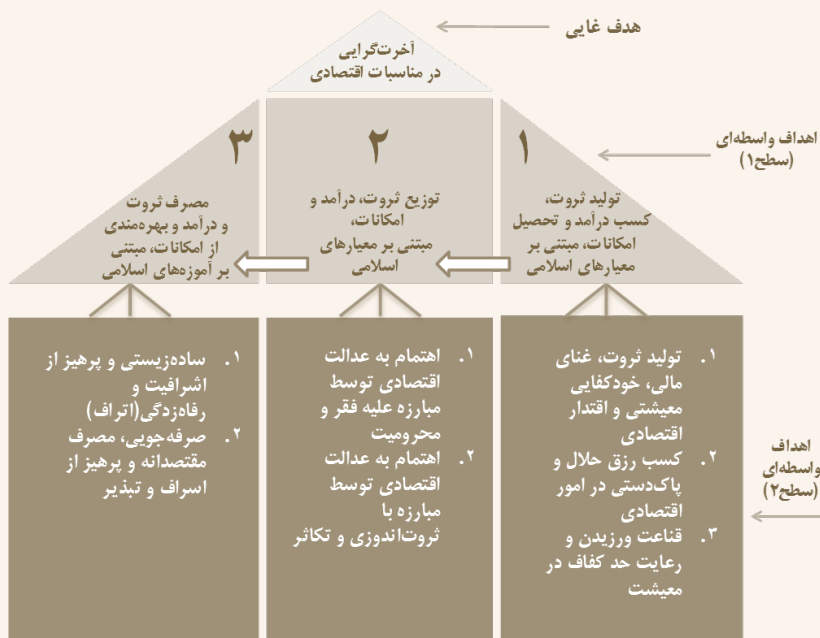
نمایه اهداف ناظر به تربیت اجتماعی

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو برای هدف غایی تنظیم روابط اجتماعی بر محوریت حق و رضای الهی در ساحت ارتباط فرد با جامعه و ذیل تربیت اجتماعی می‌باشد. هر فرد برای تنظیم روابط می‌بایست سه گام اساسی حضور در جامعه و ایجاد پیوندهای اجتماعی، تحکیم و تقویت بنیان‌های جامعه و صیانت از آن و همچنین هدایت، رشد و اعتلاء جامعه در بستر روابط اجتماعی را سپری نماید.

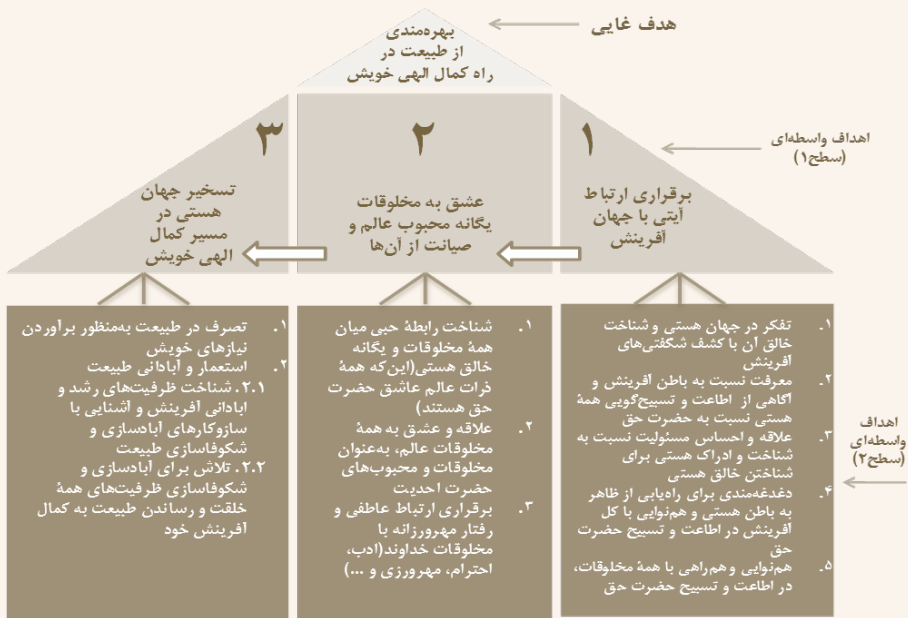
نمایه اهداف ناظر به تربیت سیاسی

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو و سطح سه برای هدف غایی اخذ زمام حکومت و قدرت به منظور اقامه حق و اجرای قوانین الهی در ساحت ارتباط فرد با جامعه و ذیل تربیت سیاسی می‌باشد. هر فرد برای نیل به این هدف می‌بایست سه گام تشکیل و اقامه حکومت اسلامی، تحکیم بنیان‌ها و اقتداربخشی به حکومت اسلامی و گسترش دامنه حکومت اسلامی و برپایی حکومت واحد جهانی را مد نظر داشته باشد.

نمایه اهداف ناظر به تربیت اقتصادی

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو برای هدف غایی آخرت‌گرایی در مناسبات اقتصادی در ساحت ارتباط فرد با جامعه و ذیل تربیت اقتصادی می‌باشد. هر فرد برای نیل به این هدف غایی می‌بایست سه گام اساسی تولید ثروت، کسب درآمد و تحصیل امکانات مبتنی بر معیارهای اسلامی و توزیع ثروت، درآمد و امکانات مبتنی بر معیارهای اسلامی و همچنین مصرف ثروت، درآمد و بهره‌مندی از امکانات مبتنی بر معیارهای اسلامی را مد نظر داشته باشد.

نمایه اهداف ناظر به ارتباط با طبیعت

این نمایه بیانگر اهداف واسطه‌ای سطح یک و سطح دو و سطح سه برای هدف بهره‌مندی از طبیعت در راه نیل به کمال خویش در ساحت ارتباط فرد با طبیعت می‌باشد. هر فرد برای نیل به این هدف می‌بایست سه گام برقراری ارتباط آیتی با جهان آفرینش، عشق به مخلوقات یگانه محبوب عالم و صیانت از آنها و تسخیر جهان هستی در مسیر کمال الهی خویش را بییماید.

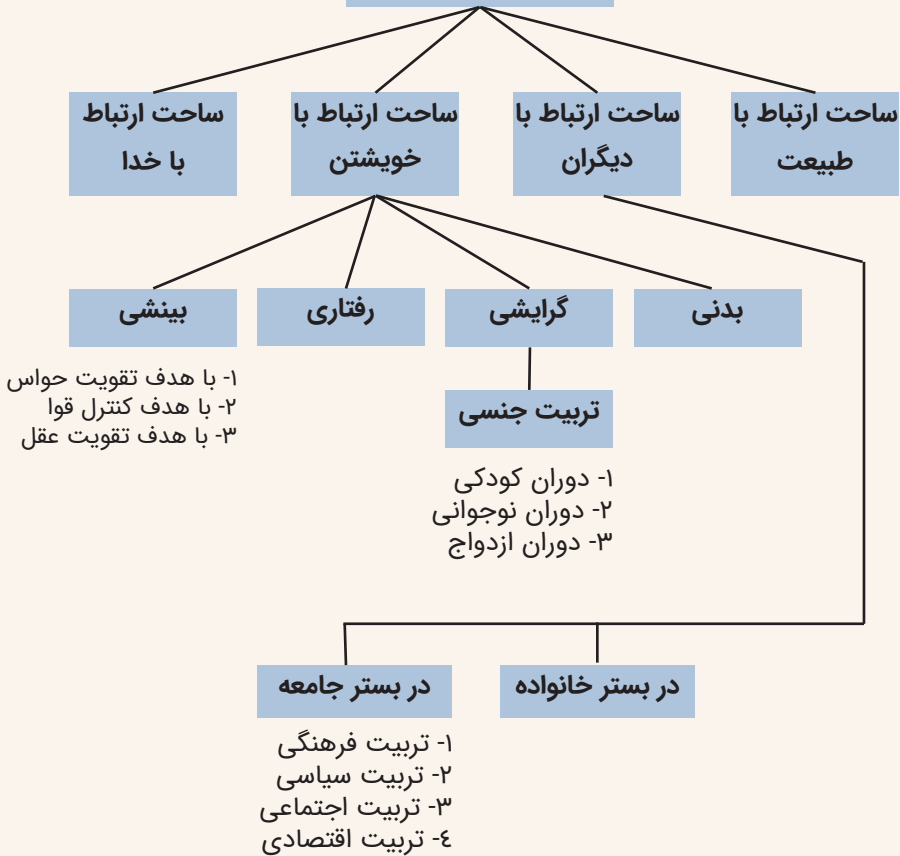
بخش چهارم: روش‌های تعلیم و تربیت

با توجه به گستره ی مخاطبین نظام تعلیم و تربیت بسیج و همچنین تنوع بوم ها، سلائق، مراتب، سنین و ... می‌بایست توجه کامل و جامعی به روش‌های تعلیم و تربیت در نظام صورت پذیرد که دسته‌بندی این روش‌ها به شرح زیر است:

روش‌های آموزشی:

۱. روش‌های مستقیم: در دو بخش روش‌های حضوری (از قبیل ۱- کمیسیون‌ها، ۲- میدانی ۳- کارگاهی، ۴- حلقه تربیتی، ۵- کلاس درس، ۶- همایشی) و غیرحضوری (۱- نمایشی، ۲- مرکز آموزش‌های غیر مجازی بسیج)
۲. روش‌های غیر مستقیم: از قبیل ۱- رسانه ملی ۲- حین عملیات و ماموریت

روش‌های تربیتی

بخش پنجم: محتوای تعلیم و تربیت

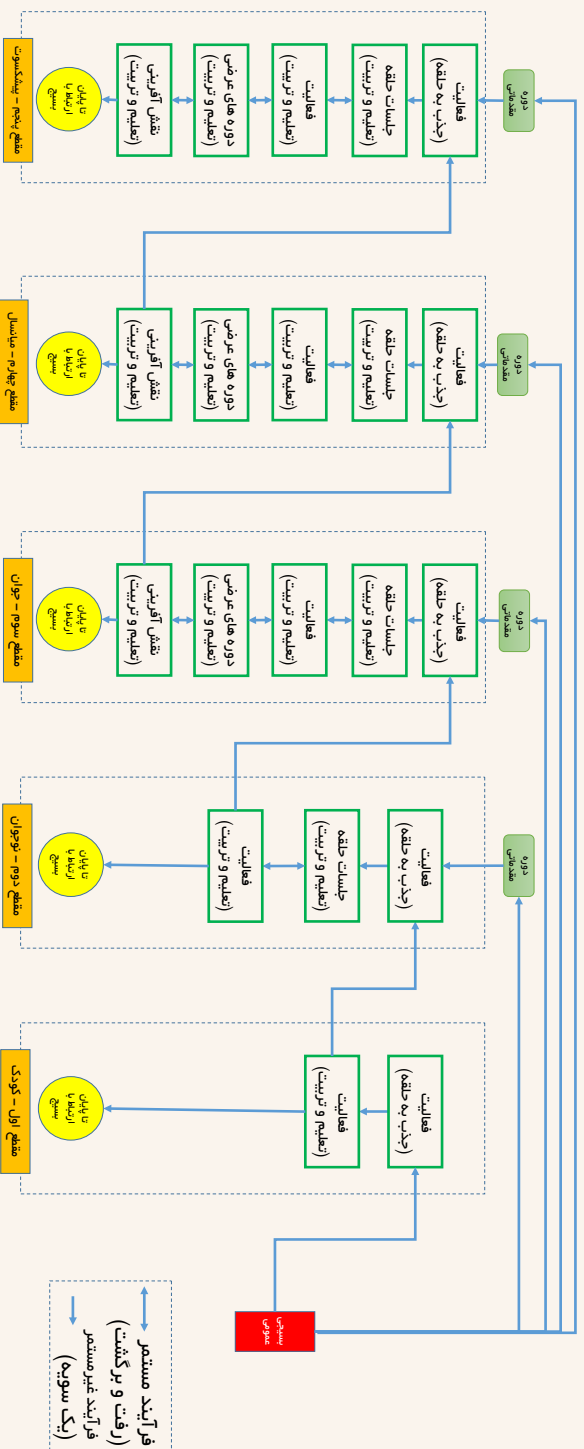
واژه‌ی محتوا در لغت در معنای حقیقی به معنای «آنچه درون چیزی قرار دارد» و مجازاً به «آنچه در یک سخن قصد شده؛ مضمون سخن» نیز اطلاق می‌شود. از لغت محتوا معمولاً برای شناسایی و معرفی قالب‌های مختلفی که اطلاعات و دانش به خود می‌گیرد استفاده می‌شود. محتوا در یک معنای اعم، به درون مایه متعلق خود اطلاق می‌شود لذا وقتی در امور آموزشی، بن مایه کار، انتقال اطلاعات می‌باشد، محتوا به ظروف انتقال آن داده‌ها اطلاق می‌شود. حال از آنجا که در امور تربیتی ما انتقال اطلاعات مواجه نمی‌باشیم و اثر امور تربیتی، رفتارسازی است لذا محتوای تربیت را می‌توان درون مایه این اثر که همان اصل ارتباط تربیتی بین مربی

و متربی است تعریف نمود. به همین دلیل است که تربیت بر خلاف آموزش مربی محور و انسان محور می‌باشد و عمق اثر تربیتی رابطه مستقیمی با ویژگی‌های خود مربی دارد همانطور که عمق داده‌ها رابطه مستقیمی با متن و قالب اطلاعات و داده در کار آموزشی دارد.

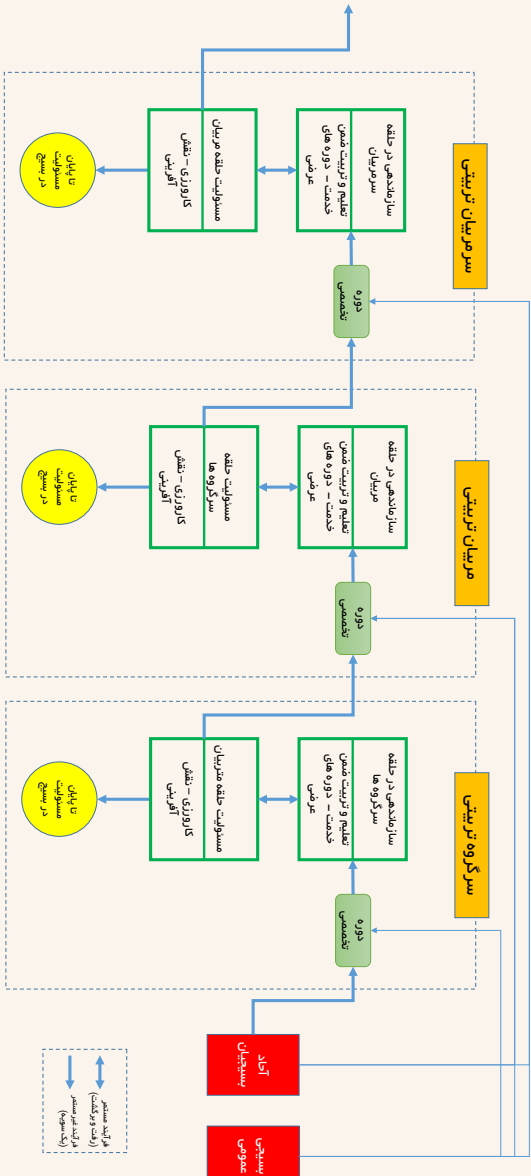
بخش ششم: فرآیند تعلیم و تربیت

همانطور که در بخش هندسه نظام تعلیم و تربیت اشاره گردید، مبنای سازماندهی در پایگاه مقاومت به سه صورت می‌باشد: گروه‌های رزمی، گروه‌های ناصرین و گروه‌های صالحین. آنچه در ادامه بدان پرداخته خواهد شد فرآیند تعلیم و تربیت گروه‌های صالحین می‌باشد. مدل تعلیم و تربیت در گروه‌های صالحین بر خلاف گروه‌های دیگر بر اساس عضویت تعریف نشده است بلکه مبنای آن لحاظ مولفه‌های اصلی موثر در امر تعلیم و تربیت می‌باشد. لذا مولفه‌هایی که بر مدل تاثیرگذار می‌باشند عبارت‌اند از: سن، جنسیت، مذهب، نوع مسئولیت که از این مولفه‌ها دو مولفه سن و نوع مسئولیت در فرآیند نیز تاثیرگذار می‌باشند. همانطور که در فرآیند صفحه آینده مشاهده می‌شود افرادی که علاقه به فعالیت در بسیج و گروه‌های صالحین را دارند بر اساس سطح و سن ورود خود و به روش فعالیت های جذاب، به گروه‌های صالحین جذب می‌شوند. در ادامه گروه‌های صالحین ظرف تعلیم و تربیت، فعالیت و نقش آفرینی فرد بوده و تا پایان حضور فرد در گروه (مقطعی که متناسب با سن او می‌باشد) این چرخه چهارگانه تکرار خواهد شد. که شمای این چرخه از این قرار است:

همانطور که در نمایه بالا مشاهده می کنید، نوع فعالیت و تعلیم و تربیت بر اساس سن افراد در قدم اول طراحی می شود و بسببچنان در سنین پایین نیازی به نقش آفرینی برون سازمانی نخواهند داشت.

اگر بسپچیان در حلقه متریان رشد کنند وتوانمندی ارتقاء در سطوح شبکه تربیتی را داشته باشند نظام تعلیم و تربیت آنها به صورت طولی ادامه پیدا خواهد کرد و به ارکان صالحین خواهند پیوست.

فصل سوم: طرح ريزي آموزش آحاد بسيج

بخش اول: چارچوب سند طرح ریزی آموزش آحاد بسیج

در فصول قبل با مبانی، اصول و چهارچوب های اصلی تعلیم و تربیت بسیج آشنا شدید و مشخص شد که نظام تعلیم و تربیت با چه ساختار و چه فرآیندی در صدد رشد و ارتقاء سطح آحاد بسیجیان و کادر بسیج می‌باشد.

همانطور که پیش تر بیان شد این مبانی و اصول منجر به تولید بخش طرح ریزی نظام تعلیم و تربیت می‌شود که در قالب سه سند «طرح ریزی آموزش»، «طرح ریزی تربیت» و در نهایت «طرح ریزی فعالیت و نقش آفرینی» قابل ذکر است.

پیش از آشنایی با طرح ریزی آموزش لازم است تا نکاتی در خصوص طراحی این سند بیان گردد:

۱- طرح ریزی که در پیش رو دارید بر اساس پژوهش های صورت گرفته در سازمان بسیج از سال ۱۳۸۸ تاکنون و بر اساس ملاحظات تشکیلاتی و مخاطبین تدوین گردیده است اما واضح است که این طرح ریزی نسخه نهایی و کامل یک طرح ریزی تعلیم و تربیتی تشکیلاتی نیست و یقیناً به صورت مستمر نیازمند به روزرسانی در عناوین، محتوا، روش های انتقال و ساعات آموزشی می‌باشد.

۲- سند طرح ریزی آموزش یکی از اسناد سه گانه طرح ریزی نظام تعلیم و تربیت بسیج می‌باشد و نباید مبنای تحلیل کلیت نظام قرار گیرد. چرا که بسیاری از ابعاد باورسازی، رفتارسازی و انگیزه دهی در بسیجیان در قالب طرح ریزی تربیتی و طرح ریزی نقش آفرینی و فعالیتی بسیج اشاره گردیده و از روش های تربیتی و عملیاتی قابل ایجاد و نهادینه سازی می‌باشد. توجه صرف به سند طرح ریزی آموزش منجر به آسیب آموزشی شدن گروه های صالحین شده و می‌بایست به جد از آن پرهیز کرد.

۳- سند طرح ریزی آموزش با مطالعه ابعاد مورد انتظار از یک بسیجی، سرفصل های آموزشی خود را به صورت جدول روبرو دسته بندی نموده است. واضح است که دسته بندی فوق به صورت عقلایی بوده و در صورت بررسی عقلی قابل خدشه است.

۴- در کنار سرفصل های آموزشی، روش های آموزشی متناسب با موضوع و سن مخاطب نیز در نظر گرفته شده است. علامت گذاری این روش ها به منزله این است که محتوای فوق قابلیت انتقال از طریق این روش ها را دارد و لزوماً به منزله ضرورت انتقال محتوا با همه ی این روش ها نمی‌باشد.

۵- با توجه به ملاحظات سازمانی و ضعف در زیرساخت های نرم افزاری و سخت افزاری سازمان بسیج، اولویت بندی بین محتواها و حجم ارائه محتوا نیز در قالب یک دسته بندی چهارگانه (ضروری، لازم، کافی و مطلوب) مشخص شده است که هر رده می‌بایست

حداقل ها را انجام داده و در صورت توان سعی در اجرای مدل مطلوب نماید.

۶- همانطور که اشاره گردید دسته‌بندی سنی مخاطبین به منزله دسته‌بندی مقاطع افراد برای قرار گیری در نظام تعلیم و تربیت می‌باشد و بر طبق فرآیند فوق الذکر افرادی که از مقاطع بالا همکاری با بسیج را شروع می‌کنند می‌بایست دوره‌های مقدماتی که شامل پیش نیازهای ضروری مقاطع پایین می‌باشد را سپری نمایند.

۷- آنچه در ادامه ارائه می‌شود طرح‌ریزی آموزشی بسیجیان مساجد برادر دارای مذهب شیعه می‌باشد. برای خواهران و همچنین بسیجیان اقشار و بسیجیان اهل سنت سرفصل‌های اختصاصی وجود دارد که به دلیل تطویل از ذکر آنها خودداری می‌کنیم.

در ادامه محتوای کامل سند طرح‌ریزی آموزش بیان خواهد شد.

بخش دوم: محتوای سند طرح ریزی

با توجه به ملاحظات سنی کودکان بازه‌ی ۳ تا ۵ سال، همانطور که در فرآیند تعلیم و تربیت گروه‌های صالحین اشاره شد، همه ی عملیات تعلیم و تربیت در قالب فعالیت های جذاب و کودکانه مانند نقاشی و قصه گویی و ... طراحی شده است.

مقطع اول
سیر آموزشی
نونهالان ۳ تا ۵ سال

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	مفید	کلاس	معمانی	مکتوب	حلقه	تجرب	
سیره	داستان‌هایی از انبیاء و معصومین (۴۰ داستان)	۴۰	۸۰	۱۲۰	۱۶۰				*	

در این بازه‌ی سنی دو بخش «آداب و رفتار اسلامی» و «اخلاق نظری» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد و محتوای داستان‌های مذکور ناظر به رفتارسازی تربیتی خواهد بود.

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	مفید	کلاس	معمانی	مکتوب	حلقه	تجرب	
احکام	احکام سلام کردن	۱	۲	۳	۴				*	
احکام	احکام قرآن	۲	۴	۶	۸				*	

در این بازه‌ی سنی سه بخش «عقاید و کلام» و «قرآن» و «تاریخ» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد و محتوای داستان‌های بیان شده در بخش قبل ناظر به تقویت عقاید و فهم تاریخ نیز می‌باشد.

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	گامی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	مجموع
اندیشه سیاسی	تبیین دشمنی آمریکا و اسرائیل با مسلمانان و انقلاب اسلامی (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۴	۸	۱۲	۱۶				*	*
اندیشه سیاسی	تبیین شخصیت امام خمینی رحمه الله و امام خامنه‌ای مدظله العالی (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۲	۴	۶	۸				*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تقابل جریان حق و باطل در قالب تقابل هابیل و قابیل (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی و داستان)	۱	۲	۳	۴				*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معصومین علیهم السلام (چند رویداد اصلی و محوری، در قالب رنگ آمیزی، نقاشی و داستان)	۲	۴	۶	۸				*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی انقلاب اسلامی (با تاکید بر پیروزی انقلاب، در قالب داستان)	۱	۲	۳	۴				*	*
تاریخ سیاسی	آشنایی با کلیات عصر ظهور (در قالب نقاشی و داستان)	۱	۲	۳	۴				*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ و فرهنگ آمریکا و رژیم صهیونیستی (با تاکید بر چند رویداد اصلی و محوری، در قالب داستان)	۱	۲	۳	۴				*	*

در این بازه‌ی سنی دو بخش «تحلیل سیاسی» و «بنیان‌های دانش سیاسی» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد و محتوای مربوط به این دو سرفصل در مقاطع بالاتر شروع خواهد شد.

د) مهارتی و تخصصی

در این بازه‌ی سنی مهارت‌ها و تخصص‌های خاصی آموزش داده نمی‌شود گرچه در بخش نقاشی و رنگ آمیزی فرد به صورت عمومی با نقاشی و شیوه‌های آن آشنا خواهد شد.

ه) آمادگی دفاعی

بخش		سرفصل	سطح بندی					روش آموزش			
			ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	تلف	تج
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی		تبیین مفاهیمی نظیر بسیج- جهاد-شهادت- مقاومت (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۱	۲	۳	۴				*	*
تاریخ مقاومت اسلامی		بیان زندگی نامه و سیره شهدای اسلام از صدر اسلام تا مقطع کنونی با محوریت روحیه شهادت طلبی و تبیین سبک زندگی آنها (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۲	۴	۶	۸				*	*

در این بازه‌ی سنی سه بخش «علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی» و «جنگ نرم» و «پدافند غیرعامل» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد و محتوای مربوط به این دو سرفصل در مقاطع بالاتر شروع خواهد شد. لذا جمع بندی سرفصل‌های آموزشی پیشنهادی در مقطع اول (بازه‌ی زمانی ۳ تا ۵ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می‌باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۴۰ ساعت
 معرفت دینی = ۳ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۱۲ ساعت
 مهارتی و تخصصی = صفر ساعت
 آمادگی دفاعی = ۶ ساعت

مقطع دوم
سیر آموزشی
کودکان سطح ۱
(۶ تا ۸ سال)

با توجه به ملاحظات سنی کودکان بازه‌ی ۶ تا ۸ سال، همانطور که در فرآیند تعلیم و تربیت گروه‌های صالحین اشاره شد، قالب عملیات تعلیم و تربیت در قالب فعالیت های جذاب و کودکانه مانند نقاشی و قصه گویی و ... طراحی شده است و از این بازه‌ی سنی تشکیل جلسات گروه و حلقه نیز امکان پذیر می‌باشد.

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سرفصل	سطح بندی							روش آموزش		
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	گروه	
سیره	داستان‌هایی از انبیاء و معصومین (۴۰ داستان)	۴۰	۸۰	۱۲۰	۱۶۰				*	*	

در این بازه‌ی سنی دو بخش «آداب و رفتار اسلامی» و «اخلاق نظری» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد و محتوای داستان‌های مذکور ناظر به رفتارسازی تربیتی خواهد بود.

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی							روش آموزش		
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	گروه	
قرآن	آشنایی با مفاهیم ۱۰۰ قطعه قرآنی و حفظ آن	۳۰	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	*			*		
قرآن	حفظ سوره منتخب جزء ۳۰	۵	۸	۱۰	۲۰	*			*	*	
قرآن	آشنایی با مفاهیم سوره جزء ۳۰	۴۵	۷۲	۹۲	۱۸۰	*			*		
قرآن	قصص قرآنی (به اقتضاء تا حضرت خاتم (ع))	۱۰	۲۰	۳۵	۴۰	*			*		
احکام	احکام دروغ	۱	۲	۳	۴				*		

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
احکام	احکام تهمت	۱	۲	۳	۴				*	
احکام	احکام صدقه	۱	۲	۳	۴				*	

در این بازه‌ی سنی دو بخش «تاریخ» و «عقاید و کلام» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد.

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
اندیشه سیاسی	تبیین دشمنی آمریکا و اسرائیل با مسلمانان و انقلاب اسلامی (در قالب داستان و خاطره، نقاشی)	۴	۸	۱۲	۱۶				*	*
اندیشه سیاسی	تبیین شخصیت سیاسی امام خمینی رحمه الله و امام خامنه‌ای مدظله العالی (در قالب داستان و خاطره و نقاشی)	۳	۶	۹	۱۲				*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تقابل جریان حق و باطل، از عصر آدم (ع) تا عصر خاتم (ص) (در قالب نقاشی و داستان)	۲	۴	۶	۸				*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معصومین علیهم السلام (با تاکید بر چند رویداد اصلی و محوری، در قالب نقاشی و داستان)	۲	۴	۶	۸				*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی انقلاب اسلامی (با تاکید بر چند رویداد اصلی و محوری، در قالب داستان)	۲	۴	۶	۸			*	*	*
تاریخ سیاسی	آشنایی با کلیات عصر ظهور (در قالب نقاشی و داستان)	۲	۴	۶	۸			*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ و فرهنگ آمریکا و رژیم صهیونیستی (با تاکید بر چند رویداد اصلی و محوری، در قالب داستان)	۲	۴	۶	۸			*	*	*
تحلیل سیاسی	کلیات جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه انقلاب اسلامی (به صورت ارائه مصادیق شفاف، در قالب داستان و ..)	۲	۴	۶	۸			*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی (مفاهیم و آموزه های اصلی و اساسی)	۱	۲	۳	۴			*	*	*

د) مهارتی و تخصصی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
فردی	مهارت های حرفه ای (کار با کاغذ - نقاشی - خوشنویسی مقدماتی)	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	*			*	

در این بازه ی سنی دو بخش « مهارت های اجتماعی » و « مهارت های سازمانی » فاقد سرفصل اختصاصی می باشد.

۵) آمادگی دفاعی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	جمله	تج
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	تبیین مفاهیمی نظیر بسیج- جهاد-شهادت- مقاومت (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۴	۸	۱۲	۱۶				*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	بیان زندگی نامه و سیره شهدای اسلام از صدر اسلام تا مقطع کنونی با محوریت روحیه شهادت طلبی و تبیین سبک زندگی آنها (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۲	۴	۶	۸				*	*
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	اردو های شاد با رویکرد آموزش مهارت های زندگی در طبیعت	۱۲	۲۴	۳۶	۴۸				*	
پدافند غیر عامل	آموزش نکات ایمنی در برابر زلزله	۱	۲	۳	۴	*			*	*
پدافند غیر عامل	آموزش کمک های اولیه	۱	۲	۳	۴	*			*	*

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع دوم (بازهی زمانی ۶ تا ۸ سال) در

سطح ضروری به صورت زیر می باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۴۰ ساعت

معرفت دینی = ۹۳ ساعت

بصیرت سیاسی = ۲۰ ساعت

مهارتی و تخصصی = ۱۰ ساعت

آمادگی دفاعی = ۲۰ ساعت

مقطع سوم
سیر آموزشی
کودکان سطح ۲
(۹ تا ۱۱ سال)

با توجه به ملاحظات سنی کودکان بازه‌ی ۹ تا ۱۱ سال، همانطور که در فرآیند تعلیم و تربیت گروه‌های صالحین اشاره شد، قالب عملیات تعلیم و تربیت در قالب فعالیت‌های جذاب و کودکانه مانند نقاشی و قصه‌گویی و ... طراحی شده است و از این بازه‌ی سنی تشکیل برگزاری کلاس نیز امکان پذیر می‌باشد.

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتب	حلقه	تجرب
سیره	داستان‌هایی از انبیاء و معصومین (۴۰ داستان)	۴۰	۸۰	۱۲۰	۱۶۰				*	*

در این بازه‌ی سنی دو بخش «آداب و رفتار اسلامی» و «اخلاق نظری» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد و محتوای داستان‌های مذکور ناظر به رفتارسازی تربیتی خواهد بود.

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتب	حلقه	تجرب
قرآن	آشنایی با مفاهیم ۱۰۰ قطعه قرآنی و حفظ آن	۳۰	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	*			*	*
قرآن	حفظ سوره منتخب جزء ۳۰	۵	۸	۱۰	۲۰	*			*	*
قرآن	آشنایی با مفاهیم سوره جزء ۳۰	۴۵	۷۲	۹۲	۱۸۰	*			*	*
قرآن	قصص قرآنی (به اقتضاء تا حضرت خاتم (ع))	۱۰	۲۰	۳۵	۴۰	*			*	
احکام	احکام تخلی	۱	۲	۳	۴				*	

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
احکام	احکام نجاسات	۱	۲	۳	۴				*	
احکام	آداب نماز	۱	۲	۳	۴				*	
احکام	احکام اقامه و اذان	۱	۲	۳	۴				*	

در این بازه‌ی سنی دو بخش «تاریخ» و «عقاید و کلام» فاقد سرفصل آموزشی اختصاصی می‌باشد.

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
اندیشه سیاسی	تبیین دشمنی آمریکا و اسرائیل با مسلمانان و انقلاب اسلامی (در قالب داستان و خاطره)	۴	۸	۱۲	۱۶	*		*	*	*
اندیشه سیاسی	تبیین شخصیت سیاسی امام خمینی رحمه الله و امام خامنه‌ای مدظله‌العالی (در قالب داستان و خاطره)	۴	۸	۱۲	۱۶	*		*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تقابل جریان حق و باطل، از عصر آدم (ع) تا عصر خاتم (ص) (در قالب داستان)	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معصومین علیهم السلام (با تأکید بر رویدادهای محوری، در قالب داستان)	۴	۸	۱۲	۱۶	*		*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی انقلاب اسلامی (با تاکید بر رویدادهای محوری، در قالب داستان)	۲	۴	۶	۸	*			*	*
تاریخ سیاسی	آشنایی با کلیات عصر ظهور (در قالب داستان)	۲	۴	۶	۸	*			*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (با تاکید بر رویدادهای محوری، در قالب داستان)	۲	۴	۶	۸	*			*	*
تحلیل سیاسی	درآمدی بر جریان شناسی سیاسی (با تکیه بر افراد شاخص و محوری)	۲	۴	۶	۸				*	*
تحلیل سیاسی	کلیات جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه انقلاب اسلامی (به صورت موردی و مصداقی)	۲	۴	۶	۸				*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی (مفاهیم و آموزه های اساسی)	۲	۴	۶	۸				*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات حقوق اساسی ج.ا.ایران (کلی)	۱	۲	۳	۴				*	*

د) مهارتی و تخصصی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
فردی	مهارت های رایانه ای ۱ (سیستم عامل)	۴	۸	۱۲	۱۶	*				

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	مزم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	خ-ج
فردی	مهارت های حرفه‌ای ۱ (روزنامه دیواری)	۲	۴	۶	۸	*				
فردی	مهارت های یادگیری ۱ (استماع)	۲	۴	۶	۸	*		*		
فردی	مهارت های حیاط طیبه ۱	۴	۸	۱۲	۱۶				*	
اجتماعی	مهارت های ارتباطی (راهکارهای ارتباط با همسالان)	۲	۴	۶	۸	*			*	

در این بازه‌ی سنی بخش «مهارت های سازمانی» فاقد سرفصل اختصاصی می‌باشد.

ه) آمادگی دفاعی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	مزم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	خ-ج
مبانی نظری جهاد وشهادت در اندیشه اسلامی	تبیین مفاهیمی نظیر بسیج- جهاد-شهادت- مقاومت (در قالب رنگ آمیزی، نقاشی، داستان)	۴	۸	۱۲	۱۶				*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	بیان زندگی نامه و سیره شهادی اسلام از صدر اسلام تا مقطع کنونی با محوریت روحیه شهادت طلبی و تبیین سبک زندگی آنها	۲	۴	۶	۸				*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	بیمب	حلقه	پژ
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	اردو های شاد با رویکرد آموزش مهارت های زندگی در طبیعت	۱۲	۲۴	۳۶	۴۸				*	
پدافند غیر عامل	آموزش نکات ایمنی در برابر زلزله	۱	۲	۳	۴	*			*	*
پدافند غیر عامل	آموزش کمک های اولیه	۱	۲	۳	۴	*			*	*

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع سوم (بازه‌ی زمانی ۹ تا ۱۱ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می‌باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۴۰ ساعت
 معرفت دینی = ۹۳ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۲۰ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۱۰ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۲۰ ساعت

سیر آموزشی بازه سنی کودکان بازه‌ی ۱۲ تا ۱۴ سال که اولین مقطع از دوران نوجوانی قلمداد می‌شوند، از این قرار می‌باشد:

مقطع چهارم
سیر آموزشی
نوجوان سطح ۱
(۱۲ تا ۱۴ سال)

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
۳-۲	مشاهده	مکتوب	بسیاری	کلاس	مطوب	کتاب	۴۲	ضروری		
*	*	*		*	۳۲	۲۴	۱۶	۸	فضائل اخلاقی (صداقت، تواضع، ایثار، نظم، حسن خلق، احترام به پدر و مادر، محبت، غیرت)	آداب و رفتار اسلامی
*	*	*		*	۱۶	۱۲	۸	۴	رذایل اخلاقی (تمسخر، دروغ، تهمت، حسادت)	آداب و رفتار اسلامی
*	*	*		*	۱۶	۱۲	۸	۴	فضائل رفتاری (اهل نماز - نماز جماعت - دعا و ذکر)	آداب و رفتار اسلامی
*	*	*		*	۴	۳	۲	۱	رذایل رفتاری (پرخاشگری)	آداب و رفتار اسلامی
*	*	*		*	۴	۳	۲	۱	آداب مسجد در سیره معصومین	سیره
*	*	*		*	۴	۳	۲	۱	آثار دوست خوب در کلام معصومین	سیره
*	*	*		*	۴	۳	۲	۱	اهمیت صلوات	سیره
*	*	*		*	۴	۳	۲	۱	طلب علم از منظر اهل بیت (ع)	سیره
*	*	*		*	۴	۳	۲	۱	نقش شجاعت در تربیت و رشد اخلاقی	اخلاق نظری

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	مسابقات	مکتوب	حلقه	پ.ت
اخلاق نظری	رابطه بین ادب و عاقبت بخیری-اقسام ادب	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
اخلاق نظری	فلسفه شکر و کیفیت آن	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	مسابقات	مکتوب	حلقه	پ.ت
عقاید و کلام	آشنایی با اصول و فروع دین	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
عقاید و کلام	ضرورت خداشناسی - اثبات خدا از طریق برهان نظم و فطرت - توجه به نشانه های وجود خدا	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
عقاید و کلام	صفات الهی (عدل)	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
عقاید و کلام	آثار خداشناسی	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
عقاید و کلام	ضرورت بعثت انبیاء و ائمه و دلایل اثبات آن - ماموریت های انبیاء - معجزه و عصمت انبیاء	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
عقاید و کلام	شیوه تعیین امام - فلسفه و غیبت امام زمان (عج) - دیدار امام در زمان غیبت	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
عقاید و کلام	اثبات وجود معاد از راه عدل خداوند و از راه حکمت الهی	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		سروری	آزم	کتابی	مطالوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	خ-۲
عقاید و کلام	سیمای نعمات بهشت و عذاب های جهنم - شاهدان روز قیامت - تجسم اعمال	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
قرآن	تبیین اثرات تلاوت قرآن و عمل به آن	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
قرآن	حفظ کل جزء سی قرآن	۱۰	۱۵	۲۲	۴۰	*		*	*	*
قرآن	مفاهیم جزء سی قرآن	۴۵	۹۰	۱۳۶	۱۸۰	*		*	*	*
قرآن	روخوانی و روانخوانی	۱۰	۲۰	۳۵	۴۰	*		*	*	*
قرآن	قصص قرآنی	۸	۱۶	۲۵	۳۲	*		*	*	*
قرآن	شباهت قرآنی (۲۰ شبهه)	۷	۱۴	۲۰	۲۸	*		*	*	*
قرآن	حفظ ۵۰ آیه موضوعی به همراه مفاهیم آن موضوعات	۲۰	۴۰	۵۰	۸۰	*		*	*	*
احکام	احکام تقلید	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
احکام	احکام نجاسات - مطهرات - احکام تخلی	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
احکام	احکام وضو - غسل - تیمم	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
احکام	احکام نمازهای یومیه - لباس نمازگزار - مکان نمازگزار - اقسام نماز	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
احکام	آداب مسجد	۶	۱۲	۱۸	۲۴	*		*	*	*
تاریخ	دوران نوجوانی پیامبر(ص) - پیمان حلف الفضول تا آغاز بعثت	۴	۸	۱۲	۱۶	*		*	*	*
تاریخ	داستان حضرت آدم (ع) - ماجرای خلقت آدم و حوا - هبوط ایشان	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
تاریخ	حضرت نوح (ع) - رسالات و مبارزات و داستان پسر ایشان	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
تاریخ	حضرت ابراهیم (ع) - محاکمه ایشان - ذبح حضرت اسماعیل (ع)	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
تاریخ	داستان حضرت صالح (ع) - یعقوب (ع) - ایوب (ع) - سلیمان (ع) و ولادت حضرت عیسی (ع)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*		*	*	*

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
اندیشه سیاسی	مقایسه کلیات نظام سیاسی اسلام و نظام سلطه و تبیین تقابل آنها	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
اندیشه سیاسی	کلیات آموزه‌های سیاسی اجتماعی امام خمینی <small>رحمه الله</small> و امام خامنه‌ای <small>مدظله العالی</small>	۴	۸	۱۲	۱۶	*		*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تقابل جریان حق و باطل، از عصر آدم (ع) تا عصر خاتم (ص)	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معصومین علیهم السلام	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران از صفویه تا انقلاب اسلامی و زمان حاضر	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.خ
تاریخ سیاسی	آشنایی با کلیات عصر ظهور به عنوان آینده انقلاب اسلامی	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ و فرهنگ نظام سلطه	۱	۲	۳	۴	*		*	*	*
تحلیل سیاسی	درآمدی بر جریان شناسی سیاسی	۳	۶	۹	۱۲	*		*	*	*
تحلیل سیاسی	کلیات جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه انقلاب اسلامی	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی (مفاهیم و آموزه های اساسی)	۲	۴	۶	۸	*		*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات حقوق اساسی ج.ا.ایران	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیت سازمان های بین المللی (چند مورد محوری)	۱	۲	۳	۴	*		*	*	

د) مهارتی و تخصصی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.خ
فردی	مهارت های رایانه ای ۲ (اینترنت - وبلاگ نویسی)	۴	۸	۱۲	۱۶	*				
فردی	مهارت های حرفه ای ۲ (نویسندگی مقدماتی)	۴	۸	۱۲	۱۶	*				
فردی	مهارت های یادگیری ۲ (تقویت حافظه - مطالعه)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*			

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	گامی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج-ع
فردی	مهارت های حیاط طیبه ۲ (تقویت اراده)	۲	۴	۶	۸	*			*	
اجتماعی	مهارت های دوست یابی	۲	۴	۶	۸	*			*	
اجتماعی	مهارت های ارتباط با مردم ۱ (خانواده)	۲	۴	۶	۸	*			*	
اجتماعی	مهارت ارتباط با نهاد ها و ارگان ها ۱ (مسجد / امام جماعت و فرمانده پایگاه)	۱	۲	۳	۴	*			*	
سازمانی	مهارت های اخلاق تشکیلاتی	۱	۲	۳	۴	*			*	
سازمانی	مهارت های خودشناسی و خودآشنایی در تشکل	۱	۲	۳	۴	*			*	

ه) آمادگی دفاعی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	گامی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج-ع
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	انقلاب اسلامی تداوم نهضت عاشورا	۱	۲	۳	۴	*		*		
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	مبانی اعتقادی مقاومت و جهاد در راه خدا	۲	۴	۶	۸	*			*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	بررسی عملیات های دوران دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*			*	*

بخش		سرفصل	سطح بندی				روش آموزش			
			ضروری	مؤید	کلاسی	همایشی	مکتوبی	مکتبه	۳-۲	
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با یادمان های دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴				*	
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با گروه های مقاومت اسلامی در منطقه	۱	۲	۳	۴			*	*	
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش زندگی در طبیعت و شرایط سخت	۱۲	۲۴	۳۶	۴۸			*	*	
پدافند غیر عامل	آموزش نکات ایمنی در برابر زلزله	۱	۲	۳	۴			*	*	
پدافند غیر عامل	آموزش گمک های اولیه	۱	۲	۳	۴			*	*	

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع چهارم (بازه ی زمانی ۱۲ تا ۱۴ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۲۴ ساعت
 معرفت دینی = ۱۴۵ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۲۸ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۲۲ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۲۰ ساعت

مقطع پنجم
سیر آموزشی
نوجوان سطح ۲
(۱۵ تا ۱۷ سال)

سیر آموزشی بازه سنی نوجوانان بازه‌ی ۱۵ تا ۱۷ سال، که دومین مقطع از دوران نوجوانی قلمداد می‌شود، از این قرار می‌باشد:

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سر فصل	سطح بندی								روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	نقشه	تجرب	مکتوب	همایش	کلاس	مطلوب
آداب و رفتار اسلامی	فضائل رفتاری و اخلاقی (تفکر و تعقل، کرامت نفس، جهاد با نفس، ترس از خدا - تقوی و روح ایمان - محاسبه نفس، احسان، غیرت)	۸	۱۶	۲۴	۳۲	*	*	*	*	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل اخلاقی (غرور - بی ادبی)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	فضائل رفتاری (فلسفه و آثار مترتب بر نماز جماعت - اهل امر به معروف و نهی از منکر - اهل توبه (ارکان آن و مهلت و شرایط توبه و هجرت از گناه)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل رفتاری	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	*	*	*	*
سیره	نماز از دیدگاه اهل بیت (ع)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	*	*	*
سیره	حب به اهل بیت (ع) در سیره معصومین	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	*	*	*
سیره	اهمیت دعا و عبادات در سیره معصومین (ع)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
اخلاق نظری	جایگاه اراده در رشد انسان	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	چیستی اخلاق	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	مسئولیت انسان در قبال خود و جامعه	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	سنت نصرت الهی در زندگی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	آثار ایمان به خدا	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
عقاید و کلام	آشنایی با راه های خداشناسی (هماهنگی در هستی، نشانه های وجود خدا در طبیعت و انسان)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	راه های شناخت نبی (اعجاز، جمع آوری قرائن، گواهی پیامبران پیشین)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	تفاوت نبی و رسول - معرفی پیامبران اولوالعزم	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	لزوم و اهمیت شناخت خدا - پاسخ به برخی شبهات توحیدی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی						روش آموزش			
		شوروی	لایم	کافی	مطلوب	کامی	همایش	مکتوب	حلقه	عج	
عقاید و کلام	اثبات ضرورت معاد (از طریق حکمت و فطرت) - حقیقت مرگ	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	
عقاید و کلام	نمونه های رستاخیز در طبیعت - رستاخیز در قیامت (شیپور پایانی، صحنه محشر، کیفیت حشر مجرمان و ...) - شفاعت	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	
عقاید و کلام	وظایف و ویژگی های امام - اثبات ولایت امیرالمومنین (ع) (آیات اولوالامر، ولایت، حدیث منزلت، يوم الدار و ثقلین)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	
عقاید و کلام	ولایت در عصر حاضر (مسئله طول عمر امام زمان (عج) - ولایت فقیه)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	
قرآن	حفظ تعداد ۶۰ آیه قرآنی به همراه مفاهیم آن	۲۰	۴۰	۶۰	۸۰	*	*			*	
قرآن	حفظ ۵۰ آیه موضوعی به همراه مفاهیم آن موضوعات	۱۵	۳۰	۵۰	۶۰	*	*			*	
قرآن	ترتیل	۹	۱۸	۳۰	۴۶	*	*				
قرآن	قصص قرآنی (تا حضرت اسحاق)	۸	۱۶	۲۵	۳۲	*	*	*	*	*	
قرآن	شبهات قرآنی (۲۰ شبهه)	۷	۱۴	۲۰	۲۸	*	*				
قرآن	مفاهیم جزء سی قرآن	۵۰	۱۰۰	۱۳۶	۲۰۰	*	*	*	*		
قرآن	اعجاز قرآن (فصاحت و بلاغت، علوم طبیعی، خبرهای غیبی)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	
احکام	احکام نماز (مبطلات نماز)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	

بخش	سر فصل	سطح بندی							روش آموزش			
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تذکره		
احکام	راه های اثبات نجاست شی و وسواس به نجاسات - راه های اثبات طهارت و بیان اصالت الطهارت	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	
احکام	احکام غسل جنابت و کارهایی که بر جنب حرام است - وضوی ارتماسی و جبیره ای	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	
احکام	شکیات نماز - قرائت نماز - احکام نماز جماعت - نماز مسافر	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*	*	
احکام	محرمات مربوط به مسجد	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*	*	
تاریخ	جامعه عرب قبل از اسلام - اجداد پیامبر (ص)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	
تاریخ	بعث پیامبر (ص) و وقایع تا رحلت ایشان	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*	*	*	*	
تاریخ	جایگاه زن در جامعه قبل از اسلام	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*	
تاریخ	مسئله سقیفه، حکومت خلفا	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	*	
تاریخ	انبیاء الهی (حضرت یوسف (ع) - موسی (ع) - خضر (ع))	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*	*	

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سر فصل	سطح بندی							روش آموزش			
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تذکره		
اندیشه سیاسی	کلیات نظام سیاسی اسلام	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*	*	

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	گامی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تذکره
اندیشه سیاسی	کلیات نظام سیاسی جبهه استکبار	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	کلیات آموزه‌های سیاسی اجتماعی امام خمینی <small>رحمه الله</small> و امام خامنه‌ای <small>مدظله العالی</small>	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	درآمدی بر تاریخ تحلیلی سیاسی- اجتماعی جریان حق، از عصر آدم (ع) تا عصر خاتم (ص)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معصومین <small>علیهم السلام</small>	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران از صفویه تا انقلاب اسلامی و زمان حاضر	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات آینده شناسی انقلاب اسلامی عصر ظهور و ژئوپلتیک آخرالزمان	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ و فرهنگ نظام سلطه از رنسانس تا عصر حاضر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تحلیل سیاسی	درآمدی بر جریان شناسی فکری و فرهنگی، سیاسی و روش‌های آن	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تحلیل سیاسی	کلیات جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه انقلاب اسلامی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات حقوق اساسی ج.ا.ایران	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
کلیات دانش سیاسی	کلیت سازمان های بین المللی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

(د) مهارتی و تخصصی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
فردی	مهارت های رایانه ۳ (ICDL)	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	*				
فردی	مهارت های حرفه ای ۳ (نویسندگی نیمه حرفه ای - نشریه - عکاسی)	۴	۸	۱۲	۱۶	*			*	
فردی	مهارت های یادگیری ۳ (برنامه ریزی درسی - تندخوانی - تست زنی)	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	*	*			*
فردی	سواد رسانه ای مقدماتی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
فردی	مهارت های حیات طیبه ۳ (تمرکز)	۲	۴	۶	۸	*			*	
اجتماعی	مهارت های ارتباط با همسالان (مخاطب شناسی نوجوان)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت های ارتباط با مردم ۲	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت ارتباط با نهاد ها و ارگان ها ۲ (دبیرستان - هیئت)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت محیط شناسی (محله) ۱	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
سازمانی	اصول عمومی رهبری ۱ (مجاهدت کبیر (فرهنگی و آموزشی))	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت گسترش شادی و نشاط در تشکل	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های خود شناسی و خود آشنایی در تشکل ۲	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های اخلاق تشکیلاتی ۲	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

ه) آمادگی دفاعی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	انقلاب اسلامی تداوم نهضت عاشورا	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	مبانی اعتقادی مقاومت و جهاد در راه خدا	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	بررسی عملیات های دوران دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با یادمان های دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
ت.ج	مقطع	مکتوب	صمیمی	کلاسی	مکتوب	کتابی	ایم	ضروری		
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	آشنایی با گروه‌های مقاومت اسلامی در منطقه	تاریخ مقاومت اسلامی
	*			*	۱۰	۸	۶	۴	آموزش نظام جمع	علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی
	*			*	۴۵۰	۳۲۰	۲۲۰	۱۵۰	دفاع شخصی و رزم تونفا	علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی
	*			*	۱۰	۸	۶	۴	جنگ افزار شناسی (تئوری و عملی)	علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی
				*	۱۲	۹	۶	۳	آموزش اعتماد به نفس (راپل)	علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی
	*				۴۸	۳۶	۲۴	۱۲	آموزش زندگی در طبیعت و شرایط سخت	علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی
*	*	*	*	*	۱۶	۱۲	۸	۴	آشنایی با جنگ نرم- تعاریف و مصداق های آن	جنگ نرم
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	امر به معروف و نهی از منکر (چیستی -چرایی و چگونگی)	جنگ نرم
				*	۴	۳	۲	۱	آموزش گمک های اولیه	پدافند غیر عامل

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
تجرباتی	تلفیقی	مکتوب	سمانتیک	کلاسی	مطالب	کافی	لازم	ضروری		
*	*	*	*	*	۴	۳	۲	۱	آشنایی با فضای مجازی مفاهیم و تهدیدات آن	پدافند غیر عامل

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع پنجم (بازه‌ی زمانی ۱۷ تا ۱۹ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می‌باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۲۴ ساعت
 معرفت دینی = ۱۴۵ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۳۳ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۴۰ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۱۸۸ ساعت

سیر آموزشی بازه سنی جوان سطح ۱ بازه‌ی ۱۸ تا ۲۲ سال از این
قرار می‌باشد:

مقطع ششم
سیر آموزشی
جوان سطح ۱
(۱۸ تا ۲۲ سال)

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سرفصل	سطح بندی			روش آموزش			
		معمول	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج	
آداب و رفتار اسلامی	فضائل اخلاقی (مشورت، رضا و تسلیم، نصیحت پذیری، تقوا، تواضع و تفاوت آن با خشوع، ذکر، خوف و رجا، اخلاص، شکر منعم، ادب، همت بالا، انگیزه)	۱۶	۲۴	۳۲	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل اخلاقی (شهوت، تنبلی، کسالت)	۶	۸	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	فضائل رفتاری (تعادل در اخلاق و عبادات و آثار این تعادل، ورع و مراقبت)	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل رفتاری (ارتباط با نامحرم - نگاه حرام - موسیقی)	۹	۱۲	*	*	*	*	*
سیره	کسب علم در سیره معصومین ^(ع) (لزوم توأم بودن علم و عمل و عقل - ضرورت پژوهش و تفحص - علوم واجب)	۶	۸	*	*	*	*	*
سیره	جایگاه توسل و توکل در سیره اهل بیت ^(ع)	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	امیال فطری انسان (حقیقت جویی - شکر منعم)	۶	۸	*	*	*	*	*

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کارسی	مفاتیح	مکتوب	حلقه	ت.ج
عقاید و کلام	نیاز به دین و کارایی دین - رابطه دین با علم و دنیا - جهان بینی و ایدئولوژی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	سیمای حکومت جهانی حضرت حجت (عج)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	براهین اثبات وجود خدا (حدوث و قدم) - پاسخ به شبهات پیرامون توحید ۲	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	وحی، عصمت و معجزه و شبهات آن	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	امامت از منظر شیعه و اهل سنت	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	جایگاه زن در ادیان و مذاهب دیگر - فلسفه حجاب	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	مسائل مربوط به مرگ (سکرات موت و عالم قبر) - عالم برزخ	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
قرآن	حفظ تعداد ۶۰ قطعه قرآنی به همراه مفاهیم آنها	۲۰	۴۰	۶۰	۸۰	*	*			
قرآن	حفظ تعداد ۲۰۰ آیه موضوعی به همراه مفاهیم آنها	۳۰	۶۰	۱۰۰	۱۲۰	*	*			
قرآن	حفظ سور منتخب	۷	۱۴	۲۰	۲۸	*				
قرآن	قصص قرآنی	۱۶	۳۲	۵۰	۶۴	*	*	*	*	*
قرآن	شبهات قرآنی (۱۲۰ شبهه)	۴۰	۸۰	۱۶۰	۶۰	*	*	*	*	*
قرآن	تفسیر پیوسته و جزئی (جزء ۵ تا ۸)	۳۰	۶۰	۹۰	۱۲۰	*	*	*	*	*
قرآن	تاریخ قرآن	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	آمی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت. ۲
قرآن	مفاهیم منتخب جزء های ۲۷ و ۲۸	۱۰	۲۰	۳۵	۴۰	*	*	*	*	*
احکام	یادآوری تقلید (راه های تشخیص اعلمیت) - یادآوری احکام نماز، وضو و غسل و ...	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	احکام غصب - اشیاء پیدا شده	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
احکام	انواع روزه و احکام آن (روزه مسافر، مبطلات روزه، کفارہ روزه)	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	احکام محرم و نامحرم - احکام نگاه، پوشش، رقص	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	احکام موسیقی	۸	۱۶	۲۴	۳۲	*	*	*	*	*
تاریخ	امام علی ^(ع) و حکومت علوی	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ	حضرت زهرا ^(س)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ	امام حسن ^(ع) و ماجرای صلح ایشان	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ	امام حسین ^(ع) - علل قیام، واقعه عاشورا	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ	ائمه ^(س) تا امام صادق ^(ع)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	آمی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت. ۲
اندیشه سیاسی	کلیات نظام سیاسی اسلام	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی محوری نظام سلطه	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	کلیات ایدئولوژی‌های سیاسی ایران معاصر (خاستگاه تاریخی، حاملان (افراد و جریانها و اقدامات)	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	آموزه‌های سیاسی اجتماعی امام خمینی رحمه الله و امام خامنه‌ای مدظله‌العالی	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی- اجتماعی جریان حق، از عصر آدم(ع) تا عصر خاتم(ص)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی اسلام، عصر حضور معصوم؛ از عصر رسول اعظم(ص) تا ابتدای دوران غیبت	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی عصر غیبت، از آغاز عصر غیبت تا ابتدای صفویه	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران(۱) از صفویه تا انقلاب اسلامی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران (۲) از پیروزی انقلاب اسلامی تا زمان حاضر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات آینده شناسی انقلاب اسلامی عصر ظهور و ژئوپلیتیک آخرالزمان	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	کلیات تاریخ و فرهنگ نظام سلطه از یونان باستان تا عصر حاضر	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
ت.ج	حلقه	مکتوب	همایش	کلاس	مطالوب	کافی	لازم	ضروری		
*	*	*	*	*	۴	۳	۲	۱	کلیات تاریخ و اندیشه صهیونیسم بین الملل یهود در غرب و اسلام	تاریخ سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	درآمدی بر جریان شناسی فکری و فرهنگی	کلیات دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۱۶	۱۲	۸	۴	درآمدی بر جریان شناسی سیاسی	کلیات دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	کلیات میانی و روش های تحلیل سیاسی	کلیات دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۴	۳	۲	۱	درآمدی بر اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه آن به همراه پاسخ به شبهات	کلیات دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	کلیات دانش سیاسی	بنیان دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	فلسفه علم سیاست	بنیان دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	مسائل نظامی و استراتژیک معاصر	بنیان دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	سازمان های بین المللی	بنیان دانش سیاسی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	حقوق بین الملل عمومی	بنیان دانش سیاسی

بخش	سرفصل	سطح بندی						روش آموزش		
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کاردس	همایش	مکتوب	حلقه	تج-2
بنیان دانش سیاسی	اصول روابط بین الملل	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

د) مهارتی و تخصصی

بخش	سرفصل	سطح بندی						روش آموزش		
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کاردس	همایش	مکتوب	حلقه	تج-2
فردی	مهارت های رایانه ای ۴(فوتوشاپ)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*				
فردی	مهارت های حرفه‌ای ۳(روزنامه نگاری - خبرنگاری)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*			*	
فردی	مهارت های یادگیری ۴ (تفکر انتقادی)	۳	۶	۹	۱۲	*	*		*	
فردی	مهارت های اجرایی ۱ (برگزاری دوره و اردو مقدماتی)	۳	۶	۹	۱۲	*	*			
فردی	سواد رسانه‌های نیمه حرفه‌ای	۲	۴	۶	۸	*	*	*		*
فردی	مهارت های حیاط طیبه ۴ (کنترل غضب)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت های ارتباط با همسالان (مخاطب شناسی جوان)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت های ارتباط با مردم ۳ (کسبه محل - مردم)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	ج.ع
اجتماعی	مهارت ارتباط با نهاد ها و ارگان‌ها ۲ (حوزه علمیه - دانشگاه - مراکز فرهنگی)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت محیط شناسی (محله) ۲	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
سازمانی	رهبری تخصصی ۱ (ویژگی‌های رهبری بسیج - سبک رهبری - تبیین و تعیین اهداف - برنامه ریزی کاربردی - کادریابی)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
سازمانی	اصول عمومی رهبری ۲ (مجاهدت اکبر (جهاد با نفس))	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت گسترش شادی و نشاط در تشکل ۲	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های ارتباط با نهادهای فرهنگی و اجتماعی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های برگزاری اردوهای سیاحتی و تفریحی	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های مدیریتی (جذب و دفع - تامین مالی)	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*

ه) آمادگی دفاعی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	حلقه	ج.ع
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	انقلاب اسلامی تداوم نهضت عاشورا	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی						روش آموزش			
		تئوری	لازم	کافی	معالج	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	حج	
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	مبانی اعتقادی مقاومت و جهاد در راه خدا	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	
تاریخ مقاومت اسلامی	بررسی عملیات های دوران دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با یادمان های دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با گروه های مقاومت اسلامی در منطقه (با تاکید بر تحلیل نبردهای جبهه مقاومت)	۴	۶	۸	۱۰	*	*	*	*	*	
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش نظام جمع	۴	۶	۸	۱۰	*					
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش رزم انفرادی	۲۵۰	۴۵۰	۶۰۰	۷۵۰	*					
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	جنگ افزار شناسی (تئوری و عملی)	۷	۱۴	۲۱	۲۸	*					
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش اعتماد به نفس (راپل)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*					
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش مبارزه با اغتشاشات	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*					
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش زندگی در طبیعت و شرایط سخت	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	*					

بخش	سرفصل	سطح بندی							روش آموزش			
		ضروری	ام	آبی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	مقاله	خ		
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	جنگ نامتقارن	۲	۴	۶	۸	*						
جنگ نرم	آشنایی با جنگ ابعاد گوناگون نرم و راهبردهای ما در مقابله با آن	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*		
جنگ نرم	امر به معروف و نهی از منکر - چپستی - چرایی و چگونگی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*		
پدافند غیر عامل	آموزش گمک های اولیه	۱	۲	۳	۴	*						
پدافند غیر عامل	آشنایی با فضای مجازی مفاهیم و تهدیدات آن	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*		

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع ششم (بازهی زمانی ۱۹ تا ۲۲ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۲۲ ساعت
 معرفت دینی = ۲۰۲ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۵۳ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۴۲ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۳۴۲ ساعت

مقطع هفتم
سیر آموزشی جوان
سطح ۲
(۲۳ تا ۳۰ سال)

سیر آموزشی بازه سنی جوان سطح ۲ بازه‌ی ۲۳ تا ۳۰ سال از این
قرار می‌باشد:

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	مجموعه
آداب و رفتار اسلامی	فضائل اخلاقی (صداقت، ظلم ستیزی، حیا، روحیه جهادی، امر به معروف و نهی از منکر، روحیه شهادت طلبی، زهد، قناعت، مناعت طبع، توکل، اراده، اعتماد به نفس)	۱۲	۲۴	۳۶	۴۸	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل اخلاقی (تحریص بر دنیا، حقارت)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	فضایل رفتاری (مسئولیت پذیری (جایگاه عمل در اسلام - رابطه مسئولیت با تکلیف و علاقه) - تعقل و تفکر در رفتار - قدرت تشخیص - نقد پذیری - قدرت تصمیم‌گیری و انتخاب و آینده نگری - واقع نگری))	۶	۱۲	۱۸	۲۴	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل رفتاری	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	امیال فطری انسان (عشق)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		معمول	کافی	لازم	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	خ-ج
اخلاق نظری	عزت نفس (بزرگی و بزرگواری روح - شخصیت و کرامت انسانی)	۱۲	۹	۶	۳	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	مراتب جهاد (اصغر، کبیر و اکبر)	۸	۶	۴	۲	*	*	*	*	*

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		معمول	کافی	لازم	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	خ-ج
عقاید و کلام	منشاء گرایش به دین (نظریات مختلف مانند ترس و جهل)	۴	۳	۲	۱	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	عوامل گریز از دین در غرب (نارسایی کلیسا، نارسایی مفاهیم فلسفی، نارسایی مفاهیم اجتماعی و ...)	۸	۶	۴	۲	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	مسئله خدا شناسی در ادیان مختلف	۸	۶	۴	۲	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	هدف از بعث انبیاء (تشکیل حکومت اسلامی)	۸	۶	۴	۲	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	ولایت و مراتب آن در هستی	۸	۶	۴	۲	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	سیمای برزخ و قیامت در روایات	۸	۶	۴	۲	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	شفاعت در روایات و آیات	۴	۳	۲	۱	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
قرآن	حفظ تعداد ۶۰ قطعه قرآنی به همراه مفاهیم آنها	۲۰	۴۰	۶۰	۸۰	*			*	*
قرآن	حفظ تعداد ۲۰۰ آیه موضوعی به همراه مفاهیم آنها	۳۰	۶۰	۱۰۰	۱۲۰	*			*	*
قرآن	حفظ سور منتخب	۷	۱۴	۲۰	۲۸	*				
قرآن	قصص قرآنی (تا حضرت داوود)	۱۶	۳۲	۵۰	۶۴	*	*	*	*	*
قرآن	شبهات قرآنی (۶۰ شبهه)	۴۰	۸۰	۶۰	۱۶۰	*	*	*	*	*
قرآن	تفسیر پیوسته و جزئی (جزء ۸ تا ۱۲)	۳۰	۶۰	۹۰	۱۲۰	*	*	*	*	*
قرآن	تاریخ قرآن	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
قرآن	مفاهیم منتخب جزء های ۲۸ و ۲۹	۱۰	۲۰	۳۵	۴۰	*	*	*	*	*
احکام	یادآوری تقلید (راه های تشخیص اعلیبت) - یادآوری احکام نماز، وضو و غسل و ...	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	یادآوری احکام محرم و نامحرم - احکام نگاه، پوشش، رقص	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	یاد آوری احکام موسیقی	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ	جهاد اعتقادی امام کاظم (ع) - مبارزات سیاسی-شهادت در اسارت	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ	ولادت تا ولایت عهدی امام رضا (ع)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ	مناظرات حضرت- تلاش های دینی حضرت جواد (ع)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	مزم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	مجموعه
تاریخ	مبارزات امام هادی (ع) و امام حسن عسگری (ع) در زمان خلفای عباسی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
تاریخ	حضرت حجت (عج) - غیبت صغری و کبری - نائیبان حضرت	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	مزم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	مجموعه
اندیشه سیاسی	نظام سیاسی اسلام	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی نظام سلطه	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی ایران معاصر خاستگاه تاریخی، حاملان (افراد و جریانها)، اقدامات	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	مبانی، نظام فکری و آموزه‌های سیاسی اجتماعی امام خمینی رحمه الله و امام خامنه‌ای مدظله‌العالی	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی- اجتماعی جریان حق، از عصر آدم (ع) تا عصر خاتم (ص)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		تئوری	لزم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتب	حلقه	مجموعه
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی اسلام، عصر حضور معصوم؛ از عصر رسول اعظم(ص) تا ابتدای دوران غیبت	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی عصر غیبت، از آغاز عصر غیبت تا ابتدای صفویه	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران(۱) از صفویه تا انقلاب اسلامی	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران (۲) از پیروزی انقلاب اسلامی تا زمان حاضر	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	آینده شناسی انقلاب اسلامی عصر ظهور و ژئوپلیتیک آخرالزمان	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (۱) از یونان باستان تا رنسانس	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ و فرهنگ نظام سلطه(۲) از رنسانس تا عصر حاضر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ و اندیشه صهیونیسم بین الملل یهود در غرب و اسلام	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تحلیل سیاسی	جریان شناسی فکری و فرهنگی	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تحلیل سیاسی	جریان شناسی سیاسی	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تحلیل سیاسی	مبانی و روش‌های تحلیل سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش			
		مبتدی	پایه	متوسط	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
تحلیل سیاسی	اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه آن به همراه پاسخ به شبهات	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات حقوق اساسی ج.ا.ایران	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	فلسفه علم سیاست	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	مسائل نظامی و استراتژیک معاصر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	سازمان‌های بین المللی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	حقوق بین الملل عمومی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	فن دیپلماسی و آداب کنسولی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	جامعه شناسی سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	اصول روابط بین الملل	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
بنیان دانش سیاسی	سازمان‌های جاسوسی و ضد جاسوسی نظام سلطه	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

د) مهارتی و تخصصی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
فردی	مهارت های رایانه ای ۵ (طراحی سایت یا برنامه نویسی یا تدوین فیلم)	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	*				
فردی	مهارت های حرفه‌ای ۳ (فیلم برداری)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*				*
فردی	مهارت های یادگیری ۵ (حل مساله - تفکر خلاق)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*			*
فردی	مهارت های اجرایی ۲ (کارورزی برگزاری دوره و اردو)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*		*
فردی	سواد رسانه‌ای حرفه‌ای - نقد فیلم	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*		*
فردی	مهارت های حیات طیبه ۵ (همسریابی - تربیت کودک)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت های امر به معروف و نهی از منکر ۱	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت های ارتباط با مردم ۴ (عموم مردم)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت ارتباط با نهاد ها و ارگان‌ها ۲ (دستگاه های دولتی - مراکز فرهنگی)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
اجتماعی	مهارت محیط شناسی (شهرستان) ۳	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
سازمانی	ارتباطات سازمانی ۱ (بالادستی - پایین دستی - هم طراز)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
سازمانی	رهبری تخصصی ۲ (نیازسنجی - شناخت تیمها و شبکه های ارتباطی - شناخت ابزار و امکانات - جذب - بسیج نیروها)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*	*	*
سازمانی	اصول عمومی رهبری ۳ (مجاهدت افضل (سیاسی) - پرهیز از ذهنیت گرایی - خود مهندسی)	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*

۵) آمادگی دفاعی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ج
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	انقلاب اسلامی تداوم نهضت عاشورا	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	مبانی اعتقادی مقاومت و جهاد در راه خدا	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
تاریخ مقاومت اسلامی	بررسی عملیات های دوران دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با یادمان های دفاع مقدس	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با گروه های مقاومت اسلامی در منطقه	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش نظام جمع	۴	۶	۸	۱۰	*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	دفاع شخصی و رزم تونفا	۲۵۰	۴۵۰	۶۰۰	۷۵۰	*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	جنگ افزار شناسی (تئوری و عملی)	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش اعتماد به نفس (راپل)	۷	۱۴	۲۱	۲۸	*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش مبارزه با اغتشاشات	۷	۱۴	۲۱	۲۸	*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش زندگی در طبیعت و شرایط سخت	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	*	*			
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	جنگ نامتقارن	۲	۴	۶	۸	*				

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
ت.ج	حلقه	مکتوب	همایش	کلاس	مطوب	تالی	لزم	ضروری		
*	*	*	*	*	۱۶	۱۲	۸	۴	آشنایی با جنگ ابعاد گونگون نرم و راهبردهای ما در مقابله با آن	جنگ نرم
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	امر به معروف و نهی از منکر (چیستی چرایی و چگونگی)	جنگ نرم
*		*		*	۴	۳	۲	۱	آموزش کمک‌های اولیه	پدافند غیر عامل
*		*	*	*	۴	۳	۲	۱	آموزش‌های تخصصی پدافند غیر عامل متناسب با نیازهای اقشار و مشاغل	پدافند غیر عامل
*	*	*	*	*	۴	۳	۲	۱	آشنایی با تهدیدات فضای مجازی و راه کارهای مواجهه با آسیب‌های آن	پدافند غیر عامل

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع هفتم (بازه‌ی زمانی ۲۳ تا ۳۰ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می‌باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۲۸ ساعت
 معرفت دینی = ۱۹۳ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۶۷ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۵۳ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۳۵۴ ساعت

سیر آموزشی بازه سنی میانسال بازه‌ی ۳۰ تا ۵۰ سال از این قرار می‌باشد:

مقطع هشتم
سیر آموزشی
میانسال
(۳۰ تا ۵۰ سال)

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
آداب و رفتار اسلامی	فضائل اخلاقی (خوش خلقی و مدارا، سعه صدر، قناعت، صبر، اخلاص، رضا و تسلیم، استقامت، حلم و بردباری، ایثار، درد دین، غیرت، تشرع، انصاف، تکلیف مداری)	۱۵	۳۰	۴۵	۶۰	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل اخلاقی (غضب، بخل، ریا، کبر)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	فضایل رفتاری (وفای به عهد، رعایت حق الناس، احترام به دیگران، ولایت پذیری)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
آداب و رفتار اسلامی	رذایل رفتاری (۲ مورد)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
سیره	تقوا در کلام معصومین (ع)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	تعادل (عدم پیروی از هوای نفس)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	جایگاه عبودیت	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
اخلاق نظری	چیستی زهد و تفاوت آن با رهبانیت	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
اخلاق نظری	آثار یاد مرگ در تربیت	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

ب) معرفت دینی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
عقاید و کلام	شبهات در خصوص توحید و صفات الهی (مسئله عدل و شرور، مصائب و بلايا - جبر و اختیار)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	شبهات روز (تفاوت حقوق مرد و زن - قصاص)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	شبهات پیرامون معاد (شبهه آکل و ماکول - تناسخ - اعاده معدوم)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	مسئله مهدویت (تفاوت مسئله موعود و جهانی شدن)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	موضوعات کلام جدید (پلورالیزم دینی - تعدد قرائت ها از دین - رابطه علم و دین - رابطه دین و دنیا)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	انسان کامل	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	رجعت (اثبات رجعت - نمونه های بازگشت به دنیا)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
عقاید و کلام	شاخصه های عرفان های کاذب و صحیح	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	جلسه	تجرب
قرآن	فراگیری مفاهیم تعداد ۲۰۰ قطعه قرآنی و حفظ آن	۷۰	۱۴۰	۲۰۰	۲۸۰	*				
قرآن	فراگیری مفاهیم ۳۳۰ آیه موضوعی و حفظ آن	۱۱۰	۲۲۰	۳۳۰	۴۴۰	*				
قرآن	قصص قرآنی (حضرت سلیمان تا پایان)	۷۰	۱۴۰	۱۷۰	۲۸۰	*		*		*
قرآن	شبهات قرآنی (۲۰۰ شبهه)	۷۰	۱۴۰	۲۰۰	۲۸۰	*				
قرآن	مفاهیم منتخب جزء های ۲۲ تا ۲۶	۱۵	۳۰	۴۵	۶۰	*	*	*		*
احکام	مسئله خمس - زکات - درآمد	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	مسئله بیع - اجاره - جعاله - عاریه - ربا - وکالت - امانت	۷	۱۴	۲۱	۲۸	*	*	*	*	*
احکام	یادآوری احکام نماز، وضو، غسل، غضب، محرم و نامحرم - پوشش و ...	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*	*	*
احکام	احکام امر به معروف و نهی از منکر - جهاد	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	جلسه	تجرب
اندیشه سیاسی	نظام سیاسی اسلام	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی نظام سلطه	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		روز	ایم	دانی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی ایران معاصر خاستگاه تاریخی، حاملان (افراد و جریانها)، اقدامات	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
اندیشه سیاسی	مبانی، نظام فکری و آموزه‌های سیاسی اجتماعی امام خمینی <small>رحمه الله</small> و امام خامنه‌ای <small>مدظله‌العالی</small>	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی- اجتماعی جریان حق، از عصر آدم ^(ع) تا عصر خاتم ^(ص)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی اسلام، عصر حضور معصوم؛ از عصر رسول اعظم ^(ص) تا ابتدای دوران غیبت	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی عصر غیبت، از آغاز عصر غیبت تا ابتدای صفویه	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران (۱) از صفویه تا انقلاب اسلامی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ تحلیلی سیاسی معاصر ایران (۲) از پیروزی انقلاب اسلامی تا زمان حاضر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	آینده شناسی انقلاب اسلامی عصر ظهور و ژئوپلیتیک آخرالزمان	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ سیاسی	تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (۱) از یونان باستان تا رنسانس	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	گامی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تج
سیاسی تاریخ	تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (۲) از رنسانس تا عصر حاضر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
کلیات دانش سیاسی	جریان شناسی فکری و فرهنگی	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
کلیات دانش سیاسی	جریان شناسی سیاسی	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
کلیات دانش سیاسی	مبانی و روش های تحلیل سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
کلیات دانش سیاسی	اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه آن به همراه پاسخ به شبهات	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	کلیات حقوق اساسی ج.ا.ایران	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	فلسفه علم سیاست	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	مسائل نظامی و استراتژیک معاصر	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	سازمان های بین المللی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	حقوق بین الملل عمومی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	فن دیپلماسی و آداب کنسولی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	جامعه شناسی سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
بنیان دانش سیاسی	اصول روابط بین الملل	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
خود	حلقه	مکتوب	همایش	کلاس	مطالوب	کافی	لازم	ضروری		
*		*	*	*	۱۲	۹	۶	۳	سازمان های جاسوسی و ضد جاسوسی نظام سلطه	بنیان دانش سیسی

(د) مهارتی و تخصصی

روش آموزش					سطح بندی				سرفصل	بخش
خود	حلقه	مکتوب	همایش	کلاس	مطالوب	کافی	لازم	ضروری		
*		*	*	*	۱۶	۱۲	۸	۴	روش های برگزاری کارگاه های نقد فیلم و رسانه شناسی	فردی
*	*	*	*	*	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰	مهارت های حیاط طيبة ۵ (مدیریت منزل)	فردی
*	*	*	*	*	۱۲	۹	۶	۳	مهارت های امر به معروف و نهی از منکر ۲	اجتماعی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	مهارت های ارتباط با مردم ۴ (عموم مردم در شرایط عملیاتی)	اجتماعی
*		*	*	*	۸	۶	۴	۲	مهارت ارتباط با نهاد ها و ارگان ها ۲ (نیروی انتظامی - قوه قضاییه)	اجتماعی
*	*	*	*	*	۱۲	۹	۶	۳	مهارت های استعداد سنجی	اجتماعی
*	*	*	*	*	۸	۶	۴	۲	مهارت های الگوسازی انقلابی	اجتماعی
*		*	*	*	۲۴	۱۸	۱۲	۶	رهبری تخصصی ۳ (سازماندهی - تامین مالی - تعاون جمعی - کادر سازی و همتاسازی - ارزیابی - اصلاح)	سازمانی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تذکره
اجتماعی	اصول عمومی رهبری ۴ (مجاهدت اصغر(نظامی) - وحدت فرماندهی - کیفیت گرایی - جوشش از پایین - انتعاط پذیري)	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*	*	*
اجتماعی	مهارت های کادریابی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های برگزاری اردوهای سیاحتی و تفریحی ۲	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های ارتباط با مراکز و نهادهای فرهنگی - اجتماعی (۲)	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*
سازمانی	مهارت های برگزاری مجالس و مراسمات مذهبی و انقلابی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*

ه) آمادگی دفاعی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تذکره
مبانی نظری جهاد وشهادت در اندیشه اسلامی	پاسخ به شبهات مطرح شده در باب اهمیت و جایگاه جهاد و شهادت در راه خدا و نفی ظلم	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با گروه های مقاومت اسلامی در منطقه (با تکیه بر تحلیل نبردهای جبهه مقاومت)	۶	۱۲	۱۸	۲۴	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی							روش آموزش			
		ضروری	باز	آبی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	مقاله	خ		
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش رزم انفرادی	۱۲۰	۱۸۰	۲۸۰	۳۸۰	*						
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	جنگ افزار شناسی (تئوری و عملی)	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	*						
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش زندگی در طبیعت و شرایط سخت	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	*		*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش گمک های اولیه	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	*		*				
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	حفاظت اطلاعات	۲	۴	۶	۸	*		*				
جنگ نرم	آشنایی با جنگ ابعاد گوناگون نرم و راهبردهای ما در مقابله با آن	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	*	*	*
جنگ نرم	امر به معروف و نهی از منکر (چیستی - چرایی و چگونگی)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	*	*	*

بخش	سرفصل	سطح بندی						روش آموزش			
		ضروری	مهم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	تجرب	حلقه	مجموعه	
پدافند غیر عامل	آموزش‌های تخصصی پدافند غیر عامل متناسب با نیازهای افشار و مشاغل	۱	۲	۳	۴	*					
پدافند غیر عامل	آشنایی با تهدیدات فضای مجازی و راه کارهای مواجهه با آسیب‌های آن	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	*	*

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع ششم (بازه‌ی زمانی ۱۹ تا ۲۲ سال) در سطح ضروری به صورت زیر می‌باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۳۳ ساعت
 معرفت دینی = ۳۶۷ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۶۷ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۴۲ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۲۰۸ ساعت

مقطع نهم
سیر آموزشی
پیشکسوتان
(۵۰ سال به بالا)

سیر آموزشی بازه سنی پیشکسوتان بازه‌ی ۵۰ سال به بعد از این قرار می‌باشد:

الف) تربیت و اخلاق اسلامی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ع
آداب و رفتار اسلامی	یادآوری فضائل اخلاقی (سعه صدر، خوش خلقی، حلم، انصاف، صبر و ...)	۱۵	۳۰	۴۵	۶۰		*	*	*	
آداب و رفتار اسلامی	یادآوری رذایل اخلاقی (ریا، یاس و ...)	۴	۸	۱۲	۱۶		*	*	*	
آداب و رفتار اسلامی	یادآوری فضایل رفتاری (وفای به عهد، رعایت حق الناس، احترام به دیگران، ولایت پذیری و ...)	۴	۸	۱۲	۱۶		*	*	*	
آداب و رفتار اسلامی	یادآوری رذایل رفتاری (۱۰ مورد)	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰		*	*	*	

ب) معرفت دینی

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ع
قرآن	فراگیری مفاهیم برخی قطعات قرآنی به اقتضاء و حفظ آنها	۱۰۰	۲۰۰	۳۰۰	۴۰۰	*			*	

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	مطالعه	تجرب
قرآن	فراگیری مفاهیم برخی آیات موضوعی به اقتضاء و حفظ آنها	۲۰۰	۴۰۰	۵۰۰	۸۰۰	*		*		
قرآن	بازخوانی قصص قرآنی	۳۰	۶۰	۱۰۰	۱۲۰	*	*	*		
احکام	یاد آوری مسئله خمس، زکات	۳	۶	۹	۱۲	*	*	*	*	*
احکام	یاد آوری مسئله بیع و اجاره و .. جعاله و ..	۷	۱۴	۲۱	۲۸	*	*	*	*	*
احکام	یاد آوری احکام نماز، وضو، غسل، غصب، محرم و نامحرم - پوشش و ...	۵	۱۰	۱۵	۲۰	*	*	*	*	*
احکام	مسئله بیع - اجاره - جعاله - عاریه - ربا - وکالت - امانت	۷	۱۴	۲۱	۲۸	*	*	*	*	*

ج) بصیرت سیاسی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	مطالعه	تجرب
اندیشه سیاسی	نظام سیاسی اسلام	۴	۸	۱۲	۱۶		*	*		
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی نظام سلطه	۴	۸	۱۲	۱۶		*	*		
اندیشه سیاسی	ایدئولوژی‌های سیاسی ایران معاصر خاستگاه تاریخی، حاملان (افراد و جریانها)، اقدامات	۴	۸	۱۲	۱۶		*	*		

بخش	سرفصل	سطح بندی			روش آموزش				
		ضروری	مطلوب	مطلوب	کلاسی	همایش	مکتوب	تلفظ	ت. ۲
سیاسی	انديشه سياسي	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تاريخ سياسي	۲	۴	۶	۸	*	*		
سیاسی	تحليل سياسي	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*		
سیاسی	تحليل سياسي	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*		

بخش	سر فصل	سطح بندی				روش آموزش				
		تئوری	لازم	آزمایی	مطالب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	تجرب
تحلیل سیاسی	مبانی و روش‌های تحلیل سیاسی	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	
تحلیل سیاسی	اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی نظام سلطه علیه آن به همراه پاسخ به شبهات	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	کلیات دانش سیاسی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	کلیات حقوق اساسی ج.ا.ایران	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	فلسفه علم سیاست	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	مسائل نظامی و استراتژیک معاصر	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	سازمان‌های بین‌المللی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	حقوق بین‌الملل عمومی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	فن دیپلماسی و آداب کنسولی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	جامعه‌شناسی سیاسی	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ع.ج
بنیان دانش سیاسی	اصول روابط بین الملل	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	
بنیان دانش سیاسی	سازمان‌های جاسوسی و ضد جاسوسی نظام سلطه	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*	

د) مهارتی و تخصصی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ع.ج
اجتماعی	مهارت های امر به معروف و نهی از منکر ۳	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	

ه) آمادگی دفاعی

بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش				
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاس	همایش	مکتوب	حلقه	ت.ع.ج
مبانی نظری جهاد و شهادت در اندیشه اسلامی	پاسخ به شبهات مطرح شده در باب اهمیت و جایگاه جهاد و شهادت در راه خدا و نفی ظلم	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	
تاریخ مقاومت اسلامی	آشنایی با گروه‌های مقاومت اسلامی در منطقه (با تکیه بر تحلیل نبردهای جبهه مقاومت)	۲	۴	۶	۸	*	*	*	*	
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش رزم انفرادی	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	*				

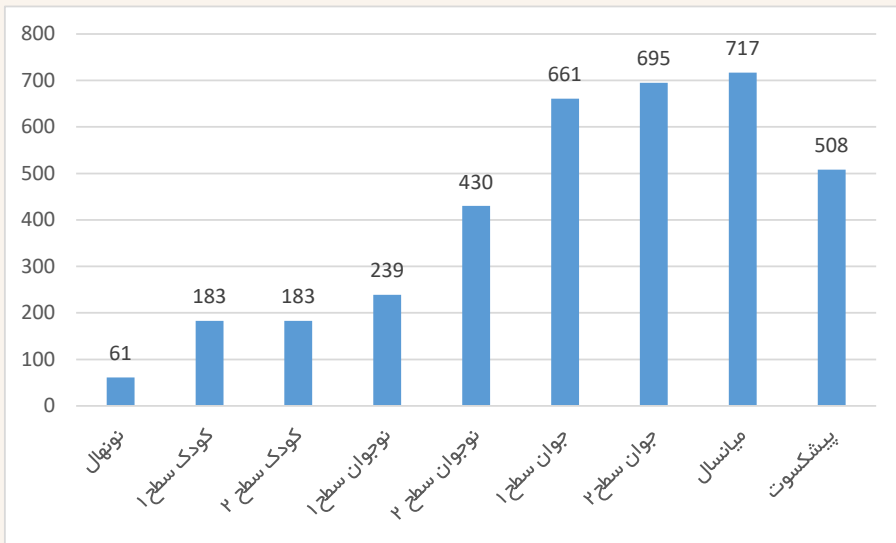
بخش	سرفصل	سطح بندی				روش آموزش			
		ضروری	لازم	کافی	مطلوب	کلاسی	مخابره	تجربه	تذکره
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	جنگ افزار شناسی (تئوری و عملی)	۲	۴	۶	۸	*			
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	آموزش گمک های اولیه	۲	۴	۶	۸	*			
علوم و فنون دفاعی، نظامی و امنیتی	حفاظت اطلاعات	۲	۴	۶	۸	*			
جنگ نرم	آشنایی با جنگ ابعاد گوناگون نرم و راهبردهای ما در مقابله با آن	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	
جنگ نرم	امر به معروف و نهی از منکر (چیستی چرایی و چگونگی)	۴	۸	۱۲	۱۶	*	*	*	*
پدافند غیر عامل	آموزش های تخصصی پدافند غیر عامل متناسب با نیازهای اقشار و مشاغل	۱	۲	۳	۴	*			
پدافند غیر عامل	آشنایی با تهدیدات فضای مجازی و راه کارهای مواجهه با آسیب های آن	۱	۲	۳	۴	*	*	*	*

لذا جمع بندی سرفصل های آموزشی پیشنهادی در مقطع نهم (بازهی زمانی ۵۰ سال به بعد) در سطح ضروری به صورت زیر می باشد:

تربیت و اخلاق اسلامی = ۳۳ ساعت
 معرفت دینی = ۳۴۵ ساعت
 بصیرت سیاسی = ۵۸ ساعت
 مهارتی و تخصصی = ۲ ساعت
 آمادگی دفاعی = ۷۰ ساعت

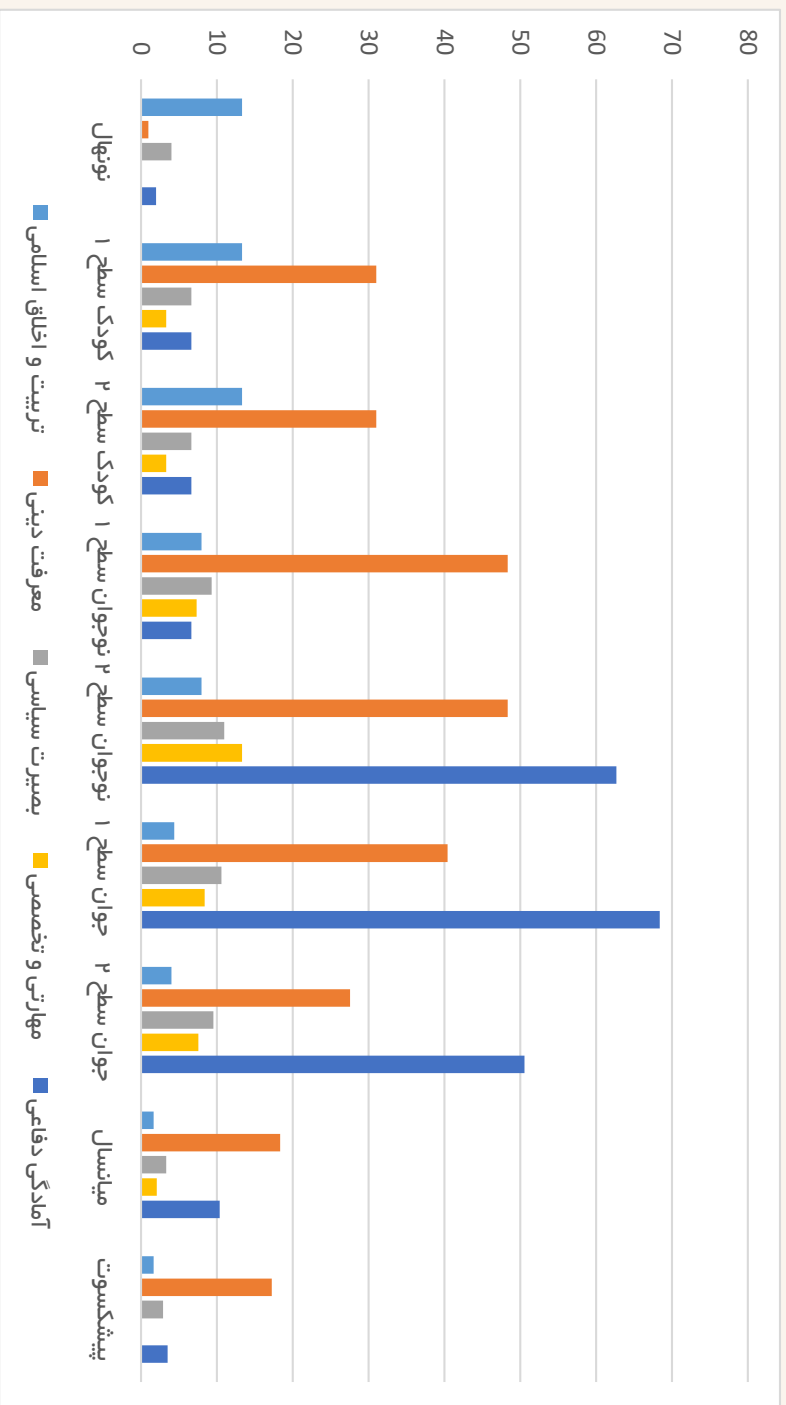
بخش سوم: تحلیل سند طرحریزی آموزش آحاد

همانطور که در جمع بندی مقاطع مشاهده نمودید، انتخاب نوع سرفصل ها و حجم آنها متناسب با اقتضائات سنی مخاطبین صورت گرفته است. گرچه همانطور که اشاره شد دسته بندی سرفصل ها عقلایی بوده و قابل خدشه عقلی می باشد. لذا در یک نگاه کلی نمایه آموزش مع آحاد بسیجیان در سند طرحریزی به این صورت می باشد:

نمایه حجم آموزش های پیشنهادی در هر مقطع

همانطور که در نمودار بالا قابل مشاهده است حجم آموزش های پیشنهادی برای مقاطع ابتدایی پایین و برای مقاطع نهایی بالا می باشد چرا که اقتضاء سنی کودکان و نوجوانان و عدم حضور جدی و تشکیلاتی آنها در پایگاه مقاومت، امکان برگزاری برنامه های آموزشی مفصل را سلب می کند. البته قابل ذکر است با توجه به اینکه طول مقاطع با یکدیگر متفاوت است نسبت حجم آموزش به طول مقاطع نمودار متفاوتی را نشان می دهد چرا که بر اساس آن تمرکز آموزش ها در سنین جوانی بوده و در مقاطع بالایی نیز حجم آموزش ها به ازای هر سال بسیار پایین می باشد.

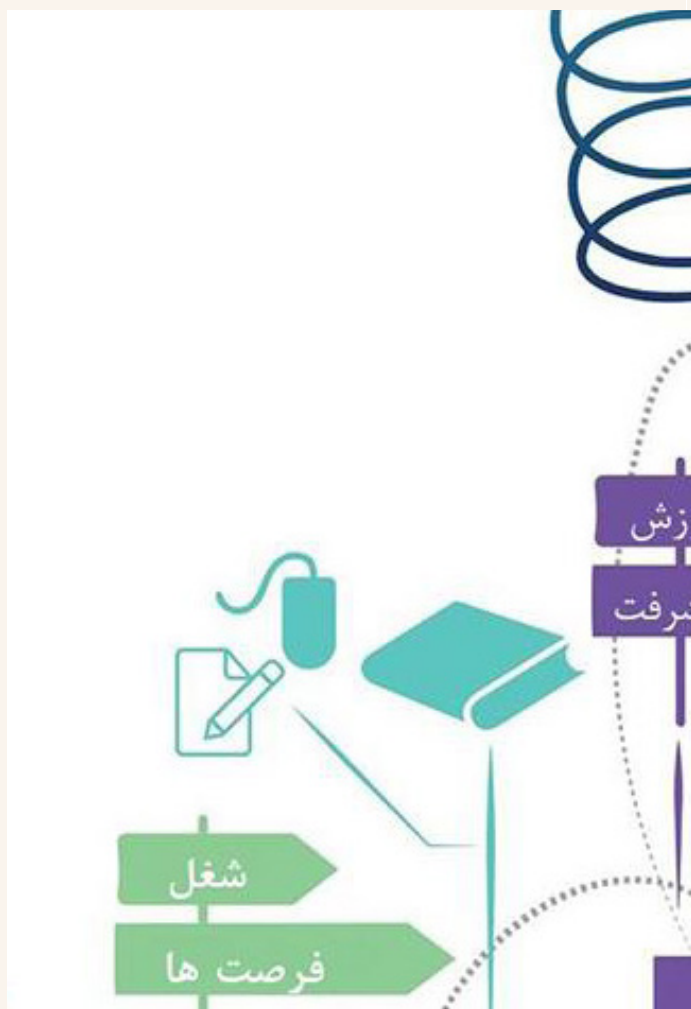

نمایه حجم هر یک از ابعاد آموزشی در بازه‌های سنی مختلف

با توجه به نمایه دوم تناسب ابعاد آموزشی با الزامات هر بازه‌ی سنی نیز مشخص می‌باشد. به طور مثال آموزش‌های آمادگی دفاعی به صورت تفصیلی و عملیاتی از بازه‌ی ۱۵ سالگی (نوجوان سطح ۲) شروع می‌شود چرا که طبق قوانین سازمان بسیج، بسیجیان پیش از ورود در این سن امکان سازماندهی در گردان‌های رزم را نخواهند داشت. همچنین آموزش مهارت‌های مورد نیاز فردی، اجتماعی و سازمانی نیز در بازه‌های زمانی میانی تمرکز یافته است که بیشترین نیاز مخاطبین می‌باشد.

فصل چهارم: طرح ريزی آموزش کادر بسيج

بخش اول: فرآیند کادرسازی در سازمان بسیج

با توجه به بررسی که در فصل چپستی کادر و کادرسازی از سه منظر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، منابع مدیریتی و اسناد سازمانی صورت پذیرفت مناسب است، پیش از تبیین مدل کادرسازی در بسیج به تبیین آراء استخراج شده از این سه منبع اشاره ای کنیم.

فرآیند کادرسازی از دیدگاه امامین انقلاب

در فصل دوم برخی از بیانات مقام معظم رهبری (حفظه الله) در حوزه کادرسازی تبیین گردید. مشخص شد که کادرسازی از نظر ایشان به معنای «تربیت انسان‌های صالح و فعال برای تصدی مناصب مدیریتی» می‌باشد. ایشان در تبیین مدل کادرسازی از منظر امام خمینی (۶) می‌فرمایند: «در هنگامی که امام مبارزه را شروع کردند، من نمی‌توانم بگویم که مثلاً در سال‌های چهل و یک و چهل و دو ایشان کادرهای لازم را داشتند؛ لیکن امام کادرسازی می‌کردند. شما توجه دارید که امام یک فرد جا افتاده علمی در حوزه علمیه قم بودند و اطراف ایشان را جمعی از جوانان لایق و مؤمن احاطه کرده بودند. با قشرهای دیگر هم ایشان ارتباط داشتند. امام با پیام‌های خود، با بیان‌های خود، به معنای حقیقی کلمه، انسانها را تربیت و تصحیح می‌کردند؛ هم تربیت فکری، هم تربیت روحی و اخلاقی. یک کادر برجسته و لایق، کسانی نیستند که لزوماً درس مدیریت یا دوره علوم سیاسی را گذرانده باشند؛ کسانی هستند که هدفها را خوب بفهمند، راهها را خوب تشخیص دهند، بتوانند خوب تصمیم بگیرند و خوب اقدام کنند. این با تربیت‌های مداوم انجام می‌گیرد. این کاری بود که به طور طبیعی در مجموعه امام و به‌وسیله آن بزرگوار انجام می‌شد؛ نه در کلاس درس بخصوصی، بلکه با برخوردها، با رفتارها، با پیامها و با اصلاح‌ها. ولی از این مهم‌تر، امام یک کادرسازی در سطح ملت کردند. کادرسازی‌های امام هم، غیر از کادرسازیهای حزبی بود. احزاب مینشینند اشخاصی را به‌طور خاص تربیت می‌کنند، برای این که مثلاً فلان شغل و فلان کار را به این‌ها بدهند؛ اما امام جوانان را تربیت می‌کردند و به آنها روحیه خودباوری میدادند. از اول هم امام روی جوانان تکیه بخصوصی داشتند و همین هم شد.

البته بعد از آن که انقلاب پیروز شد، هم کسانی که در مجموعه امام بودند و هم کسانی که خارج از مجموعه امام بودند، آمدند و کارها را قبضه کردند و مشغول تصدی کارها شدند - با تغییرات و اصلاحاتی که به مرور انجام گرفت - لیکن این را توجه داشته باشید که امام راهشان روشن بود، شیوه‌شان معلوم بود و میدانستند که چه می‌خواهند. شیوه امام عبارت بود از شیوه‌ای که پیامبران آن را می‌پیموندند؛ یعنی تزریق ایمان و باور عمیق، همراه با بصیرت و آگاهی و تأمل و فکر در مخاطبان خود. چنین روشی به‌طور طبیعی استعدادها را شکوفا می‌کند

و کادرها را پرورش می‌دهد. لازم نبود از ده سال قبل بردارند فهرستی تهیه کنند که فلان کس را برای فلان کار می‌خواهیم؛ اما به‌طور طبیعی فهرست‌هایی طولانی به‌وجود می‌آمد.^۱»
 با عنایت به این بیانات می‌توان فهمید که امام (ع) در دو سطح کادرسازی می‌کردند. سطح اول مخصوص کسانی بود که به صورت مستقیم با ایشان ارتباط داشتند و ایشان از طریق الگوی رفتاری، پیام‌ها و تبیین مسائل اعتقادی، ایمان و باور و بصیرت آنها را افزایش می‌دادند. سطح دوم مخصوص آحاد جامعه بود که به صورت غیر مستقیم و از طریق تزریق باور و بسترسازی، زمینه شکوفا شدن استعدادها را در جامعه فراهم می‌ساختند و جوانان مومن انقلابی تربیت می‌شدند. حال در صورتی که بخواهیم برای بسیج یک الگوی تربیت کادر را از شیوه امامین انقلاب الهام بگیریم می‌بایست مدل تربیتی آحاد ایشان را بررسی دقیق نموده و تبدیل به برنامه و اقدام نماییم.

یقیناً تبیین فرآیند تربیت در کلام امامین انقلاب از حوصله نوشتار بیرون می‌باشد لذا جمع بندی فرآیند کادرسازی از دیدگاه ایشان به صورت خلاصه بیان خواهد شد.
 مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) برای تبیین تربیت تشکیلاتی اصول و ملاحظاتی را ذکر فرموده‌اند که این اصول به جای حصر در یک فرآیند خاص، قابلیت لحاظ در مدل‌های مختلف کادرسازی را داشته و می‌تواند مبنای عمل تشکله‌ها و نهادهای مختلف حاکمیتی و مردمی قرار گیرد. این اصول در قالب مقومات تعلیم و تربیت پیش از این بیان گردید. مقومات اعم از ابعاد کادرسازی فردی و تشکیلاتی بوده و بسیاری از اصول فوق در کادرسازی فردی نیز ضروری است. بررسی عملکرد امامین انقلاب نیز در حوزه تربیت تشکیلاتی و کار سازمان یافته نشان می‌دهد که تشکله‌ها و نهادهایی که توسط ایشان برای تربیت جوانان مومن انقلابی تشکیل گردیدند، پایبند به اصول فوق بوده‌اند.

امام خمینی (ع) و شجره طیبه بسیج

نکته دیگر اینکه الگوی تشکیلاتی که از ابتدا با تدبیر امام خمینی (ع) و با استفاده از اندیشه های اسلامی و تفکر شیعی طراحی شده، الگویی است که در قالب مجموعه ای به نام بسیج مستضعفین تجلی یافته است. این تشکل نه به عنوان جزئی از مجموعه ی سپاه پاسداران و نه به عنوان یک نهاد نظامی بلکه به تعبیر امام (ع) تفکری که مخاطبان آن حتی می‌توانند بعد جهانی داشته باشند ارائه گردید... ایشان معتقدند که بسیج شجره‌ی طیبه است و اگر بر کشوری نوای خوش تفکر بسیجی طنین انداز شود، جهان خواران از آن کشور قطع امید خواهند نمود.^۲

۱ بیانات در جلسه پرسش و پاسخ با جوانان در دومین روز از دهه فجر (روز انقلاب اسلامی و جوانان) ۱۳۷۷/۱۱/۱۳

۲ کادرسازی برای انقلاب با محوریت اندیشه های امام و رهبری، محمد صادق کوشکی ص ۳۶

بررسی مطالبات و دیدگاه‌های امام خمینی^(۵) در خصوص بسیج می‌تواند مدل تربیت تشکیلاتی ایشان را تبیین نماید.

مقام معظم رهبری^(مد ظله العالی) و حزب جمهوری اسلامی

یکی از اولین اقدامات ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی راه اندازی حزب جمهوری اسلامی بود «قبل از پیروزی انقلاب، پایه‌های یک حزب بزرگ و فعال را خود ما ریختیم؛ اول انقلاب هم این حزب را تشکیل دادیم، امام هم تأیید کردند، چند سال هم با جدیت مشغول بودیم؛ البته بعد به جهاتی تعطیل شد. همان وقت به ما اشکال می‌کردند که تحرّز با وحدت عمومی جامعه مخالف است. من آن وقت یک سخنرانی مفصلی کردم، که بعد هم پیاده شد و چاپ شد و پخش شد؛ تحت عنوان «وحدت و تحرّز». تحرّز می‌تواند در جامعه انجام بگیرد، در عین حال وحدت هم صدمه‌ای نبیند؛ این‌ها با هم منافاتی ندارد. منتها آن حزبی که مورد نظر ماست، عبارت است از یک تشکیلاتی که نقش راهنمایی و هدایت آحاد مردم را به سمت یک آرمان‌هایی ایفاء می‌کند.^۱ ایشان کادرسازی را یکی از مولفه‌های حزب و تشکل مطلوب می‌دانند و می‌فرمایند: «اگر حزبی برای کانال‌کشی و کادرسازی و هدایت فکری جامعه در زمینه‌های سیاسی، دینی، عقیدتی و دیگر عرصه‌ها به‌وجود آید و قصد خود را در دست‌گرفتن قدرت قرار ندهد، کاری خوب و مورد تأیید است که البته اینگونه احزاب، اگر در رقابت‌های سیاسی هم وارد شوند، به‌طور طبیعی برنده می‌شوند.^۲»

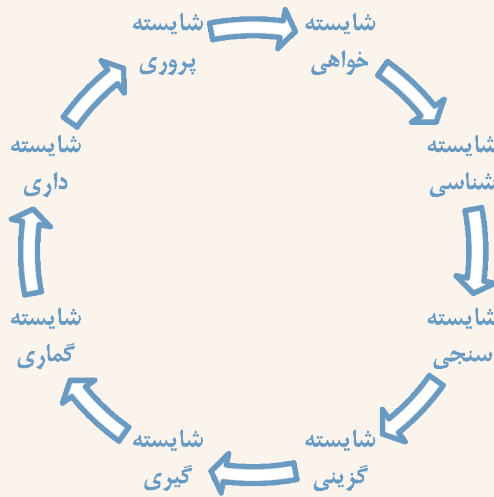
لذا مشخص است که یکی از مهم‌ترین دلایل راه اندازی یک تشکیلات پس از انقلاب اسلامی توسط ایشان توجه به مسئله کادرسازی بوده است، لذا مطالعه بر روی عملکرد و ابعاد این حزب می‌تواند مصادیق خوبی برای تحلیل فرآیند کادرسازی از دیدگاه ایشان را به ما ارائه دهد.

فرآیند کادرسازی در منابع مدیریتی

همانطور که بیان گردید کادرسازی در علم مدیریت در نظام شایسته سالاری رخ خواهد داد. نظام شایسته سالاری در حقیقت بر اساس یک فرآیند شایسته سالاری تبیین می‌گردد که در حقیقت عبارت دیگر چرخه کادرسازی می‌باشد. شایسته سالاری به عنوان یک فرآیند تلفیقی از فرایندهای شایسته‌خواهی، شایسته‌سنجی، شایسته‌گزینی، شایسته‌گیری، شایسته‌گماری، شایسته‌داری و شایسته‌پروری است.

۱) شایسته‌خواهی

شایسته‌خواهی به عنوان یک ارزش اجتماعی، همانند دیگر ارزش‌هاست که به صورت فرهنگ

یک جامعه بروز می‌نماید. در فرهنگ اسلامی به این مهم توجه بسیاری شده است. تقدم برتران و تأخر پست تران، توجه به سابقه، کارآمدی، تقوی و... در انتخاب مدیران و کارگزاران مؤید این مدعاست.

متأسفانه شایسته خواهی در سده‌های اخیر در ایران سابقه‌های تیره دارد. در دوره قاجار، عده‌ای که برای تحصیل کسب دانش به غرب فرستاده شده بودند، در جایگاه تخصصی و مهارتی خود به کار گمارده نشدند. حاکمان خود ناشایست بودند و عمال مستقیم شان نیز عمدتاً از ناشایستگان بودند. در چنین وضعیت میدان‌داری شایستگان اساساً زمینه‌ای نداشت. حکومت‌ها معمولاً دولتشان مستعجل بود، لذا ضابطه‌مندی و ثبات شیوه و رویه، مقوله‌ای متروک بود. بدیهی است ثبات وضعیت بر مفهوم شایستگی اثر می‌گذارد. آن کسانی که از دیدگاه حاکمان برای وضعیت گذرا شایسته‌اند، ممکن است برای وضعیت با ثبات از منظر ایشان شایسته نباشد و بالعکس. این عوامل منجر به این شد که فرهنگ «این هم بگذرد» و روحیه ابن‌الوقتی در مردم پدیدار شود. شایسته‌خواهی مقوله‌ای فرهنگی است و دگرگونی آن کاری نغز و اصلاح آن تدریجی خواهد بود. از این رو به کوششی درازمدت، پیگیر و مستمر برای دگرگونی فرهنگی نیاز است. برای دگرگونی باید زمینه‌های مختلف تواماً به کار گرفته شوند.

۲) شایسته‌شناسی

در سطح ملی و کلان شایسته‌شناسی، نیازمند تمهیدات مناسب و خاص خود می‌باشد. حفظ سوابق و ضبط ویژگی‌ها و توانمندی‌های شایستگان دارای اهمیت ویژه‌ای است. امروزه با توسعه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی، اطلاعات مربوط به شایستگان

بالفعل و بالقوه حسب توانمندی ذهنی- روحی، عمومی و تخصصی و براساس بررسی‌های دقیق علمی، آزمون‌ها و مصاحبه‌های ساختارمند، بازشناخته می‌شوند. این فرایند آمیخته از علوم مدیریت سیستم‌ها و روش‌ها، مهندسی نرم افزار و سخت افزار می‌باشد.

۳) شایسته‌سنجی

چنان که پیش از این گفته شد، شایسته‌شناسی درصدد است حافظه‌ای ملی در مورد شایستگان و مدعیان شایستگی ایجاد نماید. از اینرو لازم است آن دسته افرادی که فکر می‌کنند توانمندی شایستگان را دارند، براساس توانمندی عمومی و تخصصی و با بررسی‌ها، آزمون‌ها و مصاحبه‌های ساختارمند، بازشناخته شوند. این مرحله نیازمند بازخوانی دقیق آموزه‌های دینی و اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی و مقولات مدیریتی و اجرایی برای تعریف معیارهای سنجش دارای اعتبار و پایایی می‌باشد. فراهم نمودن چنین مبانی که به دور از کاستی و ناراستی باشد در افق‌های درازمدت، بتدریج صورت می‌پذیرد.

۴) شایسته‌گزینی

این مرحله خود دارای دو بخش است. بخش اول مربوط است به ارزیابی و تحلیل نتایج مرحله قبل و بخش دوم مربوط است به تخصیص شایستگان به جایگاه درخور خود. در این مرحله و براساس تحقیقات علمی وضعیت ایده‌آل و ضد ایده‌آل ترسیم شده و برآن اساس وضعیت افراد شایسته در جایگاه خویش تعیین می‌شود.

۵) شایسته‌گیری

شایسته‌گیری به معنای جلب و جذب مدیران است. با توجه به رقابتی شدن فضای فعالیت‌ها، در سال‌های آینده، دولت برای جذب مدیران شایسته، بایستی در یک فضای رقابتی، مدیران شایسته مورد نیازش را از داخل نظام، بخش غیر دولتی و دانشگاه‌ها جذب نماید. بدین منظور و با توجه به تأثیر کلان و ملی مدیران بخش دولتی، بایستی تمهیداتی اثربخش، شفاف و عادلانه به منظور جذب مدیران شایسته ایجاد شوند.

۶) شایسته‌گماری

گماردن شایستگان، درحالی که زمینه‌های فرهنگی لازم وجود ندارد، بلاشک با منافع فردی و گروهی، پندارها و توهمات و باورها و ارزش‌ها رویارو خواهد شد. هرگونه اقدام نسنجیده خطر شکست فرآیند را به همراه دارد. از اینرو لازم است، بسیار محتاطانه عمل شود. بایستی فرهنگ لازم و همچنین قوانین حمایتی لازم ایجاد شوند.

۷) شایسته‌داری

حفظ شایستگان دارای اهمیتی فزونتر از جلب و جذب ایشان است. باید تمهیدات لازم برای ارتقاء مدیران و به تبع آن وظایف، اختیارات و برخورداری هایشان فراهم شود. شفافیت، رعایت

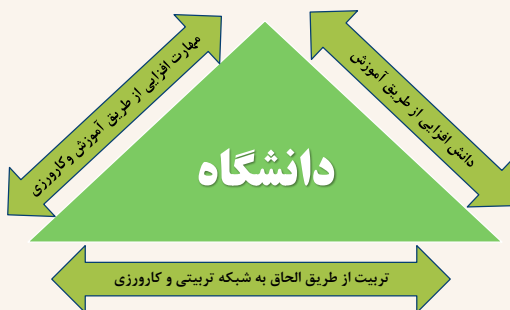
برابری و عدالت و... از خروج مدیران پرورش یافته به عنوان سرمایه‌های آماده، به سازمان‌های دیگر جلوگیری می‌نماید.

۸) شایسته‌پروری

نظام شایسته‌سالاری به وضعیت فعلی اکتفاء نمی‌کند و با فراهم نمودن زمینه‌های پرورش برای مدیران بالفعل و بالقوه از طریق آموزش‌های کوتاه مدت و دراز مدت، ایشان را به مراتب بالاتر بینش، آگاهی و توانمندی سوق می‌دهد، همچنین بستر پذیرش مسوولیت‌های سنگین تر و ایفای اثربخش وظایف را ایجاد می‌نماید!

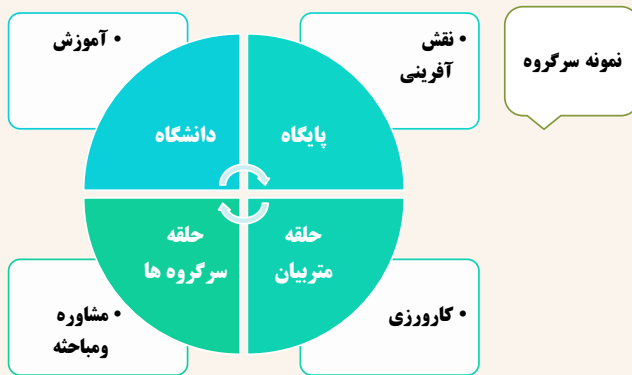
فرآیند کادرسازی در اسناد سازمانی

مسئله کادرسازی به صورت سازماندهی شده از سال ۱۳۹۳ در سازمان بسیج در قالب راه اندازی دانشگاه بسیج احیاء گردید. در اساسنامه دانشگاه، هدف از راه اندازی آن را تعلیم و تربیت بسیجی تراز انقلاب اسلامی، تربیت نیروی انسانی تمدن‌ساز اسلامی، تضمین استمرار روند کادرسازی بسیج ۲۰ میلیونی و ... بیان شده بود. فرآیند کادرسازی دانشگاه بسیج مبتنی بر طراحی رشته «اندیشه، تربیت و مدیریت بسیج» به عنوان پایه کادرسازی بسیج و با بیش از ۱۲ گرایش مورد نیاز مبتنی بر مسؤولیت‌های کادر بسیج تدوین و طراحی گردیده بود. بر این اساس چرخه اصلی کادرسازی در دانشگاه بسیج مبتنی بر سه بخش اصلی بود.

فرآیند انتقال دانش‌های مورد نیاز در قالب دوره‌های آموزشی حضوری و غیرحضوری در مراکز آموزشی صورت می‌پذیرفت. همچنین برای توانمندسازی افراد، برنامه‌های کارورزی و عملیاتی در ضمن پایگاه‌های مقاومت و با رصد و همکاری شبکه تربیتی بسیج (صالحین) پیش‌بینی شده بود. شایستگی‌های رفتاری و درونی فرد نیز در قالب یک سیر تربیتی در شبکه صالحین پیگیری و ایجاد می‌شد. لذا فرد در یک بازه‌ی زمانی حداقل چهارساله معادل با کارشناسی در

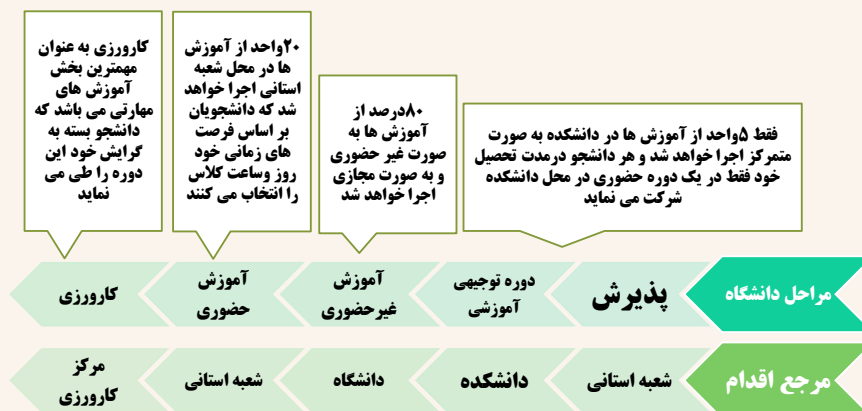
فرآیند تربیت و آموزش بسیج قرار گرفته و شایستگی های رفتاری، گرایشی و دانشی در او ایجاد می گشت. به عبارت دیگر نظام تربیتی بسیج و نظام آموزشی بسیج در فرآیند کادرسازی در یک نقطه الحاق تمرکز نموده و با همپوشانی و همیاری یکدیگر مسیر تربیت فرد را رقم می زدند. به صورت نمونه در تربیت یک سرگروه صالحین مباحث دانشی مخاطب در دانشگاه بسیج، نقش آفرینی سرگروه در پایگاه مقاومت، کارورزی وی در حلقه متریان و مشاوره و مباحثه وی در حلقه سرگروه ها صورت می پذیرفت.

همانطور که بیان گردید فرآیند کادرسازی بسیج در بحث دانشگاه بسیج مبتنی بر ساختارها و سازوکارهای یک دانشگاه رسمی ملی طراحی شده بود. بر این اساس یک داوطلب کادر شدن می توانست در چهار سطح برنامه کادرسازی بسیج شرکت نماید. سطح اول با عنوان «ضروری» که معادل دو ترم تحصیلی محسوب می گردید مرحله احراز کادر بسیج قلمداد می شد. حضور در دو ترم اول به جهت طی آموزش های مورد نیاز کادرسازی و احراز توانمندی ها و صلاحیت های لازم برای کلیه اعضای کادر بسیج الزامی بوده و ادامه تحصیل در ترم های بعد به صورت داوطلبانه بود. مرحله بعدی با عنوان «لازم» معادل دو ترم تحصیلی محسوب شده و در پایان این مقطع مدرک رسمی کاردانی به فرد اعطا می گردید. ادامه تحصیل تا پایان مقطع کارشناسی معادل با سطح «کافی» و بیش از آن معادل با سطح «مطلوب» محسوب می شد. لازم به ذکر است نسبت محتوایی مقطع ضروری تا مقطع مطلوب به صورت اجمال و تفصیل طراحی گردیده و فرد در صورت ادامه تحصیل عمق بیشتری از معارف را دریافت و توانمندی های بیشتری را در حوزه های مهارتی کسب می نمود.

حجم آموزش های ضروری فرد در دانشگاه بسیج معادل با بیست درصد کل فرآیند (۲۵ واحد) که ۵ واحد آن در دانشکده مربوطه و به صورت متمرکز و ۲۰ واحد آن در قالب کارورزی و

آموزش در شعب استانی برگزار می‌گردد. حجم آموزش‌های غیر حضوری نیز معادل ۸۰ درصد کل آموزش‌ها (۱۱۵ واحد) بود که به سه صورت خودخوان، آموزش مجازی و چندرسانه‌ای به وی ارائه می‌گشت.

فرآیند کادرسازی مختار

با توجه به عدم راه اندازی دانشگاه بسیج، فرآیند کادرسازی سازمان یافته در بسیج نیازمند یک بازنگری و به روز رسانی جدی می‌باشد. گرچه چرخه کادرسازی مبتنی بر فرآیندهای کادرسازی مرسوم در علم مدیریت و طراحی شده در دانشگاه بسیج در مدل جدید نیز قابل الهام گیری است اما الزامات زیرساختی و فرآیندهای اجرایی آن می‌بایست بر اساس انتظارات و امکانات جدید سازمان بسیج در قالب «مراکز ولایت» باز طراحی گردد. لذا در مدل مختار اصل چرخه کادرسازی و فرآیندهای تبیین شده تاکنون مورد پذیرش بوده و مبتنی بر مدل مراکز ولایت قابل استفاده می‌باشد. در ادامه با نمونه فرآیند کادرسازی در کادر تربیتی بسیج آشنا خواهیم شد.

۱) ظروف شناسایی

بستر مطلوب برای شناسایی کادر آینده بسیج، گروه‌های تربیتی می‌باشد. افرادی که در این گروه‌ها سازماندهی شده‌اند در طی ماه‌ها و سالها تحت تربیت سرگروه‌ها قرار گرفته و تا حدودی با فعالیت‌ها و نقش‌آفرینی‌های موضوعی بسیج مرتبط شده‌اند. سرگروه‌ها شناخت مناسبی از آنها دارند و به سرعت می‌توانند با فضای پایگاه خود را وفق دهند. در گام دوم می‌توانیم کادر بسیج را از افراد جدید و علاقه‌مندان به بسیج انتخاب نماییم.

اتبه باشد.
برینی و عملیاتی است.

۲) شناسایی و قابلیت‌سنجی

در این مرحله سرگروه‌ها و سرتیم‌های فعال در بسیج به صورت اجمالی افراد مستعد و توانمند در موضوع تخصصی مربوطه و دارای قابلیت مدیریت و راهبری و تبدیل شدن به کادر در بسیج را شناسایی نموده و به مربیان و فرماندهان پایگاه‌های بسیج معرفی خواهند نمود. مراد از استعدادسنجی در این مرحله انجام فرآیندهای پیچیده استعدادسنجی و شخصیت‌شناسی نمی‌باشد بلکه تطبیق کلی و اجمالی شاخص‌های بسیجی کادر بر افراد توسط مربی پایگاه مقاومت است.

۳) برنامه توجیهی

در این مرحله فرد شناسایی شده پس از معرفی به ناحیه مقاومت در برنامه توجیهی کوتاه مدت ناحیه شرکت خواهد نمود. این برنامه به مسئولیت ناحیه بوده ولی در مراکز تعلیم و تربیت که توانایی لازم را دارند اجرا خواهد شد.

۴) کاروری

در این مرحله مربیان به توسط سرگروه‌ها و ارکان پایگاه مقاومت عرصه‌هایی را برای فعالیت و نقش آفرینی متربی فوق در نظر خواهند گرفت. این عرصه‌ها می‌تواند اعم از مسئولیت‌های اجرایی یا تربیتی و همچنین اعم از معاونت و معین بودن در آن مسئولیت و یا تصدی‌گری آن باشد. در این مرحله آموزش حین خدمت و مسئولیت نیز برای فرد رقم خواهد خورد.

۵) نظارت تربیتی

مربیان و سرگروه‌ها موظف‌اند در ضمن فرآیند کاروری به بررسی دقیق‌تر قابلیت‌ها و ارزیابی و ارزشیابی تربیتی همت‌گمارند. اصولاً نظارت و بررسی در بستر کنشگری بسیار دقیق‌تر از فضاهای غیرحقیقی و گفتگویی می‌باشد. بدیهی است در صورتی که مربی نسبت به عدم امکان مسئولیت‌سپاری متربی به جمع بندی برسد، فرد وارد مرحله بعد نخواهد شد.

۶) آموزش عمومی

بسته‌ی آموزش عمومی کادر بسیج یک بسته ذوابعاد در حوزه‌های معرفتی، مهارتی، تربیتی و بصیرتی است و پیش‌نیازهای اولیه فرد قبل از تصدی رسمی مسئولیت را شامل می‌شود. بسته‌ی فوق در قالب ۳۰۰ ساعت و به چهار صورت دوره حضوری (۱۰روزه) دوره آموزش مجازی (۱۰۰ ساعت) مطالعه سیر مطالعه متناسب (پنج کتاب) و انجام پروژه‌ها و فعالیت‌های از پیش طراحی شده (۵۰ ساعت) است. در صورتی که فرد بتواند بسته‌ی سطح یک را با موفقیت سپری نماید قابلیت انتصاب را خواهد داشت.

۷) انتصاب

با توجه به اینکه فرد تجربه میدانی لازم را ظرف مدت حداقل شش ماه بدست آورده و

آموزش‌های ضروری و مورد نیاز برای شروع فعالیت را کسب نموده است امکان انتصاب وی فراهم خواهد شد.

۸) توانمندسازی

فرد پس از انتصاب در یک برنامه بلند مدت یا میان مدت (حدقل ۳ ساله) فرآیند تعمیق اندیشه ای و فکری و بصیرتی و همچنین مهارت آموزی را در قالب برنامه ها و بسته‌های توانمندسازی بسیج سپری خواهد نمود. کادر بسیج موظف است در هر سال حداقل یک بسته آموزشی را سپری نماید. بنابراین نظام آموزش کادر بسیج در بازه ی ۳ تا ۱۳ سال اجرایی خواهد شد.

۳۳۶ ساعت	ایجاد دستگاہ معرفتی عقلانی	بسته شهید مطهری (ره)
۲۱۶ ساعت	قرآن و سنت شناسی	بسته ثقلین
۱۶۸ ساعت	انسان شناسی فطری و الهی	بسته آیت الله حائری (ره)
۱۴۴ ساعت	منطق فهم دین و تفقه عمومی	بسته آیت الله شاه آبادی (ره)
۱۶۸ ساعت	جهانی اندیشی و تمدن نگری	بسته جامعه مهدوی
۱۲۰ ساعت	حکومت اسلامی و انقلاب پژوهی	بسته امام خمینی (ره)
۱۹۲ ساعت	جریان شناسی سیاسی حق و باطل	بسته شهید دیالمه
۱۶۸ ساعت	شبکه سازی اجتماعی و مردم پایه	بسته شهید بهشتی (ره)
۱۹۲ ساعت	مبانی ، اصول و روش های تربیت	بسته شهید باهنر(ره) - عمومی
۱۹۲ ساعت	تربیت اسلامی در مقطع کودک	بسته شهید باهنر(ره) - کودک
۱۶۸ ساعت	تربیت اسلامی در مقطع نوجوان	بسته شهید باهنر(ره) - نوجوان
۱۴۴ ساعت	تربیت اسلامی در مقطع جوان	بسته شهید باهنر(ره) - جوان
۱۴۴ ساعت	تربیت اسلامی در بستر خانواده	بسته شهید باهنر(ره) - خانواده
۱۹۲ ساعت	تربیت و ابزارهای روز (رسانه و ..)	بسته شهید باهنر(ره) - تربیت مضاف

دوره های مشترک
بر کلیه کادر بسیج

دوره های اختصاصی
بر اساس عرضه نقش آفرینی
(نمونه سرگروه های صالحین)

دوره های پودمانی + دوره های آموزشی + سیر مطالعاتی + مشاهده میدانی افراد ورده های

۲۰٪ + ۵۰٪ + ۳۰٪ + الگو

۹) شبکه راهبری

با شروع فعالیت و انتصاب در مسئولیت، راهبری فرد به صورت شبکه ای و تشکیلاتی توسط دو شبکه فرماندهی و تربیتی بسیج ادامه خواهد یافت. این دو شبکه در سلسله مراتب طولی خود ضمن نیازسنجی و نظارت کیفی و کمی بر کادر، بخشی از آموزش ضمن خدمت را نیز محقق خواهند نمود.

بخش دوم: چارچوب سند طرح ریزی آموزش کادر بسیج

در فصول قبل با اجمالی از مبانی، اصول و چهارچوب های اصلی تعلیم و تربیت بسیج آشنا شدید و مشخص شد که نظام تعلیم و تربیت با چه ساختار و چه فرآیندی در صدد رشد و ارتقاء سطح آحاد بسیجیان و کادر بسیج می‌باشد.

همانطور که پیش تر بیان شد این مبانی و اصول منجر به تولید بخش طرح‌ریزی نظام تعلیم و تربیت می‌شود که در قالب سه سند «طرح‌ریزی آموزش»، «طرح‌ریزی تربیت» و در نهایت «طرح‌ریزی فعالیت و نقش‌آفرینی» قابل ذکر است. پیش از آشنایی با طرح‌ریزی آموزش لازم است تا نکاتی در خصوص طراحی این سند بیان گردد:

۱- طرح‌ریزی که در پیش رو دارید بر اساس پژوهش های صورت گرفته در سازمان بسیج از سال ۱۳۹۳ تاکنون و بر اساس ملاحظات تشکیلاتی و ماموریتی بسیج تدوین گردیده است اما واضح است که این طرح‌ریزی نسخه نهایی و کامل یک طرح‌ریزی تعلیم و تربیتی کادر نیست و یقیناً به صورت مستمر نیازمند به روزرسانی در عناوین، محتوا، روش‌های انتقال و ساعات آموزشی می‌باشد.

۲- سند طرح‌ریزی آموزش یکی از اسناد سه گانه طرح‌ریزی نظام تعلیم و تربیت کادر بسیج می‌باشد و نباید مبنای تحلیل کلیت نظام قرار گیرد. چرا که بسیاری از ابعاد باورسازی، رفتارسازی و انگیزه دهی در کادر در قالب طرح‌ریزی تربیتی و طرح‌ریزی نقش‌آفرینی و فعالیتی بسیج اشاره گردیده و از روش‌های تربیتی و عملیاتی قابل ایجاد و نهادینه سازی می‌باشد. توجه صرف به سند طرح‌ریزی آموزش منجر به آسیب تلقی آموزشی بودن فرآیندهای کادرسازی خواهد شد.

۳- سند طرح‌ریزی آموزش با مطالعه ابعاد مورد انتظار از کادر بسیجی، در دو بخش سرفصل های آموزشی خود را ارائه نموده است.

الف) سرفصل های عمومی: که ناظر به ابعاد مبنایی، فکری و ریشه ای فرد در عرصه‌های بصیرتی و معرفتی است و هر فردی که در بسیج داوطلب کادر شدن باشد می‌بایست این مسائل را بداند.

ب) سرفصل های اختصاصی: که ناظر به ابعاد مهارتی و ماموریتی فرد بوده و متناسب با حوزه ماموریتی فرد و با هماهنگی با معاونت یا قشر مربوطه تدوین گردیده است.^۱

۴- با توجه به نیازمندی مسئولیتی در بسیج، گرایش های مورد نیاز برای کادرسازی در قالب ۱۳ گرایش با عنوان های زیر طراحی شده است :

تربیت بدنی	فرهنگی	سازندگی	مطالعات زنان و خانواده
تربیتی	مدیران و مربیان قرآنی	علمی	مدیریت و فرماندهی
دفاعی-رزمی	اطلاعات	فضای مجازی	امنیت
سیاسی			

بخش دوم: آموزش های عمومی کادر

جهت تبیین منطق طراحی سرفصل های آموزشی عمومی می‌بایست به صورت اجمالی با ابعاد نظام ولایی آشنا شویم.

بر اساس نظام ولایی مسئله اصلی هستی و تکوین ولایت می‌باشد. ولایت حقیقتی است که در شئون مختلف خلقت اشراب یافته است و در صورت فهم نظام ولایی می‌توان به فرآیندها و عملکرد تکوینی عالم مسلط گردید. لذا هندسه ذهنی انسان مومن می‌بایست بر اساس نظام ولایی شکل گیرد.

توضیح اینکه نظام فکری اسلام توحید محور است. همه عالم باید به سمت توحید حرکت کنند و باید اصل و اساس همه چیز توحید باشد، فی الواقع هم دانش باید توحیدی باشد، هم عمل باید توحیدی باشد. در صفات الهی آنگاه که نگاه به انسان شده و محل فیض و رحمت خدا قرار می‌گیرد و خدا می‌خواهد انسان را به سمت خود هدایت کند، محل وصل ولایت است. اینجا توحید و ولایت یکی است، و خدا ولی مطلق مؤمنان است «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ»^۲ و هرکس تحت ولایت خدا نباشد در ولایت طاغوت است «وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ» و این ولایت الهی به انسان کامل «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»^۳ و مؤمنان و اولیاء الهی می‌رسد «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»^۴ «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ

۱ سرفصل های اختصاصی در کمیته های تخصصی به ریاست سردار نقدی و با عضویت معاونت‌ها و اقسام مربوطه در سال ۱۳۹۴ تصویب گردید.

۲ سوره مبارکه بقره آیه ۲۵۷

۳ سوره مائده آیه ۵۵

۴ سوره یونس آیه ۶۲

أُولِيَاءَ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ»^۱

آنچه از معانی ولایت در موارد استعمالش به دست می‌آید این است که ولایت عبارتست از یک نحوه قربی که باعث و مجوز نوع خاصی از تصرف و مالکیت تدبیر می‌شود.

در بیان حقیقت تربیت به این نتیجه کلی می‌رسیم که تربیت در باطن خود ایجاد یک رابطه بسیار نزدیک و پیوندی بسیار محکم میان دو رکن تربیت (مرتبی و متربی) است و با کنار هم قرار دادن دو مفهوم ولایت و تربیت معلوم می‌شود که واقعیت تربیت چیزی جز ولایت نیست. بر این اساس می‌توان گفت که چه آگاهانه و چه ناآگاهانه، تربیت در پس پرده اعمال ولایت مرتبی بر متربی است. یعنی قرابت و پیوند محکمی است که به جلب اعتماد و تکیه ی مولی علیه منتج می‌شود و در نتیجه نوعی قیومیت، سرپرستی، عهده داری و مالکیت تدبیر متربی و از آن سو متابعت و اثر پذیری مولی علیه را در پی دارد. شهید مطهری در این خصوص می‌فرماید: به طور کلی هر معلم و مرتبی از آن جهت که معلّم و مرتبی است ولیّ و حاکم و متصرف در شئون متعلّم و مربّاست به معلّم و مرتبی ای که از جانب خدا این حق به او داده شده باشد.^۲

کسانی که به دنبال تربیت افراد جامعه هستند، ناگزیر باید به دنبال جامعه افراد نیز باشند. صرف نظر از بحث اصالت فرد و جامعه، قرآن جوامع بشری را مخاطب قرار داده و برای امت ها اجل و قانون قرار داده است.

لذا لازمه رسیدن به اداره کردن روح جمعی جامعه به منظور سوق دادن افراد به سمت کمال مطلوب و ممانعت از تسلّط جنود طاغوت برای ایجاد و قوّت روح جمعی بین این جوامع و « به تعبیر قرآنی » تحقّق امت است.

روح جمعی برای افراد تحت یک پرچم اعتقادی به قوّت خود نمی‌رسد مگر آنکه میان افراد جامعه پیوند های قوی ایجاد شود و این مهم حاصل نمی‌شود مگر زمانی که افراد جامعه متصل به یک محور عینی باشند که آن محور «امام» یا « ولی » است.

نتیجه عملی این سخن آنست که برای تربیت افراد جامعه و تحقّق جامعه اسلامی با رویکرد نظام ولایی باید برای اجتماعات مذکور در سطوح مختلف، متناسب برنامه ریزی شده و در این میان فضای خانواده و محیط دوستانه که به دلیل قرابت و مجاورت بیشتر، تاثیرات تربیتی زیادی دارند مدیریت شود.

هدف اصلی « ولیّ » رساندن انسان به کمال مطلوب است، این هدف میان تمام اولیاء و انبیاء

۱ سوره توبه آیه ۷۱

۲ ولأئها و ولایتها ص ۵۰

مشترک است و برای رسیدن به این هدف نیازمند تحقق اُمت واحده و جامعه مطلوب است . این مهم حاصل نمی‌شود مگر با تربیت افرادی که بتوانند بازوان آن « ولیّ » باشند که می‌توان آن را به تعبیری کادرسازی خواند .

به تعبیر قرآن « اللهُ وَلىُّ الَّذِيْنَ آمَنُوا » ولایت الهی، ولایت مؤمنان است . حرکت انسان حرکت واقعی است . فی الواقع عین وجود در حال حرکت است و بستگی به درجات، رتبه پیدا می‌کند . در «إِنَّا لِلّٰهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» هر چقدر در مرتبه بالاتری باشد رتبه ولایتش بالاتر است تا می‌رسد به «وَلِيُّ اللهُ الْأَعْظَمُ» که بر همه عالم تکوینا و تشریعا ولایت دارد. اگر چنانچه تربیت را بر اساس ولایت تعریف کنیم در واقع مرتبی در تکوین متربی باید اثر داشته باشد نه اینکه صرفا استاد و مرتبی در لفظ باشد . برداشت از مشی امام خمینی (ع) نیز همین است .

سخن امام این بود که وقتی شیعه می‌گوید ولایت یعنی امام محور هستی است . امام راحل رضوان الله علیه به این نتیجه رسیدند که لازمه رسیدن به سعادت انسان حکومت است، نه اینکه ولایت معنای حکومت بدهد . لذا اگر ولایت فقیه مطرح شد اولاً و بدّات برای تربیت و هدایت انسان است و ثانياً بُعد حکومتی هم باید داشته باشد .

اینجاست که جامعه و نهاد های اجتماعی موضوعیت پیدا می‌کند و مثلا باید گفت که برای یک جامعه اقتصاد ولایی چه معنایی می‌دهد ؟ آیا اقتصاد ولایی همان اقتصاد لیبرالی است که تنها احکام شرعیه بر آن مترتب شده است یا خیر ؟

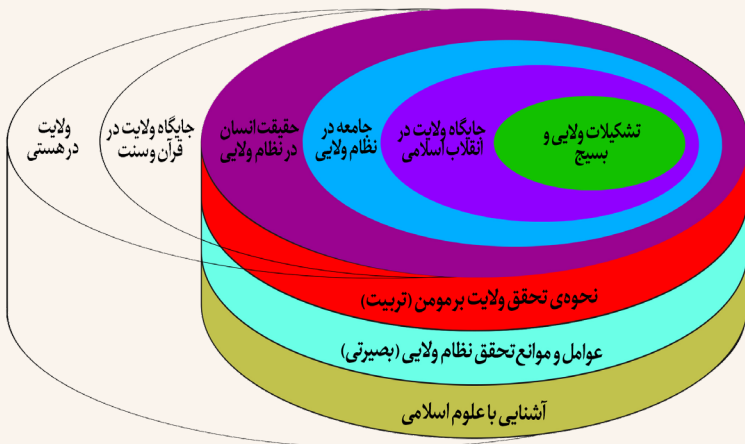

نظام فکری حاکم بر سند طراحی کادر باید نظام ولایی باشد و سطوح مختلف را پوشش دهد .

همینطور هرآنچه که یک جامعه با آن سرو کار دارد نسبتش با ولایت چیست ؟ چگونه با مفهوم ولایت تعبیر می‌شود ؟ در مثالی دیگر می‌توان گفت که روابط بین انسان های یک جامعه، ولایت بعضی بر دیگری چه معنایی دارد و ساخت یک جامعه اسلامی آیا منطبق بر گزاره های جامعه شناسی و روانشناسی آیا تطبیق ولایی دارد و پایه ریزی بر آن مبنا امکان وجودی دارد یا خیر ؟

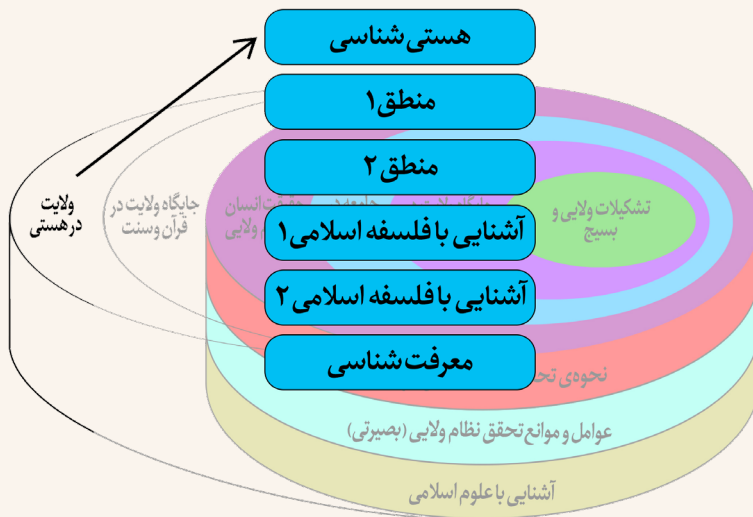
انسان در تراز مطلوب باید هم در جنبه علمی و هم در جنبه عملی بیان شود . در این راستا معمولا در صورت نظری و اقوال تئوریک در حد خوبی بیان می‌شود لکن وقتی بنا می‌شود تابع عملی از مباحث علمی با ضابطه ای دقیق و کارشناسانه بیان شود، کار کمی مشکل و سخت می‌شود .

بطور مجمل و اشاره ای باید گفت مخاطب ابتدا در جستاری از هستی شناسی مراتب ولایت در هستی را فهم می‌کند و اثبات عقلی ولایت الهی و همچنین تربیت ولایی را می‌گذراند و بعد از آن به جایگاه ولایت در هستی و نیز جایگاه ولایت در کتاب و سنت، بررسی نقلی و حقیقت انسان در نظام ولایی را می‌خواند و به بررسی مفهوم جامعه در نظام ولایی می‌رسد و ذیل آن بحث فلسفه اجتماعی - که شامل آشنایی با نقش جامعه در تربیت ولایی، رابطه جامعه و ولایت، رابطه ولی بر مولی علیه، طراحی امت اسلامی برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی می‌باشند - با توجه به اثر و جایگاه حکومت در جامعه و تاثیر جامعه در ساخت حکومت به جایگاه ولایت در انقلاب اسلامی و مفاهیم درونی آن ورود کرده و آن را مورد مطالعه قرار می‌دهند .

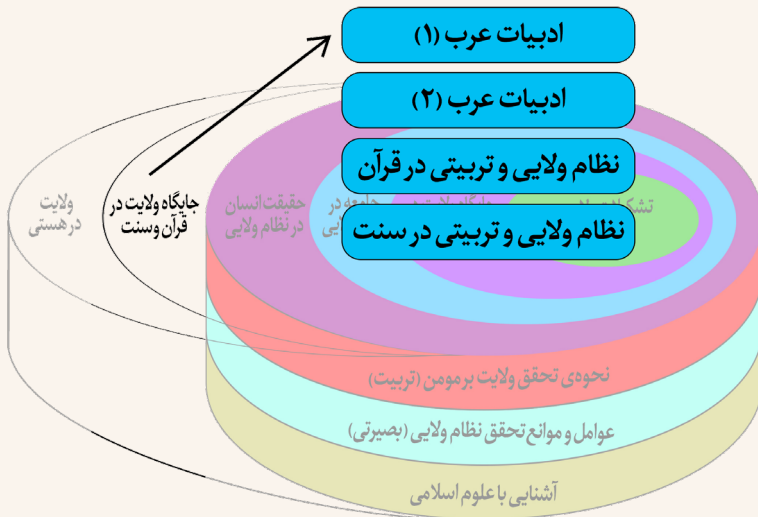

سپس جایگاه ولایت در تشکلات و نهاد های انقلابی علی الخصوص بسیج طرح می گردد و نحوه تحقق ولایت مؤمن بر مؤمن مطرح می شود و دست آخر در این ۱۰۰ واحد طراحی شده بر مبنای نظام ولایی عوامل و موانع تحقق نظام ولایی (نظام بصیرت ولایی) بررسی می شود . البته ناگفته نماند جهت آشنایی هرچه بیشتر با متون اسلامی ۲۴ واحد درسی به آموزش فقه و اصول تخصیص پیدا کرده است .

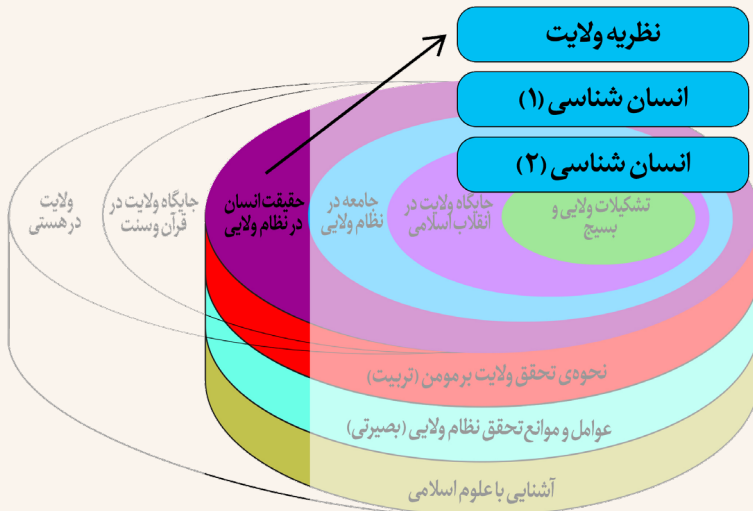
حال مبتنی بر این نظام تفکری سرفصل های آموزشی کادر بسیج اینگونه طراحی شده است : هر فردی برای فهم مسئله ولایت در هستی می بایست با هستی شناسی فلسفی آشنا باشد. مباحث هستی شناسی با توجه به لوازم فلسفی که دارند نیازمند یکسری پیش مقدمات از علوم معقول هستند که شامل منطق اسلامی، معرفت شناسی اسلامی و آشنایی با فلسفه اسلامی می باشد.

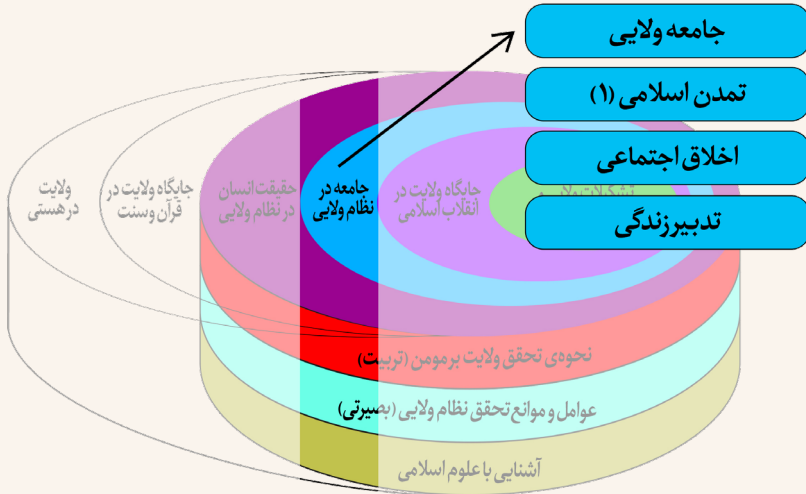
در گام دوم برای شناخت جایگاه ولایت در قرآن و سنت به صورت مجزا دو سرفصل نظام ولایی در قرآن و نظام ولایی در سنت پیش بینی شده است که یکی از مهم ترین الزامات فهم آیات و روایات، آشنایی با زبان عربی می باشد. لذا ادبیات عرب نیز می بایست در واحد های پیش نیاز این بخش در نظر گرفته شود.

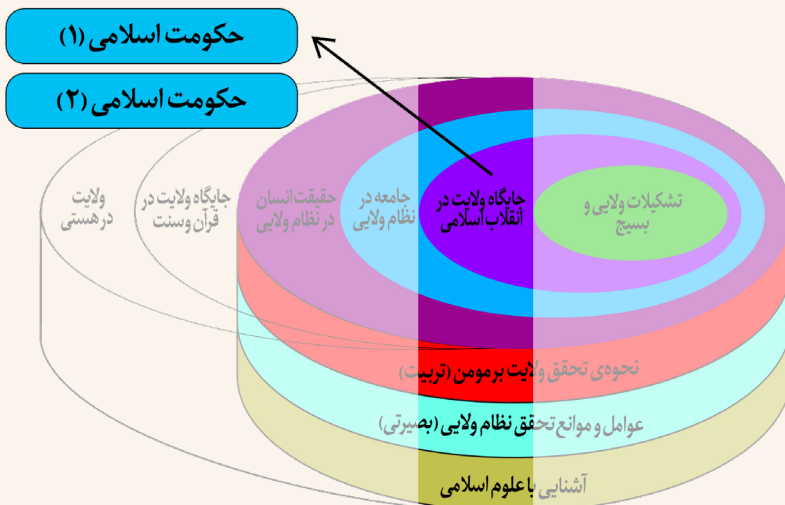
در گام بعدی می‌بایست فرد با نظام انسان شناسی آشنا گردد. لذا برای فهم جایگاه انسان در نظام ولایی ابتدا با کلیات نظریه ولایت و سپس به صورت تفصیلی با ابعاد انسان در نظام ولایی آشنا می‌گردد. با توجه به رویکرد تربیتی که در کلیت طراحی سند طرح‌ریزی آموزش کادر بسیج وجود دارد، مسئله انسان شناسی از اولویت بالایی برخوردار بوده و پایه و اساس مباحث تربیتی در آینده خواهد بود.

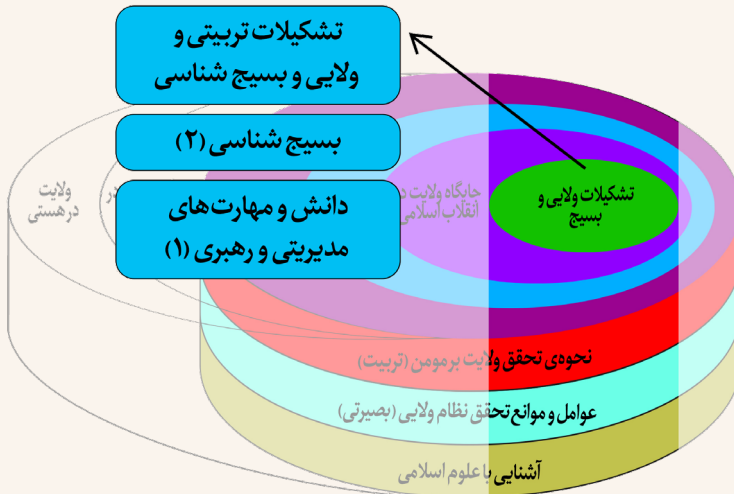
در گام بعدی مخاطب می‌بایست جایگاه جامعه در نظام ولایی را فهم نماید. بدین منظور ابتدا با تبیین ابعاد جامعه ولایی آشنا گردیده و سپس در یک نگاه توسعه ای به مسئله تمدن اسلامی خواهد پرداخت. همچنین الزامات پرداختن به جامعه ولایی در دو بخش اخلاق اجتماعی و تدبیر زندگی مورد توجه قرار خواهد گرفت.

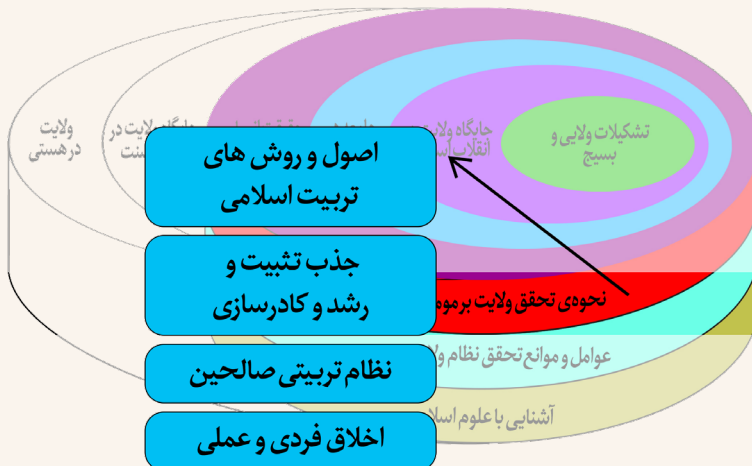
در ادامه مخاطب به موضوع انقلاب اسلامی به عنوان خواستگاه نظام مند شدن نظریه ولایت در عرصه عمل توجه ویژه خواهد نمود. بدین منظور سرفصل حکومت اسلامی در سرفصل های آموزش های عمومی کادر بسیج گنجانده شده است.

در گام بعدی می‌بایست مخاطب شناختی از جایگاه بسیج در تشکیلات ولایی و به خصوص انقلاب اسلامی فهم نماید لذا بدین منظور بحث تشکیلات تربیتی و ولایی و بسیج‌شناسی در نظر گرفته شده‌اند. همچنین او به عنوان کادر بسیج می‌بایست با سبک مدیریت و رهبری در بسیج نیز آشنا گردد که سرفصل دانش و مهارت‌های مدیریتی و رهبری در سرفصل‌های طرح‌ریزی در نظر گرفته شده است.

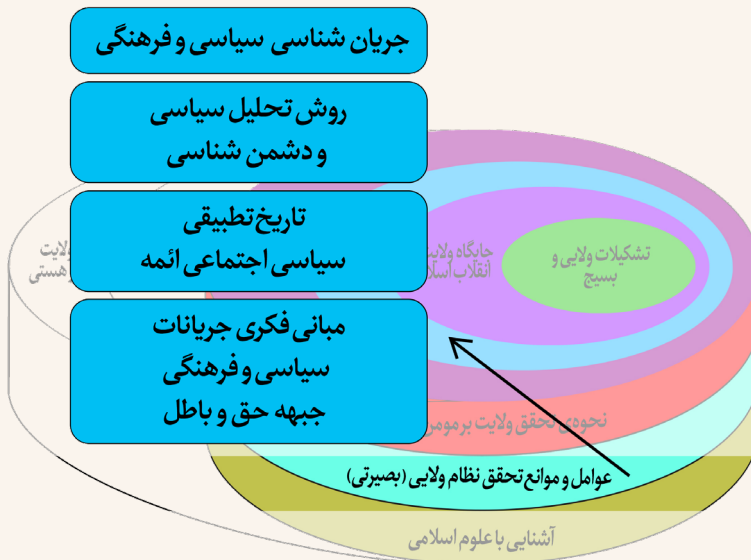

حال که مخاطب جهان بینی ولایی را فهم نموده است می‌بایست به حرکت درآمده و این جهان بینی را تبدیل به ایدئولوژی نماید. بدین منظور با نحوه ی تحقق ولایت بر مومن یا همان تربیت آشنا می‌شود. بدین منظور اصول و روش‌های تربیت اسلامی و اخلاق فردی و

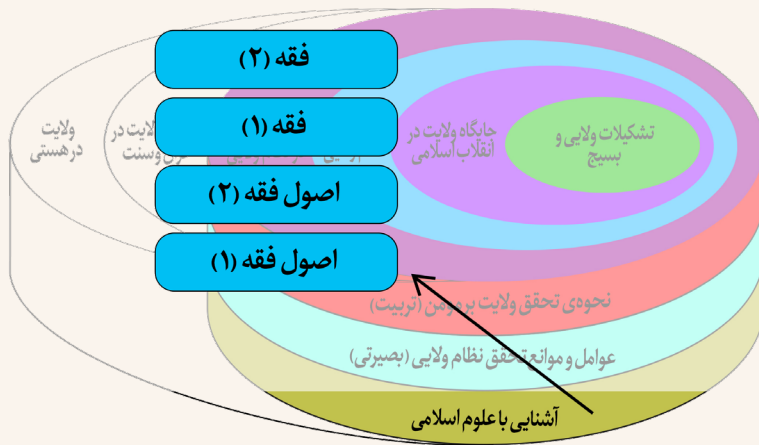

عملی در نظر گرفته شده است. همچنین با توجه به مبانی نظام ولایی در خصوص تربیت تشکیلاتی، به نظام تربیتی بسیج به عنوان نسخه تربیت تشکیلاتی سازمان بسیج و همچنین فرآیندهای تربیتی مندرج در آن با عنوان جذب، تثبیت و رشد و کادرسازی پرداخته خواهد شد.

با توجه که بخش تربیت ناظر به جنبه های ایجابی تحقق ولایت بر مومنین می باشد، نیازمند بررسی عوامل و موانع تحقق نظام ولایی یا به عبارت دیگر مباحث بصیرتی نیز احساس می شود. بدین منظور سرفصل های جریان شناسی سیاسی و فرهنگی، روش تحلیل سیاسی و دشمن شناسی، تاریخ تطبیقی سیاسی اجتماعی ائمه (س) و همچنین مبانی فکری جریانات سیاسی و فرهنگی جبهه حق و باطل در نظر گرفته شده است.

در پایان مباحث آشنایی با علوم اسلامی به عنوان بستر اصلی فهم نظام ولایی در دو بخش آموزش فقه و آموزش اصول فقه در سرفصل های آموزش کادر بسیج قرار داده شده است. حال بر اساس سرفصل های فوق الذکر جمع بندی سرفصل های طراحی گردیده در نظام به همراه تبیین حجم ساعات آموزشی و دیگر ملاحظات را می توان در جدول زیر مشاهده نمود.

جدول نهایی طرح‌ریزی آموزش کادر بسیج (بخش عمومی) :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	پیش نیاز
۱	منطق ۱	۲	
۲	منطق ۲	۲	منطق ۲
۳	هستی‌شناسی	۳	
۴	معرفت‌شناسی	۲	منطق ۱
۵	آشنایی با فلسفه اسلامی ۱	۲	منطق ۱
۶	آشنایی با فلسفه اسلامی ۲	۳	منطق ۲ آشنایی با فلسفه اسلامی ۱
۷	ادبیات عرب ۱	۲	
۸	ادبیات عرب ۲	۲	
۹	نظام ولایی و تربیتی در قرآن	۳	
۱۰	نظام ولایی و تربیتی در سنت	۲	
۱۱	انسان‌شناسی ۱ (انسان‌شناسی فلسفی)	۲	آشنایی با فلسفه اسلامی ۱
۱۲	نظریه ولایت	۳	آشنایی با فلسفه اسلامی ۱

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	پیش نیاز
۱۳	انسان شناسی ۲ (فطرت و انسان کامل)	۲	انسان شناسی ۱
۱۴	جامعه ولایی	۲	
۱۵	تمدن اسلامی	۳	
۱۶	اخلاق اجتماعی	۱	
۱۷	تدبیر زندگی	۱	
۱۸	حکومت اسلامی ۱	۳	
۱۹	حکومت اسلامی ۲	۲	
۲۰	تشکیلات تربیتی و ولایی و بسیج شناسی ۱	۳	
۲۱	بسیج شناسی ۲	۱	
۲۲	دانش و مهارت های مدیریت و رهبری	۳	
۲۳	اصول و روش های تربیت اسلامی	۳	مبانی و ماهیت تربیت ولایی
۲۴	جذب، تثبیت، رشد و کادرسازی	۲	اصول و روش های تربیت اسلامی
۲۵	نظام تربیت بسیجیان و شجره طیبه صالحین	۱	
۲۶	اخلاق فردی و عملی	۲	
۲۷	تاریخ تطبیقی سیاسی اجتماعی ائمه (س)	۲	
۲۸	روش تحلیل سیاسی و دشمن شناسی	۲	
۲۹	مبانی فکری جریانات سیاسی و فرهنگی جبهه حق و باطل	۲	
۳۰	جریان شناسی سیاسی و فرهنگی	۲	
۳۱	اصول فقه ۱	۲	
۳۲	اصول فقه ۲	۲	اصول فقه ۱

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	پیش نیاز
۳۳	فقه ۱	۲	اصول فقه ۲
۳۴	فقه ۲	۲	فقه ۱
	مجموع واحد ها	۷۲ واحد	

ملاحظات :

- ۱- هر واحد معادل با ۱۶ ساعت آموزشی می‌باشد.
- ۲- با توجه به اینکه بخش عمده ای از منابع مورد نیاز فراگیران در این سرفصل ها نیازمند تولید است لذا از ذکر منابع ویژه فراگیر و اساتید در مابقی سرفصل ها نیز خودداری شده است.

بخش سوم: آموزش‌های اختصاصی کادر

همانطور که فصل پیشین بیان گردید با توجه به نیازمندی مسئولیتی در بسیج، گرایش های مورد نیاز برای کادرسازی در قالب ۱۳ گرایش با سرفصل‌های ذیل طراحی شده است.

۱- گرایش تربیت بدنی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حقوقی)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	فیزیولوژی انسانی	۱	*			
۲	آناتومی انسانی	۲	*			
۳	آمادگی جسمانی (۱)	۲	*		*	
۴	فیزیولوژی ورزشی	۱		*		فیزیولوژی انسانی
۵	مفاهیم پایه استعداد یابی	۱	*			
۶	آمادگی جسمانی (۲) و دو و میدانی	۲	*		*	آمادگی جسمانی ۱

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۷	آشنایی بارشته های ورزشی	۱	*			
۸	بهداشت ورزشی و کمک‌های اولیه	۱	*			آناتومی انسانی
۹	شنا(۱)	۲	*	*	*	
۱۰	مدیریت سازمان‌های ورزشی	۱	*			
۱۱	سنجش و اندازه گیری در آزمون های رایج استعداد یابی	۱	*	*	*	مفاهیم پایه استعداد یابی
۱۲	اصول و مبانی برنامه ریزی در تربیت بدنی	۱	*			
۱۳	شنا(۲)	۲	*	*	*	شنا ۱
۱۴	اصول سرپرستی	۱	*			مدیریت سازمان‌های ورزشی
۱۵	مدیریت و طرز اجرای مسابقات	۱	*			مدیریت سازمان‌های ورزشی
۱۶	آسیب شناسی ورزشی	۱	*			رشد و تکامل حرکتی
۱۷	مدیریت و رویداد های ورزشی و اوقات فراغت	۱	*			اصول سرپرستی
۱۸	آشنایی با نجات غریق	۲	*	*	*	شنا ۲
۱۹	حقوق ورزشی	۱	*			
۲۰	فقه ورزشی	۱	*			
۲۱	رزمی و دفاع شخصی (۱)	۲	*	*	*	آمادگی جسمانی ۲

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۲۲	اهمیت ورزش از دیدگاه اسلام	۱		*		
۲۳	فرهنگ و اخلاق در ورزش	۱		*		
۲۴	مدیریت اماکن و تجهیزات ورزشی	۱	*			
۲۵	حرکت شناسی	۱	*			رشد و تکامل حرکتی
۲۶	رزمی و دفاع شخصی ۲	۲	*	*	*	رزمی و دفاع شخصی ۱
۲۷	حقوق ورزشی	۱		*	*	
۲۸	کوهپیمایی و کوهنوردی	۱			*	آمادگی جسمانی ۲
۲۹	تغذیه ورزشی	۱		*		
۳۰	تیراندازی ورزشی	۱	*			
۳۱	روانشناسی ورزشی	۱		*		
۳۲	مدیریت بازار یابی و کار آفرینی	۱	*			

۲- گرایش تربیتی (ویژه ی ارکان تربیتی پایگاه مقاومت) :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	عوامل و محیط‌های تربیتی و نقش تشکیلات	۱		*		
۲	مخاطب شناسی	۲	*		*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضور)	نظری (غیرحضور)	عملی	پیش نیاز
۳	گروه‌داری تربیتی و راهنمای سرگروه	۲	*		*	
۴	ویژگی‌ها و وظایف سرگروه	۱		*		
۵	روانشناسی تربیتی	۲		*		
۶	جذب، مهارت‌های ارتباطی و ارتباط موثر	۲	*		*	
۷	گروه‌داری سنین مختلف در مرحله جذب	۱	*		*	
۸	راهکارهای جذاب سازی حلقه های صالحین	۱		*	*	
۹	تثبیت و راهکارهای ایجاد و تعمیق انگیزه	۲	*		*	
۱۰	گروه‌داری در مرحله تثبیت و انسجام گروهی	۱	*		*	
۱۱	شخصیت شناسی و استعدادیابی	۲		*	*	
۱۲	کیفی سازی و استانداردهای گروه تربیتی	۱		*		
۱۳	راهکارهای انتقال مفاهیم دینی	۱		*	*	
۱۴	مشاوره و راهنمای تربیتی	۲	*		*	
۱۵	گروه‌داری در اردو و روش‌های تربیتی آن	۱	*		*	
۱۶	برنامه‌های جمعی موثر در تربیت	۲		*		

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۷	مهارت‌های سازماندهی و بکارگیری نیرو	۱		*		
۱۸	مهارت‌های گسترش نشاط و خلاقیت درتشکل و گروه	۱		*		
۱۹	روش سخنوری و سخنرانی (۲)	۱	*		*	
۲۰	رشد و ارتقاء و تعالی	۲	*		*	
۲۱	گروه‌داری سنین مختلف در مرحله رشد	۱	*		*	
۲۲	تصمیم‌گیری، برنامه ریزی و حل مساله	۱		*		
۲۳	روش‌های بیان قصه و داستان با رویکرد تربیتی	۱		*	*	
۲۴	روش پاسخگویی به شبهات اعتقادی	۱		*	*	
۲۵	روش‌های بصیرت افزایی	۱		*	*	
۲۶	روش‌های تدریس و کلاس‌داری	۱		*	*	
۲۷	روش آموزش قرآن در موضوعات مختلف	۱		*	*	
۲۸	کادرسازی و تیم سازی	۲	*		*	
۲۹	آسیب‌های تربیتی	۲	*		*	
۳۰	اصول و روش‌های تربیتی و رفتارسازی	۱	*		*	

۳- گرایش دفاعی-رزمی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	تاکتیک و رزم انفرادی	۳	*		*	
۲	نقشه خوانی و فن کالک	۲	*		*	
۳	طرح ریزی گردان در عملیات زمینی	۲		*		
۴	مهارت در تیراندازی و آشنایی با جنگ افزار	۳	*			
۵	اطلاعات رزمی و بررسی منطقه عملیات	۲	*		*	
۶	اصول و قواعد اساسی رزم در نبرد ناهمتراز	۲	*		*	
۷	تاکتیک گردان در آفند و پدافند نبرد ناهمتراز (متجاوز خارجی)	۶	*		*	
۸	تاکتیک گردان در عملیات نامنظم و توسعه پدافند داخلی	۴	*		*	
۹	آیین رزم متجاوز	۲	*	*		
۱۰	تاکتیک گردان در بحران امنیتی و جنگ شهری	۴	*		*	
۱۱	تخریب و مهندسی رزمی	۱	*	*		
۱۲	پدافند غیرعامل	۲	*	*		
۱۳	جنگ نوین	۲	*		*	
۱۴	تمرین پاسگاه فرماندهی	۲	*		*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۵	اردوی پایان دوره	۲	*		*	
۱۶	مخابرات رزمی	۱	*	*		

۴- گرایش سیاسی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	روش سخنرانی و خطابه سیاسی	۲	*			
۲	سواد رسانه‌ای تخصصی	۳	*			
۳	کلیات دانش سیاسی	۲	*			
۴	تاریخ تحلیلی سیاسی انبیاء	۲	*			
۵	جریان شناسی فکری، فرهنگی و سیاسی (۱)	۲	*			
۶	تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (۱)	۲	*			
۷	فلسفه علم سیاست	۲	*			
۸	تاریخ تحلیلی- سیاسی امامت	۲	*			تاریخ تحلیلی سیاسی انبیا
۹	جریان شناسی فکری، فرهنگی و سیاسی (۲)	۲	*			جریان شناسی فکری، فرهنگی و سیاسی (۱)
۱۰	تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (۲)	۲	*			تاریخ و فرهنگ نظام سلطه (۱)

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۱	نظام سیاسی اسلام (۱)	۲	*			
۱۲	تاریخ تحلیلی- سیاسی عصر غیبت	۲	*			تاریخ تحلیلی- سیاسی امامت
۱۳	سازمان های جاسوسی و ضد جاسوسی نظام سلطه	۲	*			
۱۴	تاریخ و اندیشه صهیونیزم بین الملل	۲	*			تاریخ و فرهنگ نظام (سلطه ۲)
۱۵	نظام سیاسی اسلام (۲)	۲	*			نظام سیاسی (اسلام ۱)
۱۶	تاریخ تحلیلی- سیاسی ایران معاصر (۱)	۲	*			تاریخ تحلیلی- سیاسی عصر غیبت
۱۷	نظام های فکری و آموزه های سیاسی- اجتماعی امام خمینی و امام خامنه ای (۱)	۲	*			
۱۸	ایدئولوژی های سیاسی نظام سلطه (۱)	۲	*			
۱۹	حقوق بین الملل عمومی	۲	*			
۲۰	تاریخ تحلیلی- سیاسی (ایران معاصر ۲)	۲	*			تاریخ تحلیلی- سیاسی ایران (معاصر ۱)
۲۱	نظام های فکری و آموزه های سیاسی- اجتماعی امام خمینی و امام خامنه ای (۲)	۲	*			نظام های فکری و آموزه های سیاسی- اجتماعی امام خمینی و امام خامنه ای (۱)

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۲۲	ایدئولوژی های سیاسی (نظام سلطه ۲)	۲	*			ایدئولوژی های سیاسی نظام (سلطه ۱)
۲۳	اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی (۱))	۲		*		
۲۴	انقلاب اسلامی: گذشته، (حال و آینده ۱)	۲	*			
۲۵	نظام های فکری و آموزه های سیاسی- اجتماعی امام خمینی و امام (خامنه ای ۳)	۲	*		*	نظام های فکری و آموزه های سیاسی- اجتماعی امام خمینی و امام (خامنه ای ۲)
۲۶	ایدئولوژی های سیاسی ایران معاصر	۲	*			ایدئولوژی های سیاسی نظام (سلطه ۲)
۲۷	اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی (۲))	۲	*			اقتصاد انقلاب اسلامی و گستره جنگ اقتصادی (۱)
۲۸	انقلاب اسلامی: گذشته، (حال و آینده ۲)	۲	*			انقلاب اسلامی: گذشته، حال و (آینده ۱)

۵- گرایش فرهنگی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	برآورد وضعیت فرهنگی اجتماعی	۲	*		*	
۲	مهارت های فردی و مدیریتی درکار فرهنگی	۲	*		*	
۳	فقه فرهنگی	۱		*		
۴	مدیریت فضای فرهنگی اجتماعی	۲	*		*	
۵	مدیریت و راه اندازی سرود و تواشیح درمسجد	۲	*		*	
۶	مدیریت اردو	۲		*		
۷	مدیریت مراسم و مناسبتها	۳	*			
۸	نقش مسجد در محله	۱		*		
۹	آموزش مهارت های تبلیغات محلی	۲		*		
۱۰	مدیریت و راه اندازی هنر های نمایشی درمسجد	۲	*		*	
۱۱	تعاملات فرهنگی محله	۱		*		
۱۲	راهکارهای شناخت و بکار گیری منابع فرهنگی	۲		*		
۱۳	ارتباطات فرهنگی	۲		*		

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۴	جمع آوری، ثبت و تدوین آثار شهدا، رزمندگان و ایثارگران انقلاب و دفاع مقدس	۲	*		*	
۱۵	اصول نشریه نگاری در بسیج	۲	*		*	
۱۶	آشنایی با دغدغه های فرهنگی و هنری امام و رهبری	۲		*		
۱۷	آشنایی با آسیبهای ابزارهای فرهنگی نوین	۳	*		*	
۱۸	آشنایی با تاریخ هنر و ادبیات انقلاب اسلامی	۲		*		
۱۹	امر به معروف و نهی از منکر و اصلاح وضعیت اجتماعی	۲		*		
۲۰	جریان شناسی فرهنگی هنری	۲		*		
۲۱	آشنایی با مفاهیم سینما و مبانی نقد و تحلیل فیلم	۱	*			

۶- گرایش قرآنی (ویژه مدیران و مربیان قرآنی) :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	اهمیت و جایگاه قرآن روایات، و...	۲		*		
۲	تجوید مقدماتی (صحیح خوانی با لهجه عربی)	۱	*		*	
۳	قصص قرآنی	۲		*		
۴	اصول و مهارت های حفظ قرآن	۱	*		*	
۵	ادبیات عرب با رویکرد قرآنی	۲	*		*	
۶	آشنایی با نظام موضوعات قرآنی	۱		*		
۷	حفظ مفهومی (۱)	۱	*		*	اصول و مهارت های حفظ قرآن
۸	معنا شناسی واژگان کلیدی قرآن (۱)	۲		*		ادبیات عرب با رویکرد قرآنی
۹	تجوید تکمیلی	۲	*		*	تجوید مقدماتی
۱۰	حفظ مفهومی (۲)	۱	*		*	حفظ مفهومی (۱)
۱۱	هنر تلاوت (۱)	۲	*		*	تجوید تکمیلی
۱۲	معنا شناسی واژگان کلیدی قرآن (۲)	۲	*		*	معنا شناسی واژگان کلیدی قرآن (۱)
۱۳	حفظ مفهومی (۳)	۱	*		*	حفظ مفهومی (۲)

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۴	شیوه های ارتباط و بهره گیری از قرآن	۲		*		
۱۵	مدیریت امور قرآنی (۱)	۱		*		
۱۶	حفظ مفهومی (۴)	۱	*		*	حفظ مفهومی (۳)
۱۷	هنر تلاوت (۲)	۳	*		*	هنر تلاوت (۱)
۱۸	حفظ مفهومی (۵)	۱	*		*	حفظ مفهومی (۴)
۱۹	مدیریت امور قرآنی (۲)	۲	*		*	مدیریت امور قرآنی (۱)
۲۰	آشنایی با علوم قرآنی	۱		*		
۲۱	پاسخ گویی به شبهات قرآنی	۲		*		
۲۲	مهارت استفاده از قرآن در تبلیغ و سخنوری	۱	*		*	
۲۳	استعداد یابی و جذب قرآنی	۱	*			مدیریت امور قرآنی (۲)
۲۴	کاربرد وسایل کمک آموزشی در آموزش قرآن کریم	۱			*	

۷- گرایش اطلاعات :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	آشنایی با ساختار و سازمان اطلاعات پایگاه	۱				
۲	مشاهده و توصیف	۱				
۳	نحوه انتقال اخبار و اطلاعات	۲				
۴	روش‌های جمع آوری اخبار و اطلاعات	۲				
۵	قوانین و مقررات حقوقی و جزایی	۱				
۶	روش‌های تحقیقات محلی	۲				
۷	جذب و سازماندهی شبکه مردمی	۲				
۸	هدایت شبکه مردمی	۲				
۹	آشنایی با ابعاد حفاظتی فعالیت اطلاعاتی	۱				
۱۰	فقه اطلاعاتی	۱				
۱۱	آسیب شناسی محلی (۱)	۲				
۱۲	امر به معروف و نهی از منکر و ارشاد(۱)	۲				
۱۳	ارزیابی خبر	۱				
۱۴	جرایم سازمان یافته	۱				
۱۵	مدیریت شبکه مردمی	۲				

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۶	شواهد و قرائن اطلاعاتی	۱				
۱۷	آسیب شناسی محلی (۲)	۲				
۱۸	گزارش وضعیت	۲				
۱۹	آسیب پذیری فعالیت اطلاعاتی	۱				
۲۰	امربه معروف و نهی از منکر و ارشاد(۲)	۲				
۲۱	جریان شناسی امنیتی	۲				
۲۲	مراقبت و کنترل	۲				
۲۳	گردش کار قضایی	۲				

۸- گرایش امنیت :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	آشنایی با ساحفا و منشور حفاظت اطلاعات	۱		*		
۲	آشنایی با قوانین (آیین دادرسی و حقوق کیفری)	۲		*		
۳	اصول و مبانی حفاظت اطلاعات	۲		*		
۴	کلیات مدیریت حفاظتی (اقدامات تامینی)	۲	*	*	*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۵	حفاظت کارکنان و حفاظت شخصی	۲	*	*	*	
۶	ضد اطلاعات (ض) براندازی، ض خرابکاری، ض ج)	۱		*		
۷	گزارش نویسی اطلاعاتی و پیگیری گزارشها	۲	*	*	*	
۸	آگاهسازی حفاظتی(۱)	۱	*	*	*	
۹	مصاحبه و تخلیه اطلاعاتی	۱		*	*	
۱۰	جریان شناسی فکری - فرهنگی کشور از منظر امنیتی	۱		*	*	
۱۱	مبانی جمع آوری اخبار و اطلاعات و واپایش امنیتی	۲	*	*	*	
۱۲	عملیات ویژه و حفاظت عملیات اطلاعاتی	۱		*	*	
۱۳	حفاظت در عملیات و ماموریت(۱)	۲		*	*	
۱۴	فقه حفاظتی	۱		*	*	
۱۵	آشنایی با جامعه اطلاعاتی و نهادهای قضایی	۲		*	*	
۱۶	حفاظت رایانه و شبکه های رایانه ای	۲		*	*	*
۱۷	آشنایی با تهدیدات و اسیب پذیری های امنیتی بسیج	۱		*	*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۸	وابایش امنیتی(اهداف انسانی فعالیت‌ها وماموریت‌ها)	۲	*	*	*	
۱۹	مقدمات مدیریت امنیتی بحران‌های اجتماعی	۲	*	*	*	
۲۰	حفاظت در عملیات و ماموریت(۲)	۲	*	*	*	
۲۱	مدیریت حفاظتی	۲	*	*	*	
۲۲	حفاظت در فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی	۱	*	*		
۲۳	آگاهسازی حفاظتی (۲)	۲	*	*	*	
۲۴	رصد و تحلیل امنیتی محتواهای فرهنگی	۱	*	*	*	
۲۵	مدیریت تولید محصولات فرهنگی - هنری	۲	*	*	*	

۹- گرایش سازندگی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	خدمت‌رسانی از دیدگاه اسلام			*		
۲	مبانی، رویکردهای پایگاه بسیج در اقتصاد مقاومتی			*		

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۳	زندگی به سبک جهادی			*		
۴	بسیج سازندگی (مبانی و کارکردها)	۲		*		خدمت رسانی از دیدگاه اسلام
۵	مدیریت حرکت‌های جهادی	۲		*		زندگی به سبک جهادی
۶	گفتمان سازی اقتصاد مقاومتی و فرهنگ سازی	۲		*		مبانی، رویکردهای پایگاه بسیج در اقتصاد مقاومتی
۷	طراحی اردوی جهادی	۲	*		*	مدیریت حرکت‌های جهادی
۸	آموزش کشاورزی	۲	*		*	
۹	شناخت محرومیت و ظرفیت جغرافیایی محل	۲	*			بسیج سازندگی (مبانی و کارکردها)
۱۰	مدیریت و اجرای اردوی جهادی (اردوکشی)	۲	*		*	طراحی اردوی جهادی
۱۱	نیاز سنجی و امکان سنجی در اقتصاد مقاومتی	۲	*		*	گفتمان سازی اقتصاد مقاومتی و فرهنگ سازی
۱۲	امداد و نجات	۲	*		*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۳	آموزش و توانمندسازی در محل	۲				نیاز سنجی و امکان سنجی در اقتصاد مقاومتی
۱۴	نقش تعاونی ها در اقتصاد مقاومتی محله	۱		*		آموزش کشاورزی
۱۵	مدیریت امور بهداشتی و درمانی اضطراری در محل	۱	*		*	
۱۶	مدیریت پروژه های عمرانی کوچک	۲	*		*	شناخت محرومیت و ظرفیت جغرافیایی محل
۱۷	بازاریابی محصولات اقتصاد مقاومتی محله	۱	*		*	نقش تعاونی ها در اقتصاد مقاومتی محله
۱۸	صنایع دستی خانگی	۲	*		*	
۱۹	پرورش طیور و ماکیان، آبزیان و دامداری	۲	*		*	آموزش کشاورزی، نیاز سنجی و امکان سنجی در اقتصاد مقاومتی
۲۰	صنایع تبدیلی و کوچک	۲	*		*	
۲۱	مدیریت عملیات در بحران	۲	*		*	امداد و نجات

۱۰- گرایش علمی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	اهمیت علم و علم آموزی (دیدگاه قرآن و احادیث - الگوها و ...)	۲		*		
۲	شناخت علم، رشته های تحصیل و اصطلاحات علمی	۱		*		
۳	شناخت مقررات و ضوابط در حوزه علم و تحقیقات و فناوری کشور	۱		*		
۴	شناخت ظرفیت های علم و فناوری کشور (دانشگاه های پارک علم و فناوری، مراکز رشد و ...)	۲		*		
۵	آشنایی با منابع و پایگاه های اطلاعاتی در حوزه علوم مختلف	۲		*		
۶	اصول و روش های خلاقیت و نوآوری	۲		*		
۷	مدیریت علمی و تحصیلی	۲		*		
۸	شیوه های طراحی و اجرای مسابقات و آزمون های علمی	۱		*		
۹	شیوه های جستجوی علمی در فضای مجازی	۳		*		
۱۰	شیوه های جستجوی علمی در فضای مجازی	۱	*		*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضور)	نظری (غیرحضور)	عملی	پیش نیاز
۱۱	فنون و روش های تقویت، انگیزه در راستای ارتقای علمی و آموزشی (محور)	۲		*		
۱۲	روش های استعدادیابی علمی (شامل مهارت، فعالیت، خلاقیت، حافظه) (محور)	۲		*		
۱۳	شیوه های برگزاری کارگاه های توانمندسازی	۱		*		
۱۴	روش و فنون تدریس	۲		*		
۱۵	روش تحقیق و اصول و قواعد مقاله نویسی	۲		*		
۱۶	روش تحقیق و اصول و قواعد مقاله نویسی	۱	*		*	
۱۷	ارتقای مهارت یادگیری ۱ (تند خوانی، مطالعه اثر بخش، خلاصه نویسی، مدیریت پروپوزال، روش تست زنی، مدیریت اضطراب، تقویت حافظه و ...)	۳		*		
۱۸	ارتقای مهارت یادگیری ۱ (تند خوانی، مطالعه اثر بخش، خلاصه نویسی، مدیریت پروپوزال، روش تست زنی، مدیریت اضطراب، تقویت حافظه و ...)	۱	*		*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۹	ارتقای مهارت یادگیری ۲ (تند خوانی، مطالعه اثر بخش، خلاصه نویسی، مدیریت پروپوزال، روش تست زنی، میریت اضطراب، تقویت حافظه و ...)	۳		*		
۲۰	ارتقای مهارت یادگیری ۲ (تند خوانی، مطالعه اثر بخش، خلاصه نویسی، مدیریت پروپوزال، روش تست زنی، میریت اضطراب، تقویت حافظه و ...)	۱	*		*	
۲۱	روش های برنامه ریزی آموزشی	۲	*		*	

۱۱- گرایش فضای مجازی :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	مهارت های رایانه ای(۱)	۲	*		*	
۲	امنیت داده و شبکه	۲	*			
۳	مهارت های رایانه ای(۲)	۲	*		*	مهارت های رایانه ای(۱)
۴	کارورزی(۱)	۲			*	
۵	طراحی صفحات وب	۲	*		*	

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیر حضوری)	عملی	پیش نیاز
۶	مهندسی شبکه	۲	*		*	
۷	گفتمان سازی افکار عمومی در فضای مجازی	۲	*		*	
۸	کارورزی (۲)	۲			*	
۹	اصول روزنامه نگاری (۱) (خبر/گزارش)	۲	*		*	
۱۰	شیوه نگارش فارسی در مطبوعات (ویراستاری)	۲	*		*	
۱۱	اصول روزنامه نگاری (۲) (مصاحبه/ مقاله)	۲	*		*	اصول روزنامه نگاری (۱)
۱۲	شباب	۲	*			
۱۳	مخاطب شناسی	۲	*			
۱۴	سخت افزار و پشتیبانی آن	۲	*		*	
۱۵	مدیریت پوشش خبری	۲	*			
۱۶	مستند سازی و برنامه های تدوین	۲	*			
۱۷	سیستم های چند رسانه ای	۲	*		*	
۱۸	آشنایی و بکارگیری نرم افزار	۲	*		*	
۱۹	مدیریت شبکه های اجتماعی در فضای مجازی	۲	*			
۲۰	عکاسی خبری و غیر خبری	۲	*		*	

۱۲- گرایش مدیریت و فرماندهی (ویژه فرمانده پایگاه و شورای آن) :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	مبانی اصول مدیریت بسیجی (شبکه ای)	۳	*	*		
۲	جذب در بسیج	۲	*	*		
۳	حفظ، تثبیت و رشد	۲	*	*		
۴	مبانی سازماندهی و تقسیم کار و ساختار و سازمان بسیج	۲	*	*		
۵	آمار و برنامه ریزی	۲	*	*	*	
۶	تعاملات و مراودات اجتماعی	۳	*	*		
۷	پشتیبانی بسیج منابع و مقررات مالی	۲	*	*		
۸	محیط شناسی، بررسی و برآورد فرهنگی و اجتماعی	۲	*	*	*	
۹	راهبردی فعالیت ها	۲	*	*	*	
۱۰	فرماندهی گردان در دفاع از کوی و برزن ۱	۴	*	*	*	
۱۱	فرماندهی گردان در دفاع از کوی و برزن ۲	۳	*	*	*	فرماندهی گردان در دفاع از کوی و برزن ۱
۱۲	مجموعه قوانین و مقررات قضایی و اجرایی نیرو های مسلح	۱	*	*		
۱۳	پژوهش در عملیات	۲	*	*		

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱۴	مدیریت بحران (امداد و نجات و پدافند غیر عامل)	۲	*	*		
۱۵	ایمنی و اقدامات تامینی (برای برنامه‌های پایگاه)	۱	*			
۱۶	فرماندهی گردان در دفاع از کوی و برزن (۳)	۳	*		*	فرماندهی گردان در دفاع از کوی و برزن ۲
۱۷	نظارت ارزیابی و ارزشیابی	۲	*		*	

۱۲- گرایش مطالعات زنان و خانواده :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۱	مدیریت خانواده ۱	۱	*			
۲	تدبیر منزل و مهارت‌های همسراری ۱	۲			*	
۳	مفهوم شناسی، مبانی و فلسفه عفاف و حجاب ۱	۱	*			
۴	مفهوم شناسی، مبانی و فلسفه عفاف و حجاب ۲	۲	*			مفهوم شناسی، مبانی و فلسفه عفاف و حجاب ۱

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۵	تدبیر منزل و مهارت‌های همسررداری ۲	۲	*			تدبیر منزل و مهارت‌های همسررداری ۱
۶	مدیریت خانواده ۲	۳	*			مدیریت خانواده ۱
۷	دستاوردهای انقلاب اسلامی درحوزه زنان و خانواده	۲	*			
۸	روش‌های تربیت دینی فرزندان ۱	۱	*			
۹	فقه بانوان ۱	۱	*			
۱۰	خانواده وزن طراز انقلاب اسلامی	۲	*	*		
۱۱	حقوق کودک در اسلام	۱	*			
۱۲	فقه بانوان	۱	*			
۱۳	جمعیت و بهداشت مادران	۲	*			
۱۴	نقد و بررسی مبانی فمینیسم	۱	*			
۱۵	جریان شناسی زنان قبل و پس از انقلاب	۱	*			
۱۶	پاسخگویی به شبهات مسائل زنان و خانواده	۲	*			
۱۷	مقایسه تطبیقی شخصیت و جایگاه زن در اسلام و ادیان و مکاتب	۱	*			
۱۸	چگونگی انطباق مدیریت خانواده و حضور اجتماعی زنان	۱	*			
۱۹	نقد و بررسی کنوانسیونهای بین المللی مرتبط با زنان	۱	*			

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نظری (حضوری)	نظری (غیرحضوری)	عملی	پیش نیاز
۲۰	پیامدهای فمینیسم در غرب	۲	*			
۲۱	نظام حقوقی خانواده در اسلام	۲	*			
۲۲	آشنایی با اصول تغذیه مبتنی بر مبانی طب سنتی	۲	*			
۲۳	فلسفه تفاوت های زنان و مردان در مسائل حقوقی	۲	*			
۲۴	روش های تربیت دینی فرزندان ۲	۲	*			روش های تربیت دینی فرزندان ۱
۲۵	بررسی عوامل موثر در طلاق و راهکارهای مقابله با آن	۲	*			